

Dokument, ki zavezuje

Po večmesečni razpravi v sindikalnih organizacijah in v republiških organih slovenskih sindikatov se je izoblikoval in je tudi že sprejet poseben dokument, ki naj bi omogočil in pospešil samoupravno ter družbenopolitično organiziranje in delovanje tistih delavcev, ki jih naše OZD oziroma TOZD razporejajo na delo v svojih tako imenovanih „detaširanih“ obratih v tujini.

Dokument „Osnove in kriteriji za razporejanje delavcev na delo v tujini v okviru poslovno-tehničnega in investicijskega sodelovanja ter za njihovo sindikalno in samoupravno organiziranje“ sta prejela republiški odbor Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije in republiški odbor sindikatov gradbenih delavcev Slovenije. Tako je ta dokument, prvi te vrste v Jugoslaviji, postal obvezen za konkretno delovanje vseh članov sindikatov, sindikalnih organizacij ter njihovih organov, ki imajo kakršnokoli zvezo z razporejanjem naših delavcev na delo v detaširanih obratih v tujini.

Ker gre za prvi tak dokument, je potrebno opozoriti na razloge in cilje, ki so narekovali njegov sprejem.

Sodeč po analizah, ki so jih za svoje detaširane obrate v tujini pripravili v SR



Dolga kolona osebnih avtomobilov in nekaj polnih avtobusov se je v soboto, 3. avgusta, pomikala iz Velenja v Zibiko na Kozjanskem. To je kraj, ki je bil ob nedavnem potresu v epicentru in zato najbolj prizadet. Nobena hiša v tem kraju ni ostala nepoškodovana, saj široke razpoke in ponekod že za silo popravljeni zidovi kažejo učinek tistih nekaj trenutkov. Najbolj je bila poškodovana šola in jo bodo morali porušiti. 178 otrok popolne osemletke v Zibiki je tako ostalo brez šole.

OKROGLA MIZA DELAVSKE ENOTNOSTI:

ČASA VSAK DAN MANJ!

Odkar velja, da je treba družbene obveznosti vplačevati neposredno na račune koristnikov po občinah, se je število prenosnih nalogov – virmanov povečalo približno za desetkrat ob vsakem izplačilu osebnih dohodkov. S prehodom na novi sistem financiranja splošne in skupne porabe so se letos stvari samo še zaostrole. Tolikšno povečanje administrativnega dela in tudi stroškov pa naj bi bilo potrebno zaradi tega, da se sredstva ne bi zadrževala na prehodnih računih v SDK in da bi vsi koristniki sredstev lahko vodili natančen nadzor nad vplačili.

„Mislim, da vse preveč pogosto razpravljamo o zapletenosti tehnike obračuna prispevkov in z njo povezano obilico administrativnega dela, pozabljamo pa, da racionalizacij ne smemo iskati po poti, ki bi nas oddaljila od temeljnih vsebinskih rešitev in teženj novega ustavnega sistema. Res pa je, da so poenostavitve vseeno možne,“ je v razgovoru za okroglo mizo, objavljenem v prejšnji DE, poudaril Marijan Ekart, pomočnik republiškega sekretarja za finance.

„Ljudje iz stroke menimo, da tisti, ki so si sistem izmislili, nimajo nobene domišljije glede tehnike. Ni normalno, če kdo misli, da mora biti rešitev, da bi bila skladna z ustavo, obvezno zapletena, oziroma takšna, da se izgublja v malenkostih, zmanjkuje pa časa za delo, ki je vsebinsko povezano z uveljavljanjem nove ustave,“ je odvrnil Lado Slavinec, podpredsednik združenja računovodskih in finančnih delavcev Slovenije.

Tako in podobno se je razgovor za okroglo mizo nadaljeval. Kako pa je sploh potekal in v kaj se je iztekel preberite na 3 strani današnje številke Delavske enotnosti.

DE DELAVSKA ENOTNOST

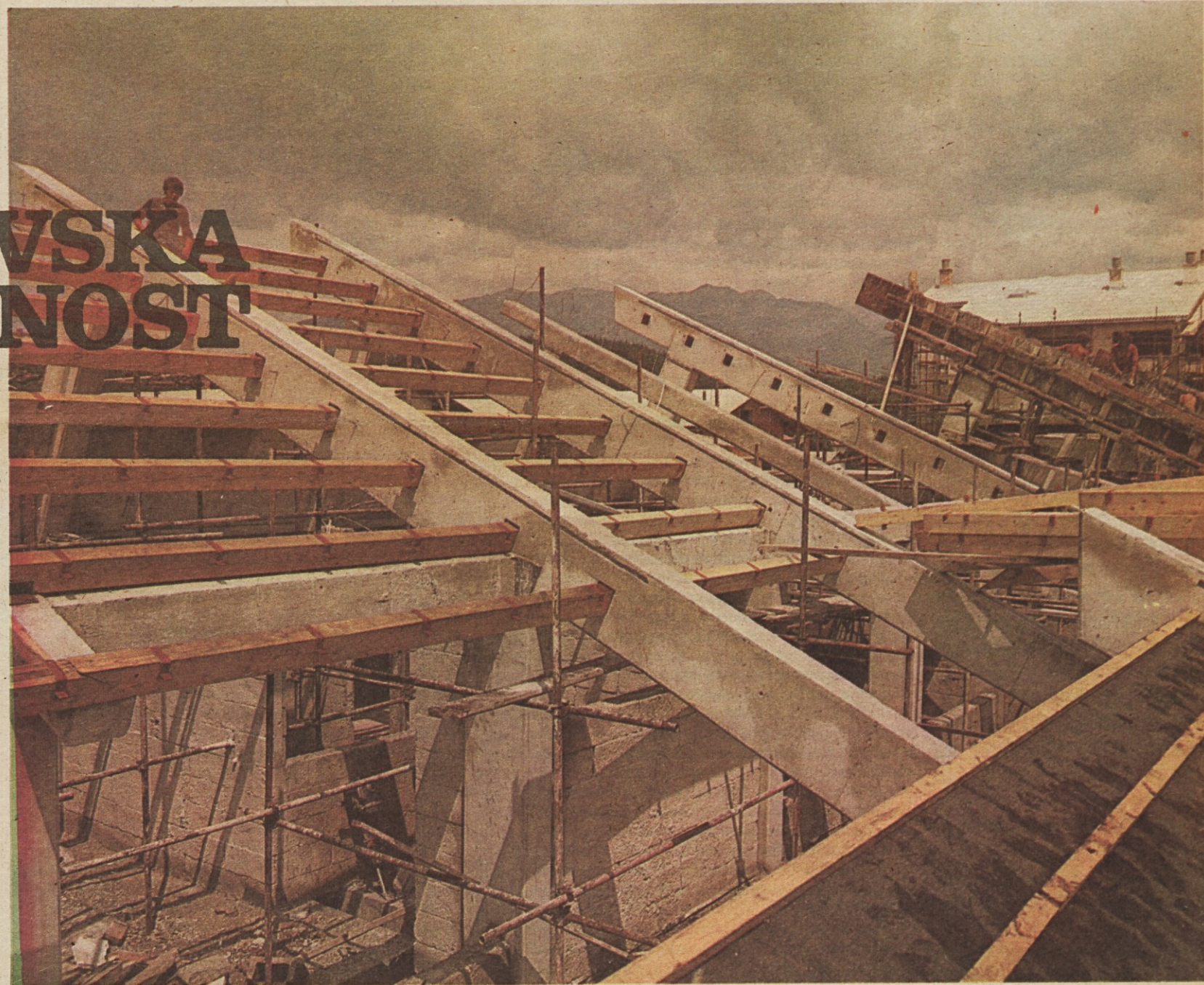
VIII. 1974 – št. 31 – L. XXXI

Hrvaški, lahko sklepamo, da ta dejavnost daje relativno visoke ekonomske efekte. Ugotovili so, da so bili osebni dohodki delavcev v detaširanih obratih v letu 1972 za 360 % višji kot osebni dohodki delavcev enakih kvalifikacij doma ter da so bila izločanja v sklade na delavca v detaširanih obratih večja za 394 % kot v matičnih organizacijah doma.

Z ekonomskega aspekta je torej ta oblika nastopanja naših OZD v tujini zdaleč boljša kot individualno zaposlovanje naših delavcev – „zdomcev“ pri tujih podjetjih. S tako obliko se naše gospodarstvo s svojo tehnologijo, tehniko in organizacijo dela vključuje v mednarodno delitev dela. Na ta način delavci, ki so razporejeni na delo v tujini, ostajajo v stiku s samoupravnim delovanjem svoje organizacije združenega dela ter z domovino in so manj izpostavljeni različnim negativnim vplivom, ki so možni v tujini. Takšna oblika sodelovanja našega gospodarstva s tujino je boljša tudi zato, ker se s tem našim delavcem, razporejenim na delo v tujini, zagotavlja boljši ekonomsko-socialni položaj kot drugim delavcem na začasnem delu v tujini.

Žal pa moramo ugotoviti, da je bilo predvsem v preteklosti veliko primerov izigravanja predpisov na škodo delavcev in družbene skupnosti. V zadnjem času so se razmere sicer zboljšale, toda še vedno ne moremo biti z njimi zadovoljni. Nekatere delovne organizacije oziroma njihova vodstva še vedno poskušajo izigrati veljavne predpise o izvajanju investicijskih del v tujini. Poslovna razmerja med našimi podjetji in tujimi partnerji se še vedno ne urejajo tako, kot bi to bilo treba. Dogaja se, da so delavci naših OZD na delovnih oziroma gradbiščih v tujini prepuščeni tako rekoč na milost in nemilost operativno-organizacijskim odločitvam tujih organizatorjev dela, da tujih organizatorji dela naše delavce premeščajo z enega delovnega mesta na drugo, z enega delovišča na drugo brez soglasja predstavnika našega podjetja, zadolženega za vodenje dela naših delavcev. Podobno se dogaja tudi glede evidence dela, obračuna zaslužkov itd. Še vedno se dogaja, da posamezna podjetja svojim delavcem v tujini zaračunavajo manjše zaslužke, kot jim gredo. Niso

NADALJEVANJE NA 4. STRANI



Še letos bo v Kamniku dobilo 150 najmlajših prostor v novem otroškem vrtcu. Graditi so ga začeli letos spomladi na Bukovniku in računajo, da bo gotov do 29. novembra.

Potrebe po organiziranem otroškem varstvu so tudi v Kamniku večje, kot so možnosti. Doslej je v vzgojno-varstvenem zavodu Antona Medveda in še nekaterih manjših podružničnih prostorih v varstvu 220 predšolskih otrok, od tega 36 dojenčkov. Z dograditvijo nove stavbe na Bukovniku bodo vsaj za nekaj let zadostili potrebam po varstvu na tem koncu Kamnika. Mnogi predšolski otroci v Duplici, Mostah pri Komendi in tudi drugje pa bodo bržčas morali še nekaj časa čakati na varstvo.

Novi otroški vrtec bo imel osem oddelkov, od tega tri za dojenčke. Gradbena dela bodo veljala 3,7 milijona dinarjev, ki jih bo prispeval svet za otroško varstvo pri TIS občine Kamnik. Ta pa zbira v ta namen sredstva od prispevka 0,38 % od osebnega dohodka zaposlenih. Nakup opreme, ki bo veljala 1,1 milijona dinarjev pa bodo zagotovili z 0,8 % prispevkom od bruto osebnih dohodkov delovnih organizacij, o čemer so se odločili na referendumu.

Foto: A. Agnič

Preveč odlašanja in zamud

Na obali je treba pospešiti ustanavljanje TOZD – to je tudi ena prvenstvenih nalog sindikata in drugih subjektivnih sil

Ena prvih nalog sindikatov, zveze komunistov in drugih subjektivnih sil na slovenski obali je v tem trenutku pospešiti akcijo za samoupravno organiziranje delavcev v združenem delu. Treba je doseči, da novi samoupravni odnosi čimprej dobijo ustrezno vsebino, še zlasti pa pospešiti proces novega samoupravnega organiziranja v vseh tistih organizacijah, ki so v zastanku. Žal so med temi zlasti velike organizacije, denimo Delamaris iz Izole, Tomos, Agraria, Slavnik, Cimos in Interevropa ter Droga iz Portoroža. Povsod bi že morali ustanoviti temeljne organizacije združenega dela in podpisati sporazume med njimi, vendar tega še niso storili.

Kot ocenjujejo družbenopolitične organizacije na obali, je prav prepočasno samoupravno organiziranje na novih ustavnih načelih pripomoglo k temu, da je v zadnjem času prišlo v nekaterih organizacijah na obali do težav in pretresov. To je bil tudi eden glavnih vzrokov za nedavno prekinitev dela v TOZD Tomos v Kopru. Več kot očitno je torej, da se delavci svojim pravicam, ki so jih dobili z novo ustavo, ne bodo odrekli in da pri uveljavljanju novih samoupravnih odnosov ne more biti odlašanja in zamud.

Družbenopolitične organizacije na obali so vsem, ki s samoupravnim organiziranjem delavcev v združenem delu odlašajo, izrekle ostro

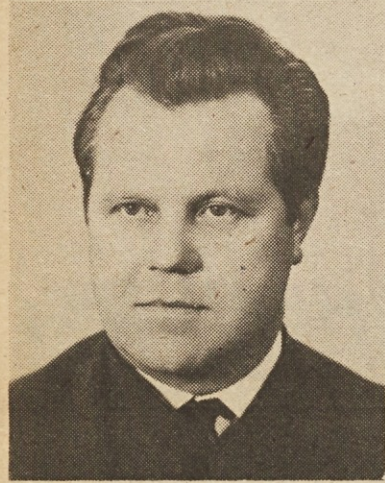
kritiko, hkrati pa od njih terjajo, da naloge čimprej uresničijo. Pri tem je treba brezkompromisno ugotoviti, kdo stvari zavlačuje, kje so odpori in po potrebi odgovornim delavcem izreči tudi nezaupnico.

Po sklepu družbenopolitičnih organizacij na obali morajo v večini delovnih organizacij ustanoviti temeljne organizacije združenega dela do konca tega meseca, v nekaterih manjših pa do konca letošnjega septembra. Akcijo je torej treba kljub dopustom hitro izpeljati. Da bi stvari v redu potekale, bodo skrbele tudi koordinacijske komisije v občinah in na obali, ki bodo tam, kjer je potrebno, tudi pomagale pri oblikovanju novih predpisov in samoupravnih sporazumov.



MARJAN VRABEC:

Zadnje mesece posvečamo radovljiški sindikati največ pozornosti uveljavljanju delegatskega sistema. Za delegate bomo pripravili enodnevne seminarje; ker pa je v občinskem zboru združena dela kar 536 delegatov, sodimo, da morajo seminarji postati ne samo občasna, marveč tudi stalna oblika njihovega izobraževanja.



RADO BERGANT:

»Elektrovod« je bil in ostaja servis za vse potrebe in probleme, s katerimi so se ukvarjali in se še ukvarjajo njegovi člani. Hkrati pa organizira takšno kooperacijsko in lastno proizvodnjo, s katero dopolnjuje izbor industrijskih izdelkov za potrebe elektrotehničnih obrti in pri kateri smotrno izkorišča stroje in naprave, ki so bodisi last zadruga bodisi članov-kooperantov.



Inž. JOŽE JENKO:

Prav gotovo je v Ljubljani zrak na prvem mestu ogroženosti. Na žalost republiški zakon na to temo še ni bil sprejet, kakor je svojčas kazalo. Tudi odlok, ki smo ga imeli v mestu že v pripravi, je moral začasno v zatišje.

Po dopustih obilo dela

V avgustovski pripeki je tudi v Radovljici vse v znamenju dopustov, tako da je predsednik občinskega sindikalnega sveta Marjan Vrabec eden redkih »preživelih« sindikalnih delavcev, ki so ta čas na svojem delovnem mestu. Morda zato, ker je predsednik – sindikalno funkcijo opravlja nepoklicno – zaposlen kot sekretar v Iskri v Otočah, kjer mu tudi poleti zlepa ne zmanjka dela.

„Sezona letnih oddihov bo kmalu pri kraju in lahko bomo začeli pospešeno uresničevati delovni program naše občinske sindikalne organizacije, o katerem smo se dogovorili že pred dopusti,“ je dejal predsednik radovljiških sindikatov. „Gre za program dela za letošnje drugo polletje. Pozornost bo veljala predvsem razpravam pred jesenskim VIII. kongresom slovenskih sindikatov in VII. kongresom ZSJ. V delovnem načrtu imamo še obravnavo družbenega dogovora o usklajevanju meril za razporejanje dohodka in za delitev osebnih dohodkov. Ena najvažnejših nalog pa bo brez dvoma uresničevanje in izpopolnjevanje delegatskega sistema. Sodimo, da je treba delegate čimprej seznaniti z njihovo vlogo in dolžnostmi, seveda pa tudi z vprašanji, o katerih bodo na zboru združenega dela občinske skupščine sprejemali odločitve.“

„Kot vemo, bo to samo nadaljevanje akcije za uresničevanje delegatskega sistema, ki ste ji radovljiški sindikati že takoj po sprejemu nove ustave dali prednost pred vsemi drugimi nalagami.“

„Ugotovitev drži, saj v sindikatih v naši občini zadnjih nekaj mesecev posvečamo največ pozornosti prav uveljavljanju delegatskega sistema. Za delegate bomo pripravili posebne seminarje, na katerih jih bomo seznanili z načeli naše družbenoekonomske ureditve, osnovami novega delegatskega in skupščinskega sistema ter z vlogo komuniciranja v delegatskem sistemu. Prvi seminar, ki se ga je udeležilo 179 delegatov, smo že imeli, drugega pa bomo organizirali jeseni. Ker imamo v radovljiškem zboru združenega dela kar 536 delegatov, bodo morali takšni seminarji postati ne le občasna, temveč stalna oblika njihovega izobraževanja. Veliko dela nas do konca poletja čaka tudi pri organizaciji razprav o območnem sporazumevanju in dogovarjanju o splošni in skupni porabi ter o delitvi dohodkov in osebnih dohodkov.“

„Lahko poveste kaj več o tem?“

„Akcijsko naj bi vodil poseben iniciativni odbor, v katerem bodo predstavniki vseh gorenjskih občin. V radovljiških sindikatih namreč menimo, da bi se morali o vprašanih, ki zadevajo tako splošno in skupno porabo kot področje delitve, dogovarjati na ravni regije, ne pa v vsaki občini posebej. Tako je bilo na nedavnem posvetu predsednikov občinskih sindikalnih organizacij Gorenjske čutiti težnje za uveljavitev regijskega sporazumevanja in dogovarjanja; kot osnova za skupni dogovor pa naj bi služila sprejeta sindikalna lista. Čeprav je že zdaj čutiti odpore proti tako zasnovanemu dogovarjanju in sporazumevanju, sem prepričan, da bomo na Gorenjskem le naši skupni jezik in da bo akcija pospešeno stekla že v jesenskih mesecih.“

„Če se za hip preselimo na drugo področje – kako poteka povezovanje radovljiškega gospodarstva, saj je zanj značilna velika razdrobljenost, za integracije pa se podjetja, sodeč po dosednji praksi, še ne ogrevajo kdove kako navdušeno?“

„Žal je temu res tako. Od kakih 10.000 zaposlenih v gospodarstvu naše občine, vzemimo samo en primer, zaposluje kovinsko-predelovalna industrija 2500 delavcev. Čeprav je vodilna panoga, je še vedno silno razdrobljena. V občini je resda kar 120 delovnih organizacij, toda med njimi je komaj 10 takih, ki bi jih lahko uvrstili med srednje velika podjetja. Največja je Veriga s 1200 zaposlenimi in z lani ustvarjenimi 160 milijoni dinarjev celotnega dohodka. Taka je približno naša gospodarska podoba, ki že laiku pove, da smo razdrobljeni, kar se le da. Vendar pa moram hkrati ugotoviti, da se nekaj manjših industrijskih obratov že bolj ali manj uspešno povezuje z večjimi tako v občini kot zunaj njenih meja. Tako potekajo pogovori o združevanju med predstavniki Iskre Otoče, Verige in Plamena ter med Tovarno industrijske opreme in Verigo, torej v glavnem med podjetji kovinsko-predelovalne industrije. Za povezovanje se zadnje mesece „ogrevajo“ tudi nekatera obrtna in komunalna podjetja in tekstilci, med slednjimi naj omenim zlasti pogovore med Suknom Zapuže in Almiro Radovljica. Postopoma naj bi prišlo tudi do integracije med gozdnim gospodarstvom in podjetjem LIP Bled, bržčas pa tudi med trgovinskimi in gostinskimi delovnimi organizacijami. Počasnejši pa

so procesi povezovanja v turizmu, ki je še bolj razdrobljen kot industrija. Seveda v radovljiških sindikatih podpiramo vsako pobudo za povečanje gospodarstva v občini.“

Z ROKO V ROKI

Obrtna nabavno-prodajna zadruga elektrotehničnih obrti ELEKTROVOD je ena najstarejših po vojni ustanovljenih združnih organizacij, po obsegu dejavnosti, ki jo razvijajo njeni člani – zasebni obrtniki in organizacije združenega dela – pa ena največjih ne le v Sloveniji, ampak tudi v državi. Ob 25-letnici Elektrovoda, ki so jo proslavili pred nedavnim, smo predsednika združnega sveta Rada Berganta zaprosili za kratek razgovor.

– Kako bi na kratko označili razvoj zadruga od prvih začetkov do danes?

– Razrušena in opustošena domovina je po osvoboditvi terjala obnovo, hkrati pa tudi vse bolj pospešeno delo pri elektrifikaciji in industrializaciji. Ob pomanjkanju materiala je bilo treba poiskati vse možnosti, da bi zadostili potrebam. Naša zadruga je v tistih letih skrbela predvsem za nabavo in razdeljevanje tedaj kontingentiranega materiala med člane, obenem pa spodbujala samooskrbovanje z njim, skratka lastno, v takratnih razmerah možno proizvodnjo.

Ščasoma se je dejavnost razširila in se še vedno širi. Začeli smo organizirati kooperacijo z gospodarskimi dejavnostmi, kar je seveda povečalo obseg dela, vplivalo na povečanje števila članov in vzbudilo zanimanje za sodelovanje tudi med nečlani. Velik magnet, če tako rečem, je pomenila in še pomeni razmeram na trgu prilagojena zaloga kritičnih materialov v našem skladišču, prav tako pa tudi krepitev strokovnih služb, ki v imenu članov opravljajo velik del administrativnih poslov, še zlasti pa zelo zapleteni obračun prometnega davka. Težili smo torej k temu, da bi zadruga postala času in razmeram prilagojen servis za vse potrebe in probleme, s katerimi so se ukvarjali in se še ukvarjajo naši člani. Lahko trdim, da zadruga z uspehom opravlja svoje poslanstvo, saj se je število članov povečalo že na 336, prometa pa smo lani imeli le nekaj manj kot 100 milijonov dinarjev.

Poudaril pa bi še nekaj! Sprva je zadruga ustvarjala svoj dohodek le na račun storitev, ki jih je nudila članom. Zdaj ga ustvarja tudi z lastno proizvodnjo, pri kateri pa člani sodelujejo tudi kot kooperanti. Razen sredstev, ki smo jih porabili za osebne dohodke in skupne potrebe delavcev zadruga, smo ves dohodek nalagali v poslovni sklad, ki je ob koncu minulega leta znašal že 10,7 milijona dinarjev. Velik, da ne rečem pretežni del teh sredstev so prispevali in še prispevajo člani zadruga – zasebni obrtniki s plačilom storitev zadruga. Če vemo, kako je druga nalagala razpoložljiva sredstva, to pomeni, da naš Elektrovod pomeni tudi eno tistih vezi, ki prispevajo k podružbljanju zasebne obrtne proizvodnje, skratka tiste dejavnosti, ki skupaj z industrijo zagotavlja trgu vse tisto, kar potrebuje. To še posebej omenjam zaradi tega, ker so vse preveč razširjena zmotna pojmovanja, da obrtne zadruga predstavljajo obliko dela, ki pod plaščem družbenega sektorja še vedno omogoča pridobitniško dejavnost zasebnikov. To je daleč od resnice!

– Kaj bi povedali o prihodnji usmeritvi zadruga?

– Če mislite na poslovno usmeritev, lahko rečem, da bomo še naprej skrbeli za racionalno izkoriščanje strojev in naprav, ki so last zadruga in članov, za racionalnejše programiranje naložb, za skupno nabavo, prodajo, planiranje, iskanje trga in tudi za programiranje dopolnilnih združnih dejavnosti, ki naj bi v prizadevanjih za doseganje skupnih ciljev zbrale okrog sebe kar najširši krog kooperantov. Težili bomo tudi k temu, da bi ustanovili interesne skupine članov, ki bi lahko zadovoljevale potrebe po posameznih artiklih ter z organizacijo proizvodnje in primerno delitvijo dela zniževale lastne cene. Prav tako je naš namen, da bi se člani bolj kot doslej neposredno vključili v vodenje delovnih enot v sestavi zadruga – bodočih TOZD, da bi tako lahko vplivali na njihove stroške in seveda dohodke. Skladno s tem pa bomo prilagajali notranjo in samoupravno organiziranost zadruga.

Kako z okoljem?

Nekajkrat smo že na strane našega časopisa spregovorili o aktualnih in perečih vprašanih v okolju. Še posebej v Ljubljani, ki je kot največja urbanizirana enota v Sloveniji še posebej »izpostavljena«. Med našimi sogovorniki tudi prvič načelnik oddelka za gospodarstvo, komunalne, stanovanjske in prometne zadeve pri skupščini mesta Ljubljana inž. Jože Jenko, smo ga tokrat zaprosili, da nam osnovnih potezah oriše glavne značilnosti v varstvu okolja, kakor ta čas kažejo v mestu.

„V Ljubljani je največ in najpogostejši pomb prav gotovo na račun onesnaženosti zraka?“

„Prav gotovo je zrak na prvem mestu onesnaženosti. Na žalost republiški zakon na to še ni bil sprejet, kakor je svojčas kazalo. Ljubljani smo imeli že v pripravi odlok o čiščenju zraka, ki pa je tudi moral iti začasno v zatišje. Kakor zdaj vidimo problem, bi nekateri stvari urejali le tako, da bi jih vezali na statut mesta. Seveda je tudi res, da bi lahko resneje vplivali je na razmere pri gradnjah in podobnem, nikakor pa ne za panje proti onesnaževalcem zraka, ki so pridobili državljansko pravico. Nasploh bi rekli, da je v Ljubljani – če govorimo o snazhenju zraka – največ krivde pri najstarejših pečeh na kurilno olje in avtomobilih. Razumljivo je, da z merilnimi napravami registriramo v nekaterih zimskih dneh, vremenske razmere še posebej neugodne zračnosti, prekoračevanje škodljivih snovi zrak daleč čez dovoljeno mejo.“

„Morda je že kar značilno za Ljubljano, v navadi prava ciklična razburjenja zaradi kanja drevja, krčenja obsega Tivolija in podobnega. Kako je sploh z zelenicami v mestu?“

„Tudi pri urejanju razmer z in okoli zelenimi površin imamo opraviti z nekaterimi čiščenimi „zadržki birokratske narave“, bomo vsekakor morali urediti. Sicer je morda le zadeva obrobne pomena. V zvezi s pojavi slabe volje občanov, kadar opazijo kanje dreves na tej ali oni cesti, bi pa le opozoriti na to, da gre predvsem za slabo veščenost. Podjetje Rast, ki ima na skrbi drevesa, je seveda dolžno odstranjevati obostarela drevesa. Prej bi lahko govorili o da bi jih tu ali tam kazalo že prej posekati nadomestiti z novimi. Sicer bomo pa morali Ljubljani ščasoma dobiti poseben odlok, ki praktično zaščitil vsako drevo, debelejšše od deset metrov. Tudi privatno ...“

Sicer pa je tako, da bi se morali v Ljubljani predvsem zamisliti nad tem, da pri vsej zivni gradnji mesta in njegovi širitvi nismo bili niti enega novega parka. To je vselej črna pika v razvoju mesta. Prav gotovo bi tudi razprave o Tivoliju bolj umirjene, če bi bilo praktično za edini mestni park.“

„Če smo se že znašli v takem pogovoru, bi lahko povedali o varstvu voda?“

„Prav gotovo bo izrednega pomena, ko bomo v Ljubljani – točneje v Zalogu, v trilogiji s mestom Ljubljano in Savo – dobili veliko podobno čistilno napravo, ki bo lahko očistila ljubljanske odpadne vode. Celo več, morala priti prav tudi Medvodam, Domžalam in komu ... Kaj več in bolj konkretnega pa bi lahko o tem povedali čez dve, tri leta. Dobro bi bilo opozoriti tudi na to, da velja posebna pitni vodi. Ne samo zato, ker bi od časa do časa zrastle skrb za to, da je Ljubljana že na normalne preskrbljenosti s pitno vodo. Daje, da stvari niso tako kritične, kakor je morda sem in tja dozdevalo. Najnovejša dajajo celo upanje, da je vodnih zalog več, smo mislili. Za vsak primer pa seveda pripravljamo rezervne naprave na Sorškem polju ...“

Mimogrede bi še omenil čeprav gre bolj komunalno kot pa varstveno vprašanje imamo v Ljubljani vse več problemov s onesnemanjem mesta. Poleg normalnih ukrepov morali začeti širšo akcijo za osveščanje prebivalstva, mladega in starega. Ne glede na to bomo morali na vsak način najti in urediti merna odlagališča za smeti, ki bodo sprejeti rastoči priliv.“

„Osveščanje občanov?“

„Veliko bo lahko storila tudi nedavno ustanovljena skupnost za varstvo okolja v Ljubljani, četudi bo morebiti prihajalo do postopnega spopadov. Bo vsaj javnost več mislila o skrbi za okolje in bo tudi pripravljena konkretno delovati v naporih, da se razmere izboljšajo.“

JOŽE KACIN: Na Gorenjskem menda ni bilo sestanka, na katerem ljudje ne bi glasno povedali, da nas bo drago stalo, če ne bomo poiskali enostavnejšega sistema. Če bi SDK le tiste najmanjše zneske po deset in manj dinarjev knjizila na skupni konto, račune pa „praznila“ ob tromesečju ali polletno, nihče ne bi bil oškodovan, vsem skupaj pa bi ostalo več časa za produktivno delo!



IVAN MUHIČ: Osebno razumem sistem samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja tudi tako, da bi se TOZD in njihove matične organizacije s samoupravnimi skupnostmi sporazumele za mesečne akontacije ter za poračun razlik ob letu in po dogovoru, skratka spet po nekem sistemu, namesto da vsi po vrsti izgubljamo čas in denar zaradi malenkosti, ki so potrebne, da bi imeli natančne evidence!



ANDREJ KLEMENČIČ: Osnovno vprašanje, ki naj bi ga rešili, ni v tem, kako poenostaviti delo finančnih služb. Osnovni problem je, kako rešiti vprašanja, ki nastajajo na relaciji med delavcem, ki del svojega dohodka namenja za skupne potrebe, in med tistim servisom, ki mu omogoča, da temu tudi zadosti.

stvari ne bodo dobro pripravljane in proučene, jutri ali pojutrišnjem odločila, naj bi prispevke, ki jih zdaj plačujemo po občinah, plačevali po krajevnih skupnostih. Delo bi se prav gotovo potisočilo...

Zaradi takih in podobnih vzrokov sodim, da si moramo biti najprej vsi skupaj na jasnem, da vsaka stvar nekaj stane in da je treba najti tako rešitev, ki za nikogar ne bo predraga, prezamudna ali kakorkoli neracionalna. O taki rešitvi bi se seveda morali sporazumeti. Sam razumem sistem samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja tudi tako, da bi se TOZD oziroma širše, njihove organizacije združenega dela, z vsemi interesnimi skupnostmi spo-

PETER POLC: Če bo predpisano, da bo občina delila denar interesnim skupnostim, ga bo pač delila. Mislim pa, da glede na našo razpravo ostajata dve rešitvi. Prva bi bila v ponovni uvedbi zbirnih računov, kar pa predstavniki prakse odklanjajo, češ da gre za pomanjkljivo, reči hočem premalo učinkovito rešitev. Obstaja torej le še možnost, da se dogovorimo o ustanovitvi komisije strokovnjakov, ki naj izdela konkretno, za vse sprejemljivo, predlog. Mislim, da bi v taki komisiji morali biti predstavniki sekretariata za finance, združenja računovodskih in finančnih delavcev, gospodarske zbornice, SDK, pa tudi drugi zainteresirani.

ČASA VSAK DAN MANJ!

razumele, da jim bodo vsak mesec sproti nakazale akontacijo v dogovorjeni višini. Proračun razlik pa bi opravili po dogovoru, skratka spet po nekem sistemu. Če omenim tiste naloge, ki se glasijo na nizke zneske: zakaj ne bi mogel zvezni sekretariat za finance predpisati, da se zneski pod 10 din ne odvajajo, ampak knjizijo na ustrezno konto, ob letu pa razdelijo? Vem, kakšen bo odgovor: potem bodo v podjetjih goljufali! Žal je tako, da je v naši družbi vse preveč tega, da drug drugemu ne zaupamo, zato pa mora biti vsaka stvar nešteto krat prekontrolirana. To pa spet več stane, kot pa je vredno tisto, kar kontroliramo!

ANDREJ KLEMENČIČ: Z marsičim, kar je bilo izrečeno za to mizo, se strinjam. Vendar pa bi omenil, da osnovno vprašanje, ki naj bi ga rešili, ni v tem, kako poenostaviti delo finančnih služb. Osnovni problem je, kako rešiti vprašanja, ki nastajajo na relaciji med delavcem, ki se odloča, kako bo del svojega ustvarjenega dohodka porabil za uresničevanje določene skupne potrebe, in med tistim servisom, ki mu omogoča, da temu tudi zadosti. Stvari se zatikajo pri izvajanju, v delovnih organizacijah, ki po mojem prepričanju v nobenem primeru, čeprav z najboljšim namenom, ne morejo in ne smejo nastopati kot zastopniki in zagovorniki interesov delavcev, ampak smejo predstavljati le njihov servis. Jasno pa je, da se je treba odločiti, koliko naj tak servis stane.

LADO SLAVINEC: Če nimam prav, naj me kdo popravi, vendar mislim, da je občina po ustavi tista družbena celica, za katero trdim, da predstavlja temeljno delavčevo skupnost. Če je tako, zakaj stvari ne bi ne le poenostavili, ampak tudi uredili skladno z ustavo tako, da bi vseh devet prispevkov od osebnega dohodka, ki gre do temeljnega interesnim skupnostim, z enim nalogom nakazali občinam, te pa bi jih potem razdelile med uporabnike skladno z dogovorjeno višino prispevkov. Razen tega mislim, da bi bilo nasploh bolj primerno, tudi kar zadeva vertikalno povezavo, če bi temeljne skupnosti odvajale sredstva republiškimi skupnostim, ne pa da jih le-te dobivajo neposredno, kot je določeno s sedanji predpisi. To ne bi bilo v nasprotju z ustavo, ampak bi bilo celo veliko bolj skladno z določili nove ustave, razen tega pa bi prineslo še dodatno poenostavitev dela.

ANDREJ KLEMENČIČ: Tehnični del zamislil je v redu. Ugovarjal pa bi v toliko, da občina kot družbenopolitična skupnost ne more biti nosilec teh interesov, temveč so to lahko le samoupravne interesne skupnosti.

ČASA JE VSAK DAN MANJ!

DE: Za to mizo rešitve bržčas ne bomo našli, ali pa jo morda le lahko predlagamo, vsaj pot do nje?

MARIJAN EKART: Prav gotovo drži, da mnogih vprašanj še nismo uspeli rešiti. Toda čeprav sem v tej razpravi slišal več zelo tehtnih argumentov v prid trditvi, da je brez škode za vsebino možno poenostaviti tehniko, bi vseeno opozoril, da je odnos med matičnimi področji urejanja problemov in med njihovo izvedbo jasen. Finančni sistem se bo vedno moral podrežati družbenim tokovom in ne obratno.



PETER POLC: Ponovno uvedbo zbirnih računov predstavniki prakse zavračajo, ker jim pomeni premalo učinkovito rešitev. Ostaja torej le še možnost, da bi ustanovili komisijo strokovnjakov, ki naj izdela za vse sprejemljivo, konkretno, predvsem pa izvedljiv predlog za rešitev težav, s katerimi se srečujemo pri uvajanju novega sistema financiranja splošne in skupne porabe.



DE: Videti je, da se vsi strinjate z mnenjem, da je novi sistem financiranja splošne in skupne porabe v prvi dobi zamišljen, vendar pa slabo pripravljen. Predlagane so bile tudi različne rešitve, ki pa seveda terjajo svoj čas za pripravo, da bi bilo vsebinsko sprejemljivo, tehnično pa kar najbolj enostavno. Če je temu tako, kako čimprej zgraditi most med teorijo in prakso?

JOŽE KACIN: Aktivno sem sodeloval v procesu družbenega dogovarjanja o financiranju splošne in skupne porabe na Gorenjskem in lahko povem, da menda ni bilo sestanka, na katerem ljudje ne bi glasno povedali, da nas bo drago stalo, če ne bomo poiskali enostavnejšega sistema. Poglejte, če bi SDK le tiste najmanjše zneske po deset in manj dinarjev knjizila na skupni konto, račune pa „praznila“ ob tromesečju ali polletno, ne bi niti interesne skupnosti niti drugi uporabniki sredstev ničesar izgubili, vsi skupaj pa bi imeli mnogo manj dela oziroma več časa za produktivno delo!

IVAN MUHIČ: V ekonomiki in tudi na drugih področjih je tako, da se natančnosti pač odpovemo, če se ne poveča. V zvezi z vprašanji, ki jih obravnavamo na okroglo mizo, tega načela ne upoštevamo, če bi gre za velika sredstva. Jasno pa je, da lahko poenostavimo tudi desetkrat več papirja in virmanov, da bi imeli še natančnejše evidence, vendar pa zaradi tega ne bi imeli ničesar izgubili, vsi skupaj pa bi imeli mnogo manj dela oziroma več časa za produktivno delo!

MARIJAN EKART: Ob vprašanju, za koga pravzaprav pobiramo prispevke, bi se nedvomno lahko razpravljalo zelo dolgo razprava. Toda če izhajamo iz ustave in predpisov, kakršni že so in kakršni bodo vsaj nekaj časa, je jasno, da prispevke plačuje delavec. Če bi imeli finančna služba v njegovem imenu te prispevke obravnavati, to pomeni, da nastopa kot njegov servis. V vsakem primeru bi delavec sam moral izpolniti in plačati tistih 17 ali 18 položnic. Ne trdim, da pri urejanju sistema bruto osebnih dohodkov v praksi ne bi prišlo celo do tega, da bo delavec svobodno odločil o tem, na kakšen način bo plačeval prispevke od svojega osebnega dohodka. Hočem le reči, da se pri razmišljanjih o bodočem razvoju ne smemo vnaprej zatrditi možnosti, ki tudi obstajajo in za katere ni nobenega dvoma, da bi bile nesprejemljive.

Prav gotovo pa je res, da gre še za mnogo odprtih vprašanj. Toda čeprav sem v tej razpravi slišal precej tehtnih argumentov v prid trditvi, da je brez škode za vsebino možno poenostaviti tehniko obravnavanja, bi vseeno opozoril, da je odnos med matičnimi področji urejanja problemov in med njihovo izvedbo jasen. Finančni sistem se bo vedno moral podrežati družbenim tokovom in ne obratno.

SISTEMATIČNO ŽE TAKRAT, KO JE ŠE ČAS!

IVAN MUHIČ: Strinjam se, da finančna operativna delo ne sme sama usmerjati družbenih tokov. Če se določen sistem pripravlja, smo kot strokovnjaki dolžni opozoriti, koliko predlagana rešitev stane. Če tega ne storimo, ker bodisi nismo bili dovolj aktivni ali ker sploh nismo vedeli, kaj se pripravljamo, lahko pa je bilo v konkretnem primeru, smo dolžni opozoriti vsaj takrat, ko sistem že deluje, sicer družbi lahko škodimo. No, meni je slednje vseeno, kako se bo del odločil glede plačevanja prispevkov. Toda če bi imeli finančna služba v družbenem smislu nismo ničesar pridobili, kajti tudi delavec v banki mora biti plačan za svoje delo. Če bomo torej še naprej pošiljali prispevke na tisoče nalogov, ki sami več stanejo, kot jih dobimo na njih zapisani zneski, ne bomo veliko koristnega storili. Mislim, da moramo na take in podobne anomalije, ki nas vse skupaj drago stanejo, opozoriti že zdaj, da se jutri ne bi zgodilo še kaj hujšega. Mislim predvsem na financiranje krajevnih skupnosti, lahko bi se namreč zgodilo, da bi se naša družba, če



LADO SLAVINEC: Sploh bi bilo najbolj primerno, če bi delovne organizacije vse prispevke za temeljne interesne skupnosti nakazovale občinam, te pa bi jih razdelile med uporabnike. Ne bi bilo v nasprotju z ustavo, ampak še bolj v skladu z njo, če bi temeljne skupnosti izločale sredstva republiškimi skupnostim, namesto da jih le-te dobivajo neposredno. Taka ureditev bi tudi močno poenostavila delo.



Okrogla miza

Iz poročil naših dopisnikov, iz razgovorov v organizacijah združenega dela in iz pripovedi sindikalnih in drugih političnih delavcev smo ugotovili, da nastajajo pri financiranju splošne in skupne porabe v letošnjem letu številne težave. Z željo, da bi prizadeti izmenjali svoje poglede in pobude za razrešitev težav in za odpravo morda tudi po nepotrebnem povečanih opravil, je naše uredništvo pripravilo pogovor za okroglo mizo. V njem so sodelovali: Marijan EKART, pomočnik republiškega sekretarja za finance, Andrej KLEMENČIČ, svetovalec v tem sekretariatu, Peter POLC, pomočnik direktorja službe družbenega knjigovodstva, centrala za SR Slovenijo, Ivan MUHIČ, direktor skupnih služb v organizaciji združenega dela Emona Ljubljana, Lado SLAVINEC, podpredsednik Združenja računovodskih in finančnih delavcev Slovenije, Ivan KAPŠ, predsednik izvršilnega odbora Temeljne izobraževalne skupnosti Celje, Jože KACIN, upravnik podružnice Zavoda za socialno zavarovanje v Kranju, in Zlato BOGATAJ, vodja strokovne službe v Začasni skupnosti zdravstvenega zavarovanja Kranj.

Če poskušamo soočiti mnenja in poglede, ki smo jih objavili v prejšnji številki DE, lahko ugotovimo, da so vsi udeleženci razgovora strinjajo, da je probleme možno rešiti, da pa vsak predlaga tako pot, ki bo zanj najbolj ugodna. Na srečo je nadaljevanje razgovora opozorilo, da je možna skupna pot in da še ni prepozno, da bi za vse sprejemljivo rešitev nemara lahko izoblikovali pred koncem leta.

Delavske enotnosti

NADALJEVANJE S 1. STRANI

osamljeni tudi primeri „posojanja“ delavcev za določeno „odškodnino“, dajanje provizij tujim posrednikom itd.

Resna pomanjkljivost je tudi v tem, da se investicijska in druga dela v tujini pogosto prevzamejo, organizirajo in tudi izvajajo brez vednosti in odločitve delavcev v OZD oziroma TOZD, pogosto le z vednostjo posameznih ožjih vodstvenih struktur in ne da bi odločitve obravnavali samoupravni organi. Pri izbiri delavcev za delo v tujini ni ustreznih kriterijev niti ne sodelujejo pri tem odgovornem delu družbeno-politične organizacije v delovnih organizacijah.

Delavci v domovini ne dobijo vedno popolnih informacij in obračunov rezultatov posameznih dejavnosti, ki se izvajajo v tujini, in torej ne morejo ocenjevati koristnosti takšne dejavnosti in vplivati na doseganje večjih rezultatov in na odpravljanje ugotovljenih slabosti.

V zadnjem času je velika večina organizacij združenega dela, ki izvajajo posamezne dejavnosti v tujini, začela bolj skrbno urejati svoje odnose s tujimi partnerji kot tudi ekonomsko-socialni položaj svojih delavcev na deloviščih in gradbiščih v tujini. V pripravi so ali pa so že sprejeti samoupravni sporazumi, s katerimi poskušajo urejati pravice in dolžnosti delavcev, ki opravljajo delo v tujini. Taki sporazumi na bolj ali manj zadovoljiv način urejajo vprašanja, kot so razporeditev na delo v tujini, delovni čas, delitev osebnih dohodkov, letni dopusti in podobno. Toda vprašanja, ki zadevajo

Dokument, ki zavezuje

samoupravno organiziranje delavcev v tujini in njihovo sodelovanje v samoupravnem odločanju o celotnem poslovanju njihove delovne organizacije, so v teh sporazumih v glavnem le malo zajeta. Ta pomembna vprašanja pogosto niso urejena niti v drugih splošnih aktih delovnih organizacij. Pogosto tudi ni urejeno vprašanje organiziranega družbeno-političnega življenja teh delavcev, njihovega informiranja in podobno.

O potrebi organiziranega in usklajenega urejanja problemov v zvezi z razporejanjem delavcev na delo v tujini v okviru poslovno-tehničnega in investicijskega sodelovanja so že prej razpravljali republiški odbor Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije, republiški odbor Sindikata gradbenih delavcev Slovenije ter predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. O tem vprašanju je razpravljala tudi odbor pri sektorju za mednarodno dejavnost RS ZSS. Na podlagi ugotovitev in sklepov vseh teh organov je sektor za mednarodno dejavnost v sodelovanju s predstavniki republiških odborov sindikata delavcev industrije in rudarstva ter sindikata gradbenih delavcev organiziral delo pri zasnovi vsebine dokumenta. Pri pripravi dokumenta je sodelovala tudi posebna komisija, v kateri so sodelovali tudi predstavniki iz delovnih organizacij, ki zaposlujejo večje število delavcev v svojih „detaširanih“ obratih. O predlogu dokumenta pa so razpravljale tudi sindikalne organizacije in njihova vodstva v organizacijah združenega dela, ki imajo „detaširane“ obrate v tujini.

Sprejete „osnove in kriteriji“ naj bi pripomogli k hitrejšemu in učinkovitejšemu odpravljanju opisanih in drugih slabosti in kar je še bolj pomembno, prispevali naj bi k nadaljnjemu širjenju takšne gospodarske dejavnosti v tujini, ki pa mora biti usklajena s smernicami našega družbeno-ekonomskega razvoja in z ustavnimi določili, da morajo imeti delavci možnost za polno uveljavitev svojih samoupravnih pravic in dolžnosti. Predloženi dokument naj bo osnova za usklajeno, organizirano in učinkovito delovanje vseh družbenopolitičnih, samoupravnih pa tudi družbenih oziroma državnih organov. Potrebe tudi narekujejo, da se zavzemamo za sprejem takega ali podobnega dokumenta za celotno Jugoslavijo.

EVA PJEVIĆ

Osnove in kriteriji za razporejanje delavcev TOZD oziroma OZD na delo v tujini v okviru poslovno-tehničnega in investicijskega sodelovanja ter za njihovo sindikalno in samoupravno organiziranje.

Že nekaj let določeno število slovenskih OZD oziroma TOZD zaposluje (razporeja) večje število svojih delavcev na delo v tujini v okviru poslovno-tehničnega in investicijskega sodelovanja z tujimi partnerji. Pričakujemo lahko, da se bo tovrstno gospodarsko sodelovanje s tujino še naprej razvijalo tako v zahodni Evropi kot v državah v razvoju in v socialističnih državah. Upošteva se gospodarski in politični pomen tega sodelovanja pa tudi številne nepravilnosti, ki so se dogajale v dosedanjem izvajanju takšne dejavnosti, sta republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije (25. junija) ter republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije (16. julija letos) sprejela naslednje osnove in kriterije, ki naj poleg obstoječe zakonodaje in drugih sindikalnih dokumentov, ki zadevajo problematiko zaposlovanja (sindikalna lista), služijo kot obvezno izhodišče pri delu sindikalnih organizacij v OZD oziroma TOZD, ki v okviru omenjenega sodelovanja s tujino razporejajo določeno število delavcev na delo v lastnih obratih in v tujini.

1. V skladu z vlogo sindikatov v združenem delu se bomo v sindikatih zavzemali za sistemske in druge družbene rešitve, ki bodo spodbujale širjenje tovrstne dejavnosti. Pri tem pa bomo predvsem nastopali v prid usklajenega in organiziranega nastopanja naših OZD oziroma TOZD tako v razvitih državah kot v državah v razvoju. Odločno bomo nasprotovali vsem poskusom nelegalne konkurence, izigravanja veljavnih jugoslovanskih kot tujih predpisov in zakonov, kršenju mednarodnih konvencij in sporazumov, ki zadevajo delavce in njihove življenjske in delovne razmere, še posebej pa bomo vztrajali pri doslednem uveljavljanju socialističnih samoupravnih pravic delavcev, razporejenih na delo v tujini ter ob tem ustrezno gradili tudi njihovo sindikalno ter samoupravno organiziranost.

2. Dejavnost v okviru poslovno-tehničnega in investicijskega sodelovanja v tujini naj se obravnava kot integralni del celotne dejavnosti OZD oziroma TOZD. Organiziranje in izvajanje take dejavnosti je treba opredeliti v razvojnem programu in letnem načrtu, kot to velja za celotno dejavnost določene OZD oziroma TOZD. Prav tako morajo biti za to dejavnost izdelani letni in letni zaključni računi z analizami, pri čemer se naj ugotavlja upravičenost oziroma ekonomičnost in rentabilnost takega poslovanja. Delavci, ki so razporejeni na delo v tujini, kot tudi delavci, zaposleni doma, morajo biti seznanjeni z gospodarjenjem v okviru poslovno-tehničnega in investicijskega sodelovanja s tujino oziroma s tujimi partnerji. (Glej: Dokumenti VII. kongresa ZKS in X. kongresa ZKJ).

3. Sindikati bomo vztrajali, da se pri kadrovske politiki, kadar gre za razporejanje delavcev na delo v tujini, dosledno upoštevajo vsi kriteriji, ki veljajo v OZD oziroma TOZD doma. Pri tem je posebej pomembno, da bodo OZD oziroma TOZD razporejale na delo v tujini delavce, ki bodo imeli pravičen odnos do samoupravne socialistične skupnosti. Zato se bomo zavzeli za to, da se izbor delavcev za vodilna in vodstvena delovna mesta kot tudi delavcev za druga delovna mesta poprej obravnava v ustreznih organih ZKS in sindikata v matični OZD ter da le-te poskrbijo, da se njihove pripombe in stališča upoštevajo pri dokončnih odločitvah v ustreznih samoupravnih organih.

4. Delavcem, ki so razporejeni na delo v tujini v okviru tovrstnega sodelovanja, morajo biti zagotovljene enake pravice in dolžnosti pri samoupravnem odločanju in družbenopolitičnem delovanju, kot jih imajo delavci doma. Zato naj se delavci v tujini organizirajo kot samoupravna delovna skupnost, pri čemer pa še posebej prilagajajo svojo organiziranost z ozirom na njihovo delo in življenje v tujini. O svojih pripombah, predlogih in stališčih morajo redno obveščati tako samoupravne kot politične organe OZD oziroma TOZD. Najboljša oblika bi bila, da izvolijo svoje delegate, ki jih bodo zastopali v zborih OZD oziroma TOZD zbirajo njihovih samoupravnih organih. Samoupravni organi matične OZD oziroma TOZD pa so dolžni obravnavati pripombe, stališča in predloge delavcev, ki delajo v obratih v tujini, ter jim pravočasno posredovati argumentirane odgovore.

Delavci, razporejeni na delo v tujini, naj s pomočjo lastne sindikalne organizacije izvolijo stalnega predstavnika (delegata) svoje delovne enote, ki bo sodeloval z vodstvom obrata v tujini pri urejanju sprotih vprašanj v zvezi z življenjskimi in delovnimi razmerami.

5. Samoupravni in družbenopolitični organi matične OZD oziroma TOZD so dolžni redno,

neposredno ali prek sredstev obveščanja seznanjati delavce v tujini z vsemi bistvenimi dogajanjimi v matični organizaciji pa tudi v domovini nasploh.

6. O razporejanju delavcev na delovna mesta v tujini, premeščanju in podobno, se odloča v skladu s splošnimi samoupravnimi akti OZD in TOZD. O omenjenih vprašanjih ne morejo odločati predstavniki tujega partnerja.

Za odrejanje dolžine in razporeditve delovnega časa se uporabljajo jugoslovanski predpisi in samoupravni akti OZD oziroma TOZD, predpisi dežele, v kateri delavci delajo, ter določila odgovarjajočih mednarodnih konvencij mednarodne organizacije dela. Pri tem imajo prednost tisti predpisi oziroma samoupravni akti, ki so za delavce najbolj ugodni.

Delavci, ki so razporejeni na delo v tujini, imajo poleg pravice do rednega letnega dopusta še pravico na določeno število prostih dni za potovanje domov in nazaj na delo. Delavci imajo pravico do prostega dne ob državnih praznikih tiste države, v kateri delajo, poleg tega pa še ob dnevu republike 29. novembra, ne glede na to, ali je na omenjeni praznik v državi, kjer delajo, delovni dan.

7. Delavci, ki so razporejeni na delo v tujini v okviru poslovno-tehničnega in investicijskega sodelovanja z tujimi partnerji, ostanejo člani Zveze sindikatov Jugoslavije. Za dobo, ko delajo v tujini, se organizirajo v osnovno organizacijo sindikata in izvolijo njen izvršni odbor, ki pa določi delegate, ki jih zastopa kot predstavnik oziroma delegat v ustreznih sindikalnih organih (konferencah) matične OZD oziroma TOZD. Sindikalna organizacija v tujini deluje v skladu z načeli in programom in statutom ZSJ in ZSS.

Sindikalna organizacija v tujini po potrebi tudi sodeluje s sindikati države, kjer deluje in sicer v skladu s stališči in politiko ZSJ v mednarodnem sindikalnem gibanju.

Sindikalna organizacija v tujini posveča še posebno pozornost sodelovanju in povezovanju z delavci iz SFRJ, zaposlenimi v tisti državi, pri čemer se povezuje s klubi in združenji naših delavcev v tujini ter z organizacijami izseljencev, ki so prijateljsko razpoloženi do SFRJ in njene družbene ureditve.

8. Delavci, organizirani v osnovno organizacijo sindikata v tujini, plačujejo sindikalno članarino, ki jo določa kongres, in sicer praviloma 0,6 % od osnove, ki se uporablja tudi za prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v skladu s predpisi skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS. Delitev članarine naj se dogovori notraj sindikalne organizacije celotne OZD oziroma TOZD, vendar sindikati priporočamo, naj osnovna organizacija sindikata v tujini zaradi svojega specifičnega položaja samostojno razporeja vsaj 70 % članarine. Sredstva iz članarine naj se uporabljajo za družbenopolitično, kulturno, športno in socialno dejavnost osnovne organizacije. Stroške potovanja sindikalnih delavcev v domovino in nazaj, kadar gre za uradna opravila, ter stroške za družbenopolitično in strokovno izobraževanje naj krijejo OZD oziroma TOZD v domovini.

Sindikalno organiziranje delavcev v tujini, naj se na osnovi teh kriterijev opredeli v statutu osnovne sindikalne organizacije oziroma v ustreznih aktih pristojne sindikalne konference.

9. Pred razporejanjem delavcev na delo v tujini morajo biti delavci podrobno seznanjeni s pomenom in značilnostmi dejavnosti v tujini, s pogoji dela ter z vsemi svojimi pravicami in dolžnostmi, ki jih obravnava ta dokument in drugi ustrezni samoupravni akti. Pri tem je treba še posebej upoštevati njihove obveznosti do članov družine, ki ostajajo doma, ter zagotoviti delavcem primerno zaposlitev po povratku z dela v tujini.

Za časa dela v obratu v tujini morajo biti člani družine delavca, ki ostanejo doma, preskrbljeni, kot to velja za družine drugih delavcev v OZD oziroma TOZD. Zaradi odhoda delavcev v obrat v tujini ne smejo biti ogroženi ekonomski, socialni in drugi pogoji življenja njegove družine doma. Sindikalna organizacija je dolžna, da to ugotovi in zahteva, da ugotovitve upoštevajo organi, ki odločajo o razporejanju delavcev na delo v tujini.

10. Sindikati se bomo zavzemali za to, da se delavci na delu v obratu v tujini, ki hudo kršijo svoje delovne dolžnosti in s svojim vedenjem škodijo ugledu OZD ali TOZD oziroma naše družbe, vrnejo domov in da jih zadenejo sankcije, ki so določene s samoupravnimi akti OZD oziroma TOZD. O tem naj odloča delovna enota obrata v tujini ob sodelovanju sindikalne organi-

zacije. Delavec v obratu v tujini ne sme soglasja zapustiti obrata in se zaposliti v ob drugem podjetju ali pri tujem podjetju. V primeru sindikati takšnemu delavcu ne bodo dajali podpore in zaščite. Delavec je dolžan, da proti morebitnim nepravilnostim bori prek svoje delovne enote in sindikalne organizacije, ne pa zaradi objektivnih ali subjektivnih slabosti haja iz enega obrata v drugega in se zaposluje v tujih podjetjih. Sindikati se bomo zavzemali, da se takšni delavci ne razporedijo več na delo v obratih v tujini.

11. Na delo v tujini naj se razporejajo delavci, ki so za takšno delo strokovno izobraženi in zdravstveno sposobni. Zato je nujno, da delavci pred odhodom v tujino zdravstveno pregledani in da se ugotovi, ali so sposobni predvideno delo.

12. Delavci, razporejeni na delo v tujini, morajo imeti zagotovljene take delovne razmere, to določajo jugoslovanski predpisi, splošni OZD oziroma TOZD in predpisi države, v kateri delajo. Pri tem morajo imeti zagotovljeno higieno, varnost pri delu, zagotovljeno merno stanovanje, prehrano in zdravstveno stvo.

13. Za časa dela v tujini gre delavcu osebni dohodek v skladu s 5. točko 18. člena zakonodajnih temeljnih pogojev začasno zaposlovanje v varstvo jugoslovanskih državljanov na delu v tujini oziroma s kriteriji in merili, ki se uporabljajo za podobna delovna mesta v OZD oziroma TOZD; če pa to ni možno, potem najmanj takšen zasluzek, kot ga prejema za podobno delo delavci v državi, v kateri je obrat. Isti kriterij bi veljal tudi glede dela izven rednega delovnega časa, nočnega dela, prav tako pri glede nadomestil osebnega dohodka.

14. Glede pravic in obveznosti iz pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja ter otroških dodatka, se mora delavcem v tujini zagotoviti enak položaj kot drugim delavcem v OZD oziroma TOZD. O tem bo treba sprejeti poseben družbeni dogovor z ustreznimi republiškimi in državnimi organi. Delavci morajo redno daviti obračun vseh prejemkov in prispevkov, ki plačajo iz osebnih dohodkov, kot to velja za druge delavce v OZD oziroma TOZD doma. Glede potnih stroškov, dnevnice in drugega morajo uporabljati splošni akti in pravilniki OZD oziroma TOZD, ki veljajo za uradna potovanja v tujino v skladu z jugoslovanskimi predpisi.

15. Sindikati se zavzemamo za to, da delavci v tujini imajo možnost za redno spremljanje in kontrola v OZD oziroma TOZD redno spremljajo in po potrebi predlaga ukrepe za izvajanje predpisov ter samoupravnih aktov celotnega gospodarjenja in poslovanju v tujini, tudi glede doslednega zagotavljanja pravic in obveznosti delavcev, razporejenih na delo v tujini.

V vsem svojem delovanju glede organiziranja dela v tujini in življenja delavcev se sindikati zavzemamo za to, da pristojni družbeni in samoupravni organi dosledno upoštevajo ustavne pravice in obveznosti delavcev oziroma da upoštevajo osnove in kriterije tega dokumenta.

Sindikati se zavzemamo tudi za to, da se samoupravnih sporazumih, statutih in drugih samoupravnih aktih OZD oziroma TOZD opredelijo osnove za organiziranje dela v tujini, pravice in obveznosti delavcev, razporejenih na delo v tujini. S temi akti naj se opredelijo vprašanja, ki se morajo drugače urediti, kot to velja za delavce v OZD oziroma TOZD, oziroma naj se ta vprašanja uredijo s posebnimi pravilniki kom. Izdelava in sprejemanje tega pravilnika mora potekati na način, kot velja za sprejemanje drugih samoupravnih aktov v TOZD oziroma OZD.

17. Za dosledno izvajanje sprejetih osnovnih kriterijev so neposredno odgovorne sindikalne organizacije ter njihova vodstva v TOZD oziroma OZD, ki organizirajo obrate v tujini.

Za redno spremljanje in ustrezno ukrepanje v zvezi dela, prav tako glede vseh nadomestil osebnega dohodka, občinski sindikalni organi in republiški odbori sindikatov. Sektor za mednarodno dejavnost republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije bo skupaj z republiškim odborom Sindikata gradbenih delavcev Slovenije ter republiškim odborom Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije redno sprejemal sprejetih osnov in kriterijev, usklajeval dejavnost posameznih sindikalnih organizacij in organov, o tem obveščati predsedstvo republiškega sveta kot tudi posamezne osnovne organizacije sindikata oziroma konference.

Z NOVINARSKO BELEŽNICO PO VOJVODINI

Gospodarske »poroke« izkušeni s pridnimi rokami

„streho“ Ljubljanskih mlekar razširilo praktično po vsej Jugoslaviji.

Iz številnih zanimivih podrobnosti, ki smo jih slišali v novosadskem TOZD Ljubljanskih mlekar, bi opozorili predvsem na eno, ki je sicer bolj slikovita kot vsebinska, je pa na vsak način zelo zgovorna. Začelo se je z vprašanjem – Ljubljanske mlekarne? Kaj pomeni to ime v Vojvodini? Je plus ali minus?

Prvo priznanje je bilo negativno: res je, da je nekaj takih (predvsem v gostinskih in trgovskih krogih), ki vihajo nosove zaradi „tujega naziva“ podjetja. Take reakcije bi lahko spravili tudi v povezavo s tistimi, ki so poskušali vse, da se novosadska mlekarne ne bi združila s podjetjem zunaj pokrajine ali republike. Vendar – kot rečeno – vztrajno delo in izredno dobri rezultati kljujejo v živo črnoglede in vsakovrstne nasprotnike.

Povsem nekaj drugega je, kadar steče beseda o odnosih mlekarne s kmeti, s pridelovalci mleka. Lahko bi celo rekli, da so prav zaradi tega odnosa prišle Ljubljanske mlekarne v Vojvodino do izjemnega slovesa. Po vsej pokrajini se je razširil glas o osnovni obljudi mlekarjem: odkupili bomo vedno vse mleko, ki nam ga boste ponudili, čeprav bomo imeli v določenem trenutku zaradi tega izgubo ali morda sem in tja niti ne bomo potrebovali vseh količin mleka!

Za kmete je bilo predvsem pomembno, da so se lahko prepričali v trdnost obljube in v to, da se lahko na LM v resnici zanesejo. Tako politika je seveda postavila konkurenco v dokaj neroden položaj, ker se ne more več nekaznovano vesti, kakor bi se ji ravno zdelo.

V novosadskem mlekarstvu smo videli številne mlekarne izdelke Ljubljanskih mlekar, ki so jih sicer proizvedli v Ljubljani (sladoled, sadni sokovi ipd.) in prepeljali v Vojvodino. Zanimalo nas je, kako je s tokom v nasprotno smer. Kakšne proizvode lahko Novi Sad pošlje v Slovenijo in s kakšnim uspehom?

Predvsem so nam govorili o svojem izredno kvalitetnem polmekem siru, ki pa zahteva precejšnjo pozornost, ker je dokaj občutljiv za prevoz. Videti pa je, da so malce slabe volje, ker jim ni – zaradi premajhne vztrajnosti? – uspelo plasirati izdelkov iz ovčjega mleka v Sloveniji (točneje: poskusili so samo v Ljubljani). Po vsej verjetnosti ne bo ostalo samo pri prvem poskusu, saj v Novem Sadu predelajo vsak dan med pet in šest tisoč litrov ovčjega mleka. Pomembna količina, ni kaj reči!

Ne glede na uspeh omenjenega „problema“ pa vsekakor lahko zaključimo, da novosadskim mlekarjem nikakor ni žal, da so prišli pod streho Ljubljanskih mlekar. Vsaj ne „visijo“ med biti in ne biti in znajo ceniti prednosti trdno začrtanega razvoja in različne odnose v sodelovanju med posameznimi TOZD.

Sever koraka kot Gorenje

Subotica, veliko in dinamično mesto na severu Bačke, v neposredni bližini madžarske meje, ima od vseh krajev v Vojvodini prav gotovo najbolj razvite gospodarske stike s Slovenijo. V tem prav gotovo prednjačijo Sever (Gorenje), Partizan (Tomos) in kombinat Palić (Slovin). Čeprav integracije s slovenskimi podjetji niso na prav vseh primerih obrodile enako dobrih rezultatov, pa je le treba reči, da so manj spodbudni primeri (Partizan – Tomos) v odločni manjšini.

Glavni del našega obiska v Subotici smo namenili Severju in pogovorom o njegovih izkušnjah iz gospodarske povezave z Gorenjem iz Velenja.

Zanimivo, da v Severju sploh ne morejo skriti, v katero „hišo“ sodijo: vsepovsod udarne parole, samozavestni nasmehi... Čeprav ne bi bilo napisa „Gorenje – Sever“ na vhodni strani tovarniškega zida, bi malce pozornejši obiskovalec kaj kmalu začutil velenjski veter v Subotici. No, šalo na stran, dejstvo le ostane, da je združitev z Gorenjem prinesla Severju toliko potrebno svežino in učinkovitost v proizvodnji in poslovnih rezultatih. Videti je, da se tega v Subotici prav dobro zavedajo, čeprav je povsem razumljivo, da se nočejo povsem do kraja odreči svojemu „jaz“ in svojemu temperamentu. Navsezadnje – v tem ni nič slabega...

Vsekakor je treba povedati, da je Sever velika tovarna. In to ne samo v subotičkih razmerah, kjer je seveda na prvem mestu po številu zaposlenih in gospodarski moči. Morda je najpomembnejša značilnost Severa v tem, da se uvršča med najstarejše tovarne v Jugoslaviji, saj je že 1923. leta začel s proizvodnjo elektromotorjev. Zdaj je prišel tako daleč, da njegovi delavci napravijo dobro polovico vse jugoslovanske proizvodnje elektromotorjev. In več kot polovica vse proizvodnje gre v Velenje...

Sicer je le poslednje povezano s proizvodnjo, pa vendar... V Severju tako pravijo, imajo prav tak nacionalni sestav zaposlenih, kakor to velja za področje Subotice: 48% Madžarov, 23% Hrvatov, 21% Srbov... Na svoj način tudi ta podrobnost opozarja na značilno problematiko večnacionalne Vojvodine, kjer se vseprek prepletajo narodi in narodnosti in – kar je morda pomembnejše od vsega – da delajo skupaj in ustvarjajo z roko v roki.

Sever je ta čas v dokaj strmih gospodarskem vzponu, čeprav ga – v tem vsekakor ni edini – krepko tarejo dokaj negotova tla jugoslovanske gospodarske sodobnosti in inflacije. Prav ta, tako računajo, jim bo letos odščipnila 7 starih milijard. Ta čas je v podjetju zaposlenih 1700 delavcev, kaj kmalu pa se bo število povzpelo na 2700. Tako veliko povečanje je treba seveda pripisati novi tovarni, ki bo imela 14.000 kvadratnih metrov delovnih površin. Sever bo prav gotovo še večji ponos Subotice, kakor je to že zdaj. V novi tovarni bo štiri petine proizvodnje odpadlo na elektromotorje, petina pa na agregate.

Posebej smo se pozanimali, kako v Subotici ocenjujejo povezovanje Gorenja z Iskro.

„Taka združitev bo dala tudi nam boljše možnosti za specializacijo v proizvodnji. To je lahko Iskra kot tudi Severju samo v korist.“

Da bi bil naš zapis o subotičkem Severju popolnejši, naj spomnimo na zanimivost, ki je sicer ne moremo uvrstiti med ekskluzivne novice, pa še vedno ima svojo „težo“: Sever je „nosilec“ programa za izdelavo jugoslovanskega avtomobila na električni pogon. Gre za zanimivo sodelovanje med najrazličnejšimi strokovnimi in proizvodnimi hišami. V Severju so nam zatrtili, da so prišli že „precej daleč“, saj je prvi prototip že napravljen in zdaj pripravljajo že večje število dostavnih vozil za beograjske pekare.

Nadaljnji razvoj omenjenih prizadevanj bo jugoslovanska javnost prav gotovo spremljala z zanimanjem, saj imajo vozila na električni pogon predvsem v mestnem prometu veliko prihodnost.

Čeprav so v Severju zatrjevali, da jim je združitev z Gorenjem prinesla velik napredek – predvsem se je to pokazalo v učinkovitosti proizvodnje in prodaje – pa vsekakor računajo še na temeljita izboljšanja, ker imajo po eni strani veliko prednost v mladosti kolektiva – poprečna starost je 29 let – po drugi strani pa „rezerve“ na področju izobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja, kajti kar polovica delavcev sodi v kategorijo nekvalificiranih.

Ljubljanska banka ne največja, zato pa najtežja po hranilnih vlogah

V Novem Sadu je že od 1. 1. 1968. leta „doma“ tudi Ljubljanska banka, ki je takrat dobila v svoj sestav tudi Zajedničko komercialnu banku v središču Vojvodine. Za „pokrajino“ je bil ta premik v bančnih krogih nekaj posebnega, čeprav je treba povedati, da je za vojvodinsko bančništvo značilna dokajšnja razdrobljenost in bi morali nekajkrat uporabiti vse prste na obeh rokah, če bi hoteli naštet vse bančne hiše.

Ljubljanska banka (govorimo o njeni pokrajinski veji) v Vojvodini ni največja, sodi pa med tri stiri najpomembnejše. Ob združitvi je imela za 43 milijard keditnega potenciala, lani pa je že prišla na 188 milijard. Starih seveda, kajti za Vojvodino je značilno, da še vedno vztrajno in neomajno računajo v starih dinarjih.

Če smo že pri Ljubljanskih mlekarah skušali ugotoviti, kako vpliva slovenski naziv podjetja v Vojvodini, smo na iste strune udarili tudi na pogovoru s predstavnik Ljubljanske banke v Novem Sadu.

„Veste,“ so se nasmejali, „ime Ljubljanska banka je pri naših varčevalcih na tako dobrem glasu, da kaj takega niti približno nismo pričakovali. Glejte, 1967. leta smo imeli komaj 8000 vlagateljev, ki so nam zaupali okroglo 3 milijarde, do lanskega leta so se številke povzpele že na 157.000 vlagateljev s skupaj 87 milijardami. Čeprav v Vojvodini nismo največja banka, smo pa daleč na prvem mestu po številu in teži hranilnih vlog. To je najboljši odgovor na vaše vprašanje, kako vpliva na ljudi bančno ime v slovensčini. Vsekakor pa je treba dodati, da se je po vsej pokrajini kaj hitro razširilo, kako imajo naši uslužbenci izredno korekten odnos do strank in da so sploh zelo prijazni. Morda se vam bo zdelo, da gre za malenkost, ki je ne bi bilo treba posebej poudarjati, vendar... ljudje imajo za take reči zelo izostren občutek.“

Poleg tega je seveda tudi dobro priporočilo, da je pri nas tajnost vlog zajamčena in – dobro, kaj bi se hvalili, dejstvo je, da so Vojvodinci prepričani, kako je njihov prihranjeni denar v Ljubljanski banki bolj na varnem, kakor v kakšni drugi. Vsekakor si bomo v prihodnje močno prizadevali, da si bomo dober glas še povečali in utrdili, nikakor pa ne izgubili.“

Ljubljanska banka ima zdaj po vsej Vojvodini 18 poslovalnic (od tega je ena „čez mejo“ v Osijeku).

V pogovoru o tem, zakaj je sploh prišlo do združitve z največjo bančno hišo iz Slovenije, se je pokazalo, da so Vojvodinci poleg drugega mislili tudi na to, da bi z bančnim povezovanjem utrla pota tudi za povezovanje drugih gospodarskih panog. Največji pozitivni učinek združitve pa je prav gotovo za novosadčane „zaledje“, ki ga imajo v močni strokovni službi v centrali v Ljubljani.

V Novem Sadu smo slišali zanimivost, da bi Ljubljansko banko lahko imenovali tudi kar „kmetijska“, ker je praktično edina bančna hiša v Vojvodini, ki se intenzivno ukvarja z denarnimi „injekcijami“ v razvoj in modernizacijo kmetijske proizvodnje. To še prav posebej velja za področja petih občin, ki sodijo v okvir kmetijskega industrijskega kombinata Titel. Po besedah direktorja omenjenega kombinata Mike Širica – je tudi predsednik UO Ljubljanske banke v Novem Sadu – je glavna pozitivna lastnost banke prav v tem, da daje kredite samo za res dobre in z vseh strani „podprte“ in utemeljene predloge.

„Vsekakor lahko poudarim,“ je dejal, „da odobrava kredite v naši banki samo upravni odbor, kjer smo zastopani predstavniki sodelujočih gospodarskih organizacij, in ne aparat banke. Tako lahko res govorimo, da je Ljubljanska banka naša in ne morda nekakšna denarna ustanova, ki jo zanima samo to, kako bo prišla do denarja, potem je pa ni več blizu.“

Naj posebej opozorim, da se zanimanje banke niti zdaleč ne konča samo pri denarju. Naši ljudje znajo izredno ceniti pozornost predstavnikov LB, ki pridejo k nam, na polja in v kombinat in se zanimajo, kako bo z žetvijo, ali nas tare suša... Vsekakor to sodi med tisto, kar bi lahko imenovali trdne vezi.

Potem smo slišali tudi za drugo plat medalje. Ne v negativnem pomenu, temveč za to, da so vojvodinski kmetijci izredno redni plačniki. Tako v času našega obiska ni bila niti ena kmetijska organizacija v zaostanku z odplačilom anuitet!

Enaka ugotovitev velja tudi za zasebne kmetovalce. Treba je namreč povedati, da je Ljubljanska banka prva v Vojvodini začela odobravati kredite za modernizacijo proizvodnje in nabavo strojev tudi privatnikom. Doslej je dala v te namene že blizu 6 milijard.

Nasploh se je LB v svoji „kmetijski politiki“ usmerila predvsem v gradnjo skladišč, hladilnih naprav, pomoč pri nakupu reprodukcijskih sredstev in modernizaciji proizvodnje – torej prav tam, kjer kmetovalci brez kreditov ne zmorejo kaj prida opraviti.

Znotraj jugoslovanskih meja sicer na veliko govorimo – zadnje čase še prav posebej – o nujnosti gospodarskega povezovanja in združevanja – seveda pa je govoriti lahko, uresničevati zamisli pa že veliko teže. Prav zato nas je še posebej zanimalo, kako je z integracijskimi gibanji med Slovenijo in Vojvodino. Povezava na gospodarskem področju med omenjenima »deželama« znotraj jugoslovanskega gospodarskega prostora je zanimiva še posebej zato, ker tako Slovenija kot Vojvodina na svoj način predstavljata dva jugoslovanska ekstrema: za Slovenijo, vsaj »generalno« vzeto, velja, da je na prvem mestu pri nas v uporabi sodobne tehnologije in učinkovitosti v gospodarjenju, Vojvodina pa je pravi sinonim za sodobno kmetijsko proizvodnjo. Seveda je le del resnice za gospodarske povezave med Slovenijo in Vojvodino treba iskati v pravilu, da se ekstrimi privlačujejo. To velja bolj nasploh... Vojvodinci so poiskali pot v Slovenijo predvsem zato, da bi se kaj naučili. Predvsem kar zadeva sodobno organizacijo proizvodnje.

Kakor smo lahko videli na našem nekajdnevem in dokaj »bliskovitem« obisku Vojvodine, se ob izredno uspešnih integracijah med vojvodinskimi in slovenskimi podjetji samo vprašamo, zakaj takih gospodarskih povezav – ob strogem upoštevanju načel in izhodišč nove ustave – ni več in zakaj so prvi pozitivni zgledi še vedno bele vrane.

Za naš današnji zapis smo izbrali pester »proizvodni« izbor: mlekarno, banko in tovarno elektromotorjev. Vendar, naša pozornost vsekakor ni bila usmerjena na proizvodnjo...

Mlekarstvo kljubovanje

Prvo vprašanje, ki nas je zanimalo, zakaj je novosadska mlekarne v sestavi Ljubljanskih mlekar. Ali je šlo samo za gospodarske razloge ali še za kaj drugega?

Treba je povedati, da je mlekarne pred združitvijo nekaj let lezla na hujše gospodarske zadrege. Res je, da je 1966. leta dosegla rekord v predelavi mleka – 33 milijonov litrov – nato pa je šlo v padec. Tudi zaradi zastarelih predelovalnih kapacitet. Tako je leta 1969. leta 141 milijonov izgube in 1971. leta – ob vključitvi v Ljubljanske mlekarne, je predelovala le še 18 milijonov litrov.

Glavni podatki o podjetju, ki se je bilo znašlo na razpotju, niso povedo vsega, lepo pa nakazujejo vzdušje, ko je vsem jasno, da je nekaj odločilnega vsekakor treba napraviti.

Vprašanje je pravzaprav bilo – kako in kam? V mlekarne se še kaj neradi spominjajo vseh „iger“, ki so jih morali prestati, preden je prišlo do sedanje ureditve. Čeprav zdaj to niti ni preveč pomembno, je le treba povedati, da so bile precej močne sile, ki so bile naklonjene združitvi z Ljubljanskimi mlekarjami. In to se zdaj niso... Takim črnogledim prerokom se je kolektiv uprl potu robu na način, ki je edino primeren v podobnem položaju: z delom je dokazal, da je sposoben za življenje. Ob vsem tem je prav gotovo zanimivo, da sodi ta čas TOZD mlekarne v Novem Sadu med najbolj uspešne temeljne organizacije v sestavi Ljubljanskih mlekar.

Prvi opazni korak navzgor se je začel že kar v prvem letu združitve z LM, saj je novosadska mlekarne zaključila leto s pozitivnim gospodarskim učinkom. Prihodnje leto se je predelava mleka popela na 25 milijonov litrov. V blagajni pa je ostalo 182 milijonov din ostanka dohodka. Lani se je krivulja še vedno lepo vzpenjala: 25 milijonov litrov in 577 milijonov din ostanka dohodka (absolutni rekord v vsem času obstoja novosadske mlekarne).

Novosadčani zdaj s ponosom pripovedujejo, kako se je podjetje v treh letih docela spremenilo. Prej ves čas praktično niso ničesar investirali, zdaj pa so postavili na noge novo „tovarno mleka“, čeprav je treba povedati, da rekonstrukcija še ni docela pri kraju. Pomembno je, da rezultati iz prvih letošnjih mesecev obljublajo prvo predelavo kakih 35 milijonov litrov mleka, zaradi sodobne tehnologije in moderne organizacije dela je vse to sposobno opraviti samo 279 delavcev, točneje v neposredni predelavi jih je zaposlenih samo 130. Poprečni osebnih dohodki v TOZD so 2670 din.

Še posebej nas je zanimalo, kako Novosadčani ocenjujejo prednosti, ki so jih bili deležni ob združitvi z Ljubljanskimi mlekarjami. Kaj je bilo pravzaprav tisto – gledano z njihovimi očmi – kar jim je tako hitro pomagalo navzgor. Pravijo, da sta bila zanje pomembna predvsem razumevanje in strokovna pomoč, kar je seveda priložnost do veljave pri uvajanju sodobne organizacije dela. Intenzivna pomoč je seveda prinesla novosadskemu kolektivu tudi zelo pomembno prednost, ki je prej ni imel: njegovo tržišče se je pod



„Ljubljanske mlekarne“ v Vojvodini ni samo jezikovna posebnost. Povzročilo je zanimiva nasprotja med zaupanjem v povezanost in zapletenimi predsodki

Še več veljave delavcem

„Dosedanja reorganizacija sindikatov je zajela predvsem sindikalna vodstva,“ mi je pred dnevi dejal Ivan Vesel, sekretar občinskega sindikalnega sveta v Kočevju. „V naši občini smo ustanovili devet konferenc strokovnih sindikatov in sindikalne konference v večjih delovnih organizacijah, v katerih deluje več TOZD. V vseh temeljnih organizacijah smo že ustanovili sindikate. Zdaj pa moramo aktivirati še bazo, torej delavce. Vsa ta reorganizacija bo namreč obrodila obilne sadove šele tedaj, če bodo delavci zavestno delovali kot organiziran družbeni dejavnik, če se bodo zavedali svojega samoupravnega poslanstva. Bitka za to organizirano zavest delavskega razreda pa je najboljša priprava na kongres slovenskih sindikatov.“

Ivan Vesel je najprej pripovedoval, kaj vse so kočevski sindikati storili, da bi v organizacijah združenega dela zagotovili uresničevanje določil nove ustave.

V poročilo o delu občinskega sindikalnega sveta, ki so ga predložili nedavnemu občnemu zboru sindikatov, so zapisali:

„Tako imenovani delavski amandmaji in druga ustavna dopolnila so skupaj prinesli idejni in revolucionarni preobrat v samoupravnih odnosih in so jasno opredelili vlogo, naloge in pravice delovnega človeka v združenem delu. V uresničevanju teh dopolnil nam je dalo veliko moralno podporo in spodbudo pismo tovariša Tita in izvršnega biroja ZKJ. Od takrat dalje so se začela ustavna udarna pest delavskega razreda proti vsem tistim, ki so še naprej želeli obdržati delavcu odtujene samoupravne pravice. Ti nasprotniki resničnega samoupravljanja so se zatekli k zastraševanju delavcev, češ da

bodo zavoljo ustanovitve TOZD manjši osebni dohodki, ker se bodo povečali stroški režije novih uprav v temeljnih organizacijah in podobno. Zgodilo se je celo, da so hoteli dokazati pravilnost teh svojih trditvev in so res skušali razbiti delovno organizacijo s tem, da so zahtevali izločitev določene dejavnosti iz delovne skupnosti. Začeli so javno napadati in obrekovati občinski svet in njegove člane ter druge družbenopolitične delavce v občini, pisali so odprta pisma občinskim in republiškim vodstvom.“

„Seveda niso uspeli,“ je dejal Ivan Vesel. „Sindikati na Kočevskem smo takrat združili svojo dejavnost z aktivnostjo organizacij Zveze komunistov, skupaj smo organizirali predavanja, seminarje in tečaje v podjetjih in v občini. V tem prizadevanju za samoupravne pravice delavcev je sindikat spet zaživel kot organizacija proizvajalcev, ki naj usklajuje in uresničuje potrebe in hotenja svojega članstva, čeprav je tudi res, da so v tem boju sodelovali predvsem sindikalni aktivisti. Zavedamo

se tudi, da smo zdaj, ko so TOZD, OZD in druga samoupravna združenja proizvajalcev registrirala svojo organiziranost pri gospodarskem sodišču, opravili le pravno-formalni del naše naloge. V prihodnje se bomo morali bolj kot doslej truditi, da bi uveljavili vsebino nove ustave, se pravi, da bi delavci postali resnični oblikovalci politike, dolžnosti in pravic in da bodo odločali o pogojih proizvodnje ter o delitvi vseh sredstev, ki jih ustvarjajo. Ne bo lahko, naši nasprotniki še niso dokončno poraženi; zdaj skušajo čim bolj vplivati na vsakodnevno odločanje v TOZD, trdijo, da delavec še ni sposoben in da se ne zanima za gospodarjenje, ker bojda hodi na delo samo zato, da bi dobil plačo. Takšna njihova stališča seveda povzročajo tako imenovane „konfliktne situacije“, ki se največkrat začnejo in končajo pri razpravi o osebnih dohodkih in o odnosih. Pri tem pa izkoriščajo naše slabosti. Preveč smo se doslej ukvarjali z vodstvi in z njihovo dejavnostjo, premalo pa smo storili, da bi o delovanju forumov odločalo članstvo. Zato pravim, da bodo odločilni boj proti vsem nasprotnikom delavskega samoupravljanja lahko izbojevali delavci sami šele tedaj, ko bodo vsi skupaj postali sindikat. Ni dovolj, če izvršni odbor sindikalne organizacije dobro deluje in če se delegati sestajajo ter odločajo o stvareh, o katerih bi morali odločati samoupravno organizirani proizvajalci. Zato smo v

našem občinskem sindikalnem svetu sklenili, da se bomo najbolje pripravili na letošnji kongres slovenskih sindikatov tako, da bo naša organizacija res postala last delavcev.“

„Še nekaj je, kar bi veljalo zapisati,“ je ob koncu razgovora dejal Ivan Vesel. „Sindikati namreč nismo zadovoljni z zdajšnjo informativno dejavnostjo. Zaradi slabe obveščeneosti se porajajo v mnogih delovnih kolektivih spori in spopadi, ki povzročajo celo prekinitev dela. Zato smo se tako odločno zavzeli za dosledno informiranje slehernega zaposlenega; zahtevamo, da bo vsaka informacija vsakomur razumljiva, da bo iz nje razvidno, kdo je odgovoren za uresničitev sklepov in do kdaj je treba za to delo urediti. In tudi sicer bi morale informacije postati sestavni del samoupravne dejavnosti proizvajalcev, ki bodo sami zahtevali takšne podatke za svoje odločitve, kot jih pač potrebujejo.“

JANEZ VOLJČ

VELENJE

Kako zajezi fluktuacijo?

Tudi v Šaleški dolini se je v zadnjem času povečala fluktuacija trgovskih delavcev. Trgovski delavci, med katerimi sicer prevladujejo žene in matere, se zaradi dela ob sobotah, pa tudi zaradi deljenega delovnega časa odločajo za delo v industrijskih organizacijah združenega dela.

Konferenca sindikata trgovskih delavcev v Velenju je zato na zadnji seji sklenila predlagati vsem organizacijam združenega dela s področja trgovine, da bi za sobote in dneve pred prazniki na novo določili odpiralni čas. Tako so predlagali, naj bi bile trgovine z industrijskim blagom odprte ob sobotah in dnevih pred prazniki do 15. oziroma najdlje do 16. ure, trgovine s prehrabnimi artikli pa najdlje do 17. ure.

Ob tem pa v Velenju ugotavljajo, da je blagovnica ljubljanske NAME v središču Šaleške doline že na novo določila delovni čas za sobote in dneve pred prazniki, ne da bi se pred tem posvetovala z občinskimi delavniki.

(vš)

Prve ocene do srede septembra

Do 15. septembra morajo v vseh temeljnih organizacijah združenega dela v občini Velenje izdelati oceno samoupravne organiziranosti in dosedanjih prizadevanj za poglobljanje samoupravnih odnosov. Tako sta sklenila na zadnji skupni seji predsedstvo občinskega sindikalnega sveta in komite občinske konference zveze komunistov v Velenju, ko sta razpravljala o samoupravni organiziranosti temeljnih organizacij združenega dela v Šaleški dolini. Oceno samoupravnih odnosov in organiziranosti temeljnih organizacij združenega dela bodo obravnavali na sejah občinskih vodstev zveze sindikatov in zveze komunistov, v oktobru pa bodo o tem spregovorili tudi na seji plenuma občinskega sindikalnega sveta in na seji občinske konference zveze komunistov.

Za pripravo analize samoupravnih odnosov in organiziranosti temeljnih organizacij združenega dela so zadolženi predsedniki osnovnih organizacij sindikata, sekretarji organizacij zveze komunistov ter vodilni in vodstveni delavci. Preden bodo v temeljnih organizacijah združenega dela pristopili k izdelavi te ocene, bosta občinski sindikalni svet in občinska konferenca zveze komunistov pripravila seminar za predsednike osnovnih organizacij sindikata in za sekretarje organizacij zveze komunistov o uresničevanju načel nove ustave. Vse temeljne organizacije združenega dela pa bodo obiskali člani občinskih vodstev zveze sindikatov in zveze komunistov, ki bodo proučevali samoupravne razmere in organiziranost v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela.

Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta in komite občinske konference zveze komunistov v Velenju pa sta na skupni seji opozorila vse temeljne organizacije združenega dela iz Šaleške doline, da mora hkrati z akcijo za poglobljanje samoupravnih razmer v temeljnih organizacijah združenega dela potekati tudi akcija za kar najbolj dosledno uresničevanje stabilizacijskih in protiinflacijskih programov, za uresničitev sprejetega programa gradnje stanovanj za delavce ter za uveljavljanje delegatskih razmerij.

(vš)

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Ali lahko delavcu, ki je že starostno upokojen (s 40 leti delovne dobe) pa še vedno redno zaposlen, preneha delo proti njegovi volji. Zanima me tudi, ali ima takšen delavec pravico do dodatka za delovne izkušnje?

V. K. — LJUBLJANA

ODGOVOR:

Po členu 53 zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu lahko delavcu, ker je dopolnil pokojninsko dobo 40 (za delavke 35) let po sklepu pristojnega organa upravljanja preneha lastnost delavca v združenem delu. Menimo, da ni nujno, da takšnemu delavcu preneha delo v trenutku izpolnitve tega pogoja (izpolnjena pokojninska doba 40 let), temveč tudi kasneje; bistveno je, da ima takšen delavec izpolnjeno pokojninsko dobo. Gotovo je imel zakonodajalec s tem določilom namen omogočiti organizacijam združenega dela, da zasedejo delovna mesta z mladimi kadri, pri čemer pa so starejši delavci zaščiteni v toliko, da jih je možno zamenjati šele po izpolnitvi polne pokojninske dobe, ko pridobijo pravico do polne pokojnine, s čimer jim je zagotovljena socialna varnost (polna pokojnina, zdravstveno zavarovanje, morebitna odpravnina in drugo). Citirano določilo zakona pravi, da takšnemu delavcu „lahko“ preneha lastnost delavca v združenem

Sindikati in inventivna dejavnost

Imenovan je iniciativni odbor za organizacijo inventivne dejavnosti v Sloveniji

Republiški odbor Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije je že v aprilu 1970. leta razpravjal o problematiki razvoja množične inventivne dejavnosti v Sloveniji in ugotovil, da je na tem področju nujno sprejeti ukrepe za izboljšanje razmer, ki so v primerjavi z razvitimi državami na zelo nizki ravni, posledica tega pa je znatna gospodarska škoda. Odbor je zahteval, da v vseh delovnih organizacijah takoj sprejmejo pravilnike, ki bodo urejali organiziranost te dejavnosti in način osebne stimulacije avtorjev tehničnih izboljšav proizvodov, proizvodnih naprav, varstva pri delu, racionalizacije poslovanja ipd.

V februarju 1971 je bilo s pomočjo takratnega centralnega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije organizirano v Mariboru. I. zvezno posvetovanje o razvoju inventivne dejavnosti. Na tem posvetovanju je bil imenovan koordinacijski odbor, ki bi naj v bodoče skrbel za izboljšanje razmer na tem zelo pomembnem področju gospodarske dejavnosti.

V aprilu 1972. leta je III. kongres Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije v celoti potrdil oziroma sprejel sklepe prvega zveznega posvetovanja v Mariboru. Na tem kongresu so v svoj statut vnesli določila, ki konkretno zavezujejo Sindikat delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije, da postane aktivnost na področju razvijanja in organiziranja množične inventivne dejavnosti sestavni del politične akcije.

V juniju 1973. leta je bilo v Opatiji II. zvezno posvetovanje o inventivno-inovacijski dejavnosti, ki je ponovno potrdilo nujnost izvajanja sprejetih sklepov na I. posvetovanju v Mariboru in na III. kongresu Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije. Na tem posvetovanju so udeleženci predlagali zveznemu odboru Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije in zveznemu izvršnemu svetu, da se proglasi leto inovacije, kar sta oba foruma sprejela. V ta namen je bil imenovan zvezni koordinacijski odbor, ki bo programiral akcije v letu inovacije.

V maju 1974. leta je republiški odbor Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije ponovno obravnaval problematiko organiziranosti inventivne dejavnosti v Sloveniji. Po referatih predsednika Zveze izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav SR Slovenije Jožeta Jana in predsednika komisije za inventivno dejavnost pri občinskem odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva v Mariboru Aleksandra Pipana so bili na osnovi razprave sprejeti sklepi, ki ponovno potrjujejo, da so nujni družbeni ukrepi za izboljšanje razmer na tem področju.

Republiški odbor je na podlagi pooblastila republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije na tej seji imenoval tudi iniciativni odbor za organizacijo inventivne dejavnosti v SR Sloveniji, ki ga sestavljajo:

Aleksander Pipan, predsednik odbora, „TAM“, Maribor; dr. inž. Marko Kos, „Litoštroj“, Ljubljana; dipl. inž. Krsto Banovič, „Elektrokovina“, Maribor; dipl. inž. Božo Hribemik, „Elektrokovina“, Maribor; Anton Strajnar, Zvezna, Jesenice; Dušan Kragelj, „EMO“, Celje; dipl. inž. Mladen Pavletič, „KRKA“, Novo mesto; dipl. inž. Bojan Pretnar, „ZP ISKRA“, Zavod za avtomatizacijo, Ljubljana; dipl. inž. Miroslav Zolnir, Republiški sekretariat za gospodarstvo, Ljubljana; dipl. pravnik, Rasto Mačus, Gospodarska zbornica SRS, Ljubljana; dipl. ekonomist, Ermin Kržičnik, Inštitut za regionalno ekonomiko, Ljubljana, Ilirska 31; Jano Vehovar, Republiška konferenca Zveze mladine Slovenije, Ljubljana; Jože Jan — Zveza iznajditeljev in avtorjev tehničnih izboljšav SRS, Ljubljana; dipl. pravnik Marko Selan, Raziskovalna skupnost Slovenije, Ljubljana; Tilka Blaha, Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Ljubljana.

Iniciativni odbor za organizacijo inventivne dejavnosti v SR Sloveniji bo do septembra 1974. leta opravil vse potrebno za konstituiranje republiškega in medobčinskih (regionalnih) odborov za inventivno dejavnost v Sloveniji, izdelal osnutek pravilnika in poslovnik odbora, predlagal njihov sedež, izdelal predlog programa aktivnosti, način financiranja in predlagal druge ukrepe za zagotovitev uspešnega delovanja odborov.

Republiški odbor je na tej seji obravnaval tudi programsko usmeritev bodočih odborov za inventivno dejavnost, ki naj bi v glavnem zajemala: organizacijo inventivne dejavnosti v TOZD, regiji, republiki, evidenco uspešnosti inventivne dejavnosti, poenotenje meril za ugotavljanje koristi inventivne dejavnosti in odškodnin avtorjem, invencij in racionalizacij, pravno varstvo avtorskih pravic, usposabljanje kadrov za organizacijo inventivne dejavnosti, programiranje akcij v letu inovacij, organiziranje posvetovanj in urejanje drugih zadev v zvezi z razvojem inventivne dejavnosti v Sloveniji.

R. Z.

NA LINIJI: 323-554

Slovenj Gradec

Te dni končujejo v temeljnih organizacijah združenega dela, v samoupravnih interesnih skupnostih, v organih občinske skupščine ter v vodstvih družbenopolitičnih organizacij javno razpravo o predlogu samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in dijakov. Med dosedanjo javno razpravo niso

bile predlagane bistvene spremembe samoupravnega sporazuma, zato na občinskem svetu zveze sindikatov v Slovenj Gradcu računajo, da bodo pooblaščen predstavniki že v kratkem podpisali samoupravni sporazum o štipendiranju učencev in dijakov.

(An)

ZVONKO ŠTAUBRINGER:

TITO — DRŽAVLJAN SVETA

»Predsednik Tito se je zavedal, da delitev povojnega sveta na dve sprti strani ogroža mir in prizadevanja na novo osvobojenih narodov, da bi odstranili posledice fevdalizma in kolonializma. Bilo je jasno, da je edina pot za preprečitev konfrontacije — nevrščenenost.«

Tako je med drugim zapisala o Titu, državljani sveta, enem najpomembnejših arhitektov aktivne miroljubne koeksistence in neutrudnem borcu za mir v svetu, hčerka njegovega velikega saborca Nehruja in predsednica indijske vlade Indira Gandhi v predgovoru h knjigi. In pristavila: »Ta knjiga po pravici opisuje predsednika Tita kot državljan sveta. Malo državnikov je storilo več za izgradnjo novega svetovnega reda, ki temelji na zaupanju, enakosti in sodelovanju med narodi.«

Na blizu 400 straneh avtor knjige popisuje trideset let dolgo pot predsednika Tita, da bi pokazal in dokazal človeštvu, kako se je vendarle možno izogniti novi katastrofi. Na tej poti se je predsednik Tito srečeval z mnogimi uglednimi državniki, politiki, kulturnimi, družbenimi delavci pa tudi s preprostimi ljudmi.

Mnoge izrečene besede in mnoga srečanja so ujeta na straneh knjige TITO — DRŽAVLJAN SVETA. Ne samo zanimivo branje — čeprav tudi to — slikovit prikaz boja predsednika Tita za miroljubno sožitje med narodi sveta! Knjiga, ki bo privlačna za vse sedanje generacije, knjiga, ki bo vsakomur razumljiva!

»Titovo ime in njegova dejanja so vitkana v vse sodobne tokove mednarodnih odnosov, v boj vseh narodov sveta proti hegemonizmu in imperializmu, hkrati pa za svobodo, za medsebojno razumevanje in sodelovanje« — piše v predgovoru Mitja Ribičič. »Prav to potrjuje ta knjiga in izjave mnogih državnikov, znanstvenikov, kulturnih delavcev in drugih pomembnih oseb, ki vidijo v Titu nosilca progresivnih prizadevanj človeštva, velikega državnika sveta.«

INA SLOVENSKEM KNJIŽNEM TRGU V ZALOŽBI ČZP »DELAVSKA ENOTNOST« IN V SODELOVANJU Z NIP »RADNIČKA ŠTAMPA« BEOGRAD:

Zvonko Štaubringer:
TITO — DRŽAVLJAN SVETA

Knjiga je vezana v platno, opremljena s ščitnim ovitkom, tiskana na finem, brezlesnem papirju. V knjigi bo šestnajst strani ilustracij na umetniškem papirju.

NAROČILNICA št.

Nepreklicno naročam pri ČZP Delavska enotnost, Ljubljana

(z besedo) izvodov

knjige: TITO — DRŽAVLJAN SVETA po prednaročninski ceni 150 dinarjev za izvod.

Knjigo pošljite na naslov:

Poštna št.: Kraj:

Prilimek in ime podpisnika naročilnice:

V dne 1974.

(Podpis odgovorne osebe — naročnika in žig,
če naroča organizacija)

PRIZADEVANJA SINDIKATOV ZA HITREJŠI RAZVOJ ITALIJANSKEGA JUGA

Vse oči uprte na jug

Vodstva podržavljenih koncernov imajo pred očmi le rentabilnost naložb za vsako ceno, ne uvidevajo pa socialne upravičenosti novih investicij na nerazvitem jugu države

V podržavljeni skupini IRI v Italiji se že dalj časa merijo moči in je od izida tega neprikritega merjenja atičijska, kakšna bo bodoča investicijska politika najpomembnejšega državnega holdinga v Italiji. Glavna točka nasprotovanja je sporno vprašanje novih naložb na področju obratnih proizvodnje avtomobilov. Hkrati s temi nesoglasji poteka v nekaterih koncernih Alfa-Romeo že obratna živahna agitacija, socialni konflikti pa koncernu skupaj s poslabšano prodajo avtomobilov povzročajo neprecenljive izgube.

Jedro težav pri razpravah in pogajanjih, ki jim ni videti konca, je — kot navaja italijanski gospodarski tisk — zahteva sindikatov, da bi postavili novo avtomobilsko tovarno na jugu Italije. Tej zahtevi se je upr-

že dolgoletni vodja koncerna Alfa-Romeo dr. Luraghi, ki je odklonil uresničitev tega projekta, o katerem je trdil, da je negospodaren in je med drugim tudi zaradi tega kasneje odstopil. Novo vodstvo se je, kot kaže, oprijelo Luraghijevih stališč in se je, kot mu očitajo sindikati, s svojimi samovoljnimi pogledi, če ne celo z ignoriranjem njegovih navodil, spustilo v spor s predstojnikom pristojnega ministrstva, Gullottijem, ki naj bi po sklepu svojega ministrstva število novo namesčenih delovnih moči v milanskem obratu Alfa-Romeo, v predmestju Arese, omejil na 2.500, da bi na jugu — v obratu blizu Neaplja — lahko ustvaril 8.000 do 9.000 novih delovnih mest. Novo vodstvo koncerna pa je po mnenju sindikatov samovoljno predvidelo povečanje osebja v milanskem

obratu Arese za 5.000 delavcev, medtem ko naj bi bilo število novih delovnih mest na jugu Italije omejeno na vsega 6.000 enot. Sindikati novemu vodstvu koncerna poleg drugega očitajo tudi to, da sabotira celo Luraghijeve ekspanzionistične načrte, po katerih naj bi se samo v severoitalijanskem obratu Alfa-Romeo v Areseju delovna mesta povečala za novih 11.000 enot.

Spori zadevajo tudi kompleks državnega metalurškega podjetja Italsider, kot tudi na obrate Aeritalia, Dalmine in SIT-Siemens. Kot pri Alfa-Romeo obstajajo tudi pri teh podjetjih okrepljene težnje, da bi proizvodnjo v večji meri locirali na jugu Italije. Tako naj bi Italsider na pritisk sindikatov gradil peti nacionalni metalurški center v Kalabriji (Gioia Tauro). Zagovorniki projekta

pa so nato trčili ob nasprotovanje predsednika skupine IRI prof. Petrillija, ki se je temu načrtu odločno uprli.

Nasprotno so se sindikati odločili vztrajati pri svojih zahtevah v zvezi z obnovo obratnih pogodb, kot tudi pri svojih pogledih zastran investicijskih načrtov v podržavljeni industriji. Sindikati opozarjajo na še vedno velike in na nekaterih področjih še povečane razlike v razvitosti med italijanskim severom in jugom, ki v znatni meri povzročajo socialne konflikte v državi. S takšnimi akcijami pa skušajo sindikati predvsem odvrniti vlado od sklepov, ki bi jih ta zlasti na investicijskem področju morebiti sprejemala pod vplivom vodstev podržavljenih koncernov na škodo nerazvitega italijanskega juga.

N. Ž.

Dohodek se seli od razvitih k nerazvitim

Vprašanje je le, če bo ta pojav koristil samo nekaterim ali vsem državam tretjega sveta ● Borzno izmenjavo surovin naj bi zamenjal sistem, ki bo zagotovil pravičnejšo delitev bogastev med nerazvitimi in hkrati svetovno izmenjavo po načelu »inovacije razvitih za surovine razvijajočih se držav«.

Kriza borznih trgov, ki traja že več let in jo je energetska oziroma naftna stiska le še zaostri, je čedalje očitnejša. Sistem prodaje gospodarsko in strateško pomembnega blaga na borznih mestih, ki je bil desetletja prevladujoča oblika prodaje in nakupa surovin, se je začel menjati.

Zlasti po spremembah v trgovanju z nafto, ki jih je povzročil bojkot arabskih držav-proizvajalk nafte, namenjen ZDA, Nizozemski in posredno tudi drugim zahodnoevropskim državam, se čedalje več industrijskih in drugih držav odloča za nabavo surove nafte in drugih surovin v okviru bilateralnih odnosov z državami-proizvajalkami, kar dejansko pomeni zanižanje tradicionalnega trgovanja s surovinami in določanja njihovih cen (kotacij) na svetovnih borzah. Ta sprememba v svetovni trgovinski izmenjavi, ki zakon ponudbe in povpraševanja zamenjuje z medregionalno blagovno izmenjavo, je, kot kaže, nekakšna obramba pred špekulacijami, ki jim je v zadnjih letih vse bolj podvržena menjava na borzah. Hkrati je to tudi obramba pred presenečenji, ki jih prinašajo pogostne monetarne spremembe in, končno, to je nezaupnica mahinacijam industrijskih držav, s katerimi so si le-te zagotavljale prednosti pri nakupih in ne nazadnje tudi pri distribuciji pomembnejših osnovnih surovin v svetovni menjavi.

Po lanskem naftnem embargu so številne države prevzele v svoje roke trgovanje z nafto, da bi tako stopile na prste multinacionalnim naftnim družbam, ki so s prodajo in predelavo nafte koval in še kujejo mastne dobičke. Tam, kjer države in naftne kompanije ne žive v sožitju, je ta ukrep zajezil monopol multinacionalnih družb v prid potrošnikov — drugi spet je dodatno vplival na rast cen nafte in njenih derivatov.

Pri drugih surovinah monopola svetovnih kartelov še dolgo ne bo konca, čeprav si države-proizvajalke prizadevajo vzeti v svoje roke pobude v trgovanju s surovinami. Toda tudi če bodo njihova prizadevanja uspešna, se krivulja inflacije očitno ne bo izravnala.

Poznavalci tokov svetovne

trgovine s surovinami sodijo, da bodo cene surovin kljub trgovanju, ki se vse bolj razvija v bilateralnih stikih, v naslednjih letih verjetno še naraščale, čeprav so lani dosegle razmerja iz leta 1950. Medtem ko je namreč v prejšnjih letih na zviševanje cen surovin vplivalo razvrednotenje dolarja, je treba vzroke za dražitev surovin v zadnjih dveh, treh letih pripisati v prvi vrsti podražitvam surove nafte.

Ne glede na to so se indeksi cen surovin v zadnjih letih zviševali, ker se je v predpreteklem, a še bolj v preteklem desetletju porušilo razmerje med cenami osnovnih surovin in industrijskih izdelkov, od tega razmerja pa je odvisno, ali se bodo države tretjega sveta, ki so poceni prodajale surovine, a drago kupovale stroje, razvijale počasi, tako kot doslej, ali morebiti hitreje.

S tega stališča je treba presojati tudi prizadevanja razvijajočih se držav, da bi obšle borzne trge in v bilateralnih odnosih s svojimi partnerji določale realnejše cene surovin, s katerimi razpolagajo. Vprašanje je sicer, če je ta pot najustreznejša, zlasti še, ker navsezadnje vodi k nadaljnjemu zviševanju cen ne le surovin, marveč tudi industrijskih proizvodov, ker se vrednost obeh ne določa več v razmerah proste ponudbe in povpraševanja, marveč zgolj za »zaprtimi vrati«, na stopnji blagovne menjave, ki ji je industrijska družba že zdavnaj poiskala alternativo v denarnem trgu, in na borzni menjavi, ki temelji na načelih denarništa.

Razvoj je bil v tem primeru sicer potisnjen za nekaj desetletij nazaj, lahko bi rekli na stopnjo razvoja tretjega sveta, ki ima slabo razvite denarne trge. Ti pa se očitno že obnavljajo, le da se je njihovo težišče premaknilo na Vzhod, k državam-proizvajalkam nafte, ki iz dobičkov od nafte že nudijo

azijskim in afriškimi državam razvojne kredite.

Politično-geografska podoba sveta se je v nekaj mesecih po končani bližnjevzhodni vojni spremenila bolj kot v vsem povojnem obdobju. Tega dejstva ni mogoče zanikati. Tretji svet je začel zahtevati realno ceno za svoje surovine, razviti del sveta pa se bo očitno moral na ta račun odpovedati visokim dobičkom ter doslej neomejenemu blagostanju.

Kakor se je primerilo že večkrat v zgodovini človeštva, je kriza dela razvitega sveta prinesla nerazvitemu delu sveta prepoved. Vprašanje je le, če bo tretji svet znal izkoristiti možnosti, ki mu jih nudijo te spremembe. Njegova razdrobljenost in neenotnost gotovo ni jamstvo za doseganje hitrejšega in skladnejšega gospodarskega razvoja zlasti največjih, a gospodarsko najbolj zaostalih dežel. Tudi šibka pripravljenost s surovinami bogatih držav, da bi z ravnimi delile dohodek od naravnih bogastev, vsaj trenutno zmanjšuje upanje, v skladen razvoj držav tretjega sveta.

Nasprotno, več razlogov je za bojazen, da se bo dohodek selil od razvitih k le ožjemu krogu razvijajočih se držav, če le-te porušenega sistema svetovne trgovine ne bodo nadomestile s sistemom, ki bo zagotovil solidarno delitev bogastva med revnimi in si hkrati prizadeval izvesti delitev dela in aktivnosti med razvitimi in razvijajočimi se svetom. Brez tehnoloških inovacij, ki jih zmora kapitalno močni industrijski svet, se tudi razvijajoči se tretji svet očitno ne bo mogel postaviti na svoje noge.

S tega stališča je trenutna zahteva tretjega sveta po izmenjavi »surovine za tehnologijo« upravičena. Gre le za oblike, ki naj bi to izmenjavo postavile v okviru, sprejemljive za vse partnerje.

N. Ž.

KMALU IZIDE

RDEČI ATOM

IZBOR IZ SVETOVNE REVOLUCIONARNE POEZIJE

V začetku septembra bo pri ČZP Delavska enotnost v Ljubljani izšel izbor iz svetovne revolucionarne poezije RDEČI ATOM. Knjiga sodi med publikacije Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije v zbirko Umetnost in kultura, njen izid pa je poleg Kulturne skupnosti Slovenije finančno podprl še Koordinacijski odbor za pomoč žrtvam imperialistične agresije pri Socialistični zvezi delovnih ljudi Slovenije.

Izbir kljub nujni prostorski omejenosti, objavljenih je petdeset pesmi, zajema revolucionarno pesniško ustvarjalnost Evrope, Afrike, Azije in Amerike; poleg znanih pesniških imen so v RDEČEM ATOMU predstavljeni pesniški ustvarjalci do sedaj Slovencem manj dostopnih azijskih in afriških kultur. Izbor je pripravil Božidar Premrl. Uspošteval je seveda načelo umetniške kvalitete, nadvse privlačna pa je intimna uglasenost večine izbranih pesmi na tematiko, kjer je taka naravnost dokaj redka. Ob pesmih posameznih avtorjev so v izboru navedeni osnovni biografski in bibliografski podatki.

Izbir svetovne revolucionarne poezije RDEČI ATOM lahko služi kot pomagalo pri pripravljanju različnih praznovanj, saj zajema doslej manj znane oziroma pri nas še neobjavljene revolucionarne pesmi. V več kombinacijah je objavljeno pesniško gradivo mogoče uporabiti za različne namene in za različne stopnje. Knjiga bo obsegala blizu 100 strani, njena cena pa bo 16.— dinarjev. Naročiti jo je mogoče pri ČZP Delavska enotnost.

... v jugoslovanskih sindikatih

● HRVAŠKA

Pravica samo na papirju

Na nedavni prvi konferenci zagrebskih sindikatov so ugotovili, da se vsako leto za varstvo svojih pravic iz združenega dela obrača na službo pravne pomoči pri mestnih sindikatih 4000 do 5000 delavcev. Izkušnje kažejo, da so njihove zahteve v več kot 85 % primerov upravičene, zanimivo pa je, da se je šele po konstituiranju TOZD povečalo število delavcev iz zagrebskih podjetij, ki prek službe pravne pomoči pri mestnem sindikalnem svetu iščejo izpolnitev svojih samoupravnih pravic. Čedalje bolj prihajajo namreč do spoznanja, da v številnih TOZD kršijo njihove samoupravne pravice, zato se ne smemo čuditi, da zadnje čase tako množično prosijo za nasvete strokovnjake sindikalne službe pravne pomoči v Zagrebu.

Vendar pa jih, tako sodijo v zagrebskih sindikatih, skrbi, da zahteve delavcev za varstvo njihovih samoupravnih pravic prepočasni rešujejo že v njihovih delovnih organizacijah, zato so delavci v večini primerov prisiljeni poiskati pomoč pri službi pravne pomoči. Analize tudi kažejo, da obstaja v TOZD veliko zakonskih predpisov, ki pa jih vodilni pogosto kršijo. To velja zlasti za delo za določen čas. Zakonodajalec je sicer natančno določil primere, v katerih lahko delovna organizacija zaposli delavca za določen čas, toda v praksi se dogaja povsem drugače. Podjetja zaposlijo take delavce na sistemizirani in prosta delovna mesta, na katerih ostanejo večših tudi po tri, štiri ali celo več let.

Zagrebski sindikati so na svoji konferenci opozorili še na več drugih vprašanj, ki zadevajo kršenje samoupravnih pravic delavcev v združenem delu. Med drugim na neupravičeno zmanjšanje osebnih dohodkov delavcev, nadomestil za podaljšani delovni čas, pravice do letnega dopusta itd. V zvezi s tem so predlagali, naj predsedstvo mestnega sindikalnega sveta na prvi prihodnji seji prouči vse konkretne primere in sprejme ustrezna stališča za varstvo pravic delavcev v združenem delu.

OD NAŠEGA DOPISNIKA

Zavarovati standard

Ker so povprečni zaslužki Črnogorcev nekaj pod 2 tisočaka, je brez dvojnega najnovejša podražitev nekaterih živil samo še zaostri la sicer stalno aktualno vprašanje, kako zavarovati standard.

Republiški izvršni svet je že sklenil po hitrem postopku sprejeti predpise o zvišanju otroških dodatkov, minimalnih osebnih dohodkov, invalidskih dodatkov, študentskih kreditov, pc ojin, hranarine za nezaposlene itd. Republiška konferenca SZDL je pozitivno ocenila vse te ukrepe, hkrati pa razširila seznam nalog za učinkovitejšo varstvo standarda. V posebnem dokumentu, ki ga je objavila konferenca, je poudarjeno, da morajo inšpekcijske službe zaustaviti veržno podražitev drugih proizvodov. Republiška konferenca SZDL tudi zahteva uvedbo diferenciranih stanovanjskih najemnin. Organizacije združenega dela, invalidske organizacije in organizacije upokojenecv pa naj čimprej ugotovijo, kdo ima dopolnilne zaslužke

oziroma dohodke iz kmetijstva in kdo se preživlja izključno iz pokojnine, da bi tako ugotovili, kdo potrebuje pomoč.

Ker se približuje začetek novega šolskega leta, v republiški konferenci SZDL Črne gore predlagajo tudi več ukrepov za pomoč učencem iz revnejših družin. Med drugim omenjajo nakup učbenikov in šolskih potrebščin, ustanavljanje šolskih kuhinj, olajšave pri prevozu itd. Pričakujejo tudi, da bo večje število delovnih organizacij posvetilo več pozornosti družbeni prehrani zaposlenih, regresiranju prevoznih stroškov in drugim socialnim ukrepom. Ob vsem tem pa bo seveda treba analizirati tako vsebino kot uveljavljanje družbenih dogovorov in sporazumov o zaposlovanju, delitvi dohodka in osebnih dohodkov, o stanovanjski gradnji itd, saj bo le tako možno sproti sprejemati ukrepe, ki naj zagotovijo večjo socialno varnost zaposlenih v Črni gori.

J. STOJANOVIC

Manjši davki od rednih dohodkov

Kot je znano, so republike in pokrajini že podpisale družbeni dogovor o višini obremenitve OZD in občanov. Republike in pokrajini morajo s svojimi ukrepi zagotoviti, da bodo skupna sredstva za splošno in skupno porabo letos naraščala v skladu z njihovim družbeno-ekonomskim razvojem, najmanj pa za en odstotek počasneje od rasti družbenega proizvoda. Medrepubliški dogovor se opira na samoupravne sporazume in druge ukrepe družbenopolitičnih skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti in OZD. Doseči je treba počasnejšo rast skupnih sredstev za splošno in skupno porabo, pri tem pa upoštevati specifične potrebe vsake republike in pokrajine. Davčne ukrepe je treba uskladiti s politiko cen, in sicer tako, da se davčne obremenitve ne bodo povečale na tistih področjih, ki pomembno vplivajo na življenjske stroške.

Občani lahko torej že letos računajo z nižjo obdavčitvijo skupnega dohodka, ustvarjenega na delovnem mestu, in z ostrejšo obdavčitvijo tistega dela dohodka, ki izhaja iz honorarnega, nadurnega dela itd. Pri obdavčevanju osebnega dela obrtnikov, gostincev, prevoznikov bodo vse republike in pokrajine – če bo sprejet predlog medrepubliškega dogovora o davčni politiki – spoštovale načela, naj se bolj kot doslej usme-

rijo na obdavčitev resničnega dohodka, manj pa na pavšal, saj bi bilo treba takšno obdavčitev zmanjšati na najmanjšo možno mero. S tem se bodo obveznosti enakomerno porazdelile, po drugi strani pa naj bi končno preprečili neupravičeno bogatenje. Eden od medrepubliških dogovorov naj bi tudi določal, da bi OZD, ki vlagajo sredstva iz svojega dohodka za znanost in raziskovanje, plačevali manjše davke. S tem naj bi pospeševali znanstveno-raziskovalno delo. Predviden je tudi medrepubliški dogovor o skupnih temeljnih davčnega sistema, ki naj bi veljali za vso državo. O vsem tem so se republike in pokrajini nekoč že dogovorile, toda preveč splošno, tako da smo imeli namesto enotnih davčnih elementov precejšnjo pestrost pri obdavčevanju. V vsaki republiki so upoštevali drugačne davčne osnove: davčne stopnje so bile nekje progresivne, drugje spet proporcionalne itd. Zato tudi ponovni poskusi, da bi uskladili temeljne davčne elemente, na osnovi katerih se določa davčna politika, tako da bi bili enotni za vso državo. V davčni politiki pa naj bi bile konkretne obveznosti sicer odvisne od specifičnosti in možnosti republik in pokrajin, vendar kljub temu takšne, da pretirane razlike ne bi ogrožale enotnosti jugoslovanskega trga.

V. B.

Uvoz prehitro narašča

Letošnji primanjkljaj trgovinske bilance je dvakrat večji od lanskega. Izvoz „pokriva“ vse manjši del uvoza: leta 1970 smo z izvozom plačali dve tretjini uvoza, letos pa le še 54 %. Višje uvozne cene so „odgriznile“ precejšen del našega izvoza in privedle do poslabšanja trgovinske bilance. V letošnji plačilni bilanci lahko zato pričakujemo primanjkljaj in zmanjšanje deviznih rezerv. Razmerje bi lahko izboljšali le s spremenjeno strukturo in dinamiko zunanje menjave. Tu pa spet naletimo na našo staro slabost: neorganizirano in neracionalno zunanjetrgovinsko menjavo.

KOSOVO

Zaostriti odgovornost!

Čeprav so kosovske termoelektrarne v Olibiću pri Prištini dale več električne energije kot v enakem obdobju lani, vseeno niso izpolnile zastavljenega plana. Popravilo četrtega agregata bi morali opraviti v 75 dneh, vendar se je zaradi nepazljivosti nekaterih delavcev pri poskusnem obratovanju

pokvaril rotor. Stroje bo treba ponovno odpreti, to pa je povezano z dodatnimi stroški in nepotrebno izgubo proizvodnje električne energije.

Na zadnji seji konference sindikatov kombinata „Kosovo“ so poleg omenjenega primera kritično razpravljali tudi o slabi zavzetosti delavcev pri delu. Pogosti so izostanki in „bolniške“, precej pa je tudi delavcev, ki jim gre le za minimalni osebni dohodek, v času poljedelskih del pa obdelujejo svoja posestva. Na konferenci so zahtevali, da je treba preprečiti malomarnost in nedelavnost, vse zaposlene pa so pozvali, da v duhu stališč kongresov ZK izpolnjujejo svoje delovne obveznosti.

MAKEDONIJA

Uspešna gospodarska rast

Gospodarska gibanja so bila v prvih petih letošnjih mesecih v Makedoniji ugodna. Industrijska proizvodnja je v tej republiki narasla za 12 %, proizvodnja v družbenem sektorju kmetijstva se je povečala za 13,6 %, blagovna menjava za 36 %, izvoz pa je narasel za 76,3 % ob 59,3-odstotnem povečanju uvoza. Produktivnost se je povečala skoraj na vseh področjih gospodarstva, število

SRBIJA

Kako povečati najemnine

Stanovanjska skupnost v Nišu je izdelala osnutek predloga o diferenciranem povečanju stanovanjskih najemnin. Po osnutku naj bi šele javna razprava nakazala stališča mestne skupnosti ter občanov o povprečnem povečanju najemnin za 10 %. Najemnina za poslovne prostore naj bi bila večja za 14,6 %, uživalcem stanovanj, ki prejemajo socialno pomoč, naj bi se najemnina zmanjšala za 16 %, gospodinjstvom z mesečnimi dohodki od 300 do 500 dinarjev na člana pa za 2,68 %. Tistim, ki prejemajo dohodke v višini od 500 do 700 dinarjev na družinskega člana, naj bi se najemnina ne povečala. Tako bi po novem predlogu kakih 3400 družin z nižjimi dohodki plačevalo zmanjšalo ali takšno najemnino kot doslej. Preostalim naj bi povišali najemnine glede na dohodke, ki jih prejema družina. Nosilci stanovanjske pravice, katerih dohodki znašajo več kot 1000 din na člana gospodinjstva, naj bi plačevali za 15 % višje najemnine.

BREŠT
POHIŠTVO

TE DNI SO REKLI

Djemal Bijedić, predsednik ZIS, v odgovoru na vprašanje njegove lista Komunist:

Gospodarstvo Jugoslavije mora bolj kot kdajkoli računati s svetovnim gospodarstvom samo zaradi visoke stopnje vključenosti v mednarodno delo, marveč tudi zato, ker stajajo v svetu za nas nove možnosti pa tudi tveganja in težave, tako da se moramo usposobiti, da bomo pravilno odgovorili tako na eno kot na drugo.

Zmanjšanje ekstra profita, so ga desetletja ustvarjali z liko v ceni med cenami proizvodov in cenami surovin, dragimi končnimi izdelki, poglabilo krizne odnose in sprotilo v kapitalističnih državah hitro zavrla proizvodnjo nekaterih državah pripeljalo do njenega nazadovanja ter večanja brezposelnosti. V preobrat v mednarodnih gospodarskih tokovih, katerega je in neposredni udeleženci svetovnega hitro – skoraj „iznenadno“ potrkal na vrata vsakega sveta nega gospodarstva, vključno svetovne tokove.

Zato ne moremo mižati o dejstvih, da začena delovna dejavnost vse bolj usodno vpliva tudi na naša notranja gospodarska gibanja ter podpira in tencira elemente nestabilnosti in inflacije.

Danes je sicer nemogoče tančno določiti stopnjo vpliva zunanje inflacije na notranje gotovo pa bi bilo napačno cenjevati zunanje in podcenjevati notranje vzroke ali obratno. Toda vedeti moramo, da se ne javljamo s svetom več kot kot tino družbenega proizvoda, ki izvažamo po cenah, ki so v petih mesecih letos narasle za odstotkov, hkrati pa uvažamo po cenah, ki so se povečale za 54 odstotkov. Ta gibanja morajo pritiskati na rast skupnih dohodkov naših državi ne glede na vse napore in prizadevanja, da s takim pritiskom izognili, da dve tretjini našega uvoza so produktijski material, goriva, surovine, te cene pa so na notovnem trgu silovito narasle.

Nikola Kmezić, predsednik IS SAP Vojvodine, v odgovoru za DELO:

Naša orientacija je postala jasna in čista. Imamo kmetijstvo – in to komparativno premo – moramo uporabiti, kmetijstvo moramo razvijati v interese pokrajine. In ko kmetijstvo razvijamo v ekonomskem interesu pokrajine, ga hkrati razvijamo tudi zaradi ekonomskih interesov vse Jugoslavije. S tem staja to politika vse države, moramo najti skupen interes, stične točke, da stvari resnično skupno tako glede nas kot glede na celotno družbo.

Kmetijstvo je takšno proizvodno področje, ki mora biti nekaterih točkah in v dolgem času subvencionirano, je sicer po vsem svetu. To se delamo s tem dogovorom, da lenim planom. Menim, da to omogoči hitrejši razvoj pokrajine in delovnih ljudi, tukaj zaposleni, hkrati pa velik in ugoden vpliv na gospodarske tokove v državi. Zato tega tudi sedaj vztrajamo v razvoju industrije na bazi kmetijstva, ker je potem to tisto, kar industrijski kompleks, ki polno industrializacijo. Poti bi morali iti mnogo hitreje in bolj pogumno. Takšna usmeritev seveda ne pomeni, da se skrbimo tudi za razvoj druge industrije, ker samo od kmetijstva ni mogoče živeti.

Jože Šteh, član IO predstavnstva republiške konference SZDL, na vprašanje lista Komunist:

Računamo, da se bo v solidarnosti sklad iz vseh virov milijardno do devet starih milijard. Solidarnostno akcijo smo v okviru načrtovali že ob začetku, ko še nismo slutili tako velike obsega škode. Kmalu pričakujemo še bolj točne podatke, takoj zatem pa se bo treba končno dogovoriti o celotnem obsegu solidarnostne akcije in sanacijo škode in urediti mer na prizadetem območju. V tem trenutku je dolžnost naše delovne, samoupravne in družbene skupnosti in posameznika, da čimprej izpolni svojo solidarnostno obveznost.



— Podražitve ni jemati preveč tragično, niti ena ni tako visoka, da ne bi mogla biti še višja ...

Prednost manj razvitim

Republiška skupnost otroškega varstva se je odločila, da bo poleg iz svojih sredstev dajala kredite za sofinanciranje gradnje, obnovitve in opremljanje vrtcev, zlasti na manj razvitih območjih v Sloveniji. Po sklepu zadnje seje izvršnega odbora republiške skupnosti bodo verjetno dobile te kredite še letos poleg 11 nerazvitih občin tudi nekatere obsejne občine, in sicer Ilirska Bistrica, Sežana, Nova Gorica, Tolmin, Radlje ob Dravi, Dravograd in Ravne. Vse te občine izpolnjujejo pogoje posebnega natečaja, ki ga je razpisala republiška skupnost in s katerim namerava dati za kreditiranje vrtcev in drugih objektov za varstvo otrok 8 milijonov dinarjev.

Čeprav je za kredite republiške skupnosti zainteresirana večina slovenskih občin, je izvršni odbor predlagal skupščini skupnosti, da odobri sredstva za sofinanciranje gradnje vzgojnovarstvenih zavodov omenjenim 18 občinam. Prednost so imele te občine že zato, ker so doslej kljub svoji gospodarski nerazvitosti pokazale veliko prizadevanost pri reševanju problemov otroškega varstva. Z družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem pa so se obvezale, da bodo za varstvo otrok plačevale letos 2,43-odstotno prispevno stopnjo od bruto osebnih dohodkov zaposlenih, mnoge med njimi pa so s krajevnim samopriskom zadnja leta začele že same reševati problematiko otroškega varstva.

Pri odobravanju kreditov bo republiška skupnost otroškega varstva upoštevala v prvi vrsti nujnost gradnje, racionalnost in funkcionalnost idejnih načrtov novih vzgojnovarstvenih zavodov, najbolj pomembna pri dokončnem dodeljevanju kreditov pa bo investicijska vrednost predvidenega novega mesta za otroka v vrtcu, ki ne bo smela presežati 35.000 dinarjev. Zlasti pa bodo morale biti letošnje prispevne stopnje v „kreditiranih“ občinah usklajene z republiškim družbenim dogovorom o skupni in splošni porabi.

-iv

NA DAN REPUBLIKE: TEMELJNI KAMEN

Nova obalna bolnišnica kmalu stvarnost

Začele so se priprave na gradnjo nove bolnišnice na obali. Pred dnevi so končali sondiranje terena, s komunalnimi deli bodo začeli jeseni, temeljni kamen pa položili 29. novembra letos. Sredstva za prvo fazo so v glavnem zagotovljena. Na osnovi samoupravnega sporazuma med kolektivni in iz posebne prispevne stopnje zdravstvenega zavarovanja bodo letos zbrali na obali 40 milijonov, za nadaljnjih 50 milijonov din imajo zagotovila od delovnih kolektivov, soudeležbo v višini 25 odstotkov pa je dala tudi republika.

V prvi fazi bo zgrajena kirurgija z ustreznimi oddelki, saj ta del bolnišnične službe na obali

dela v najslabših razmerah. Sledila bo gradnja poliklinike, v kateri bodo združili specialistične ambulante, ki so zdaj raztresene po vsej obali.

Ko bodo kasneje zgradili še ginekološki, pediatrični, otorinolaringološki in infektološki oddelki, bo bolnišnica imela 630 postelj. Za vse to pa bo potrebno še veliko denarja. Zbrali ga bodo delovni kolektivi, zdravstveno zavarovanje, nekaj bo priteklo iz republiške soudeležbe, del sredstev pa bodo dobili tudi s prodajo starih bolnišničnih zgradb ter zemljišča, ki so ga za gradnjo bolnišnice kupili že pred desetimi leti v Bertokih pri Kopru.

S. K.

OBLIKOVANJE INTERESNIH SKUPNOSTI NA OSNOVI DELEGATSKIH RAZMERIJ

Predlog: skupne strokovne službe

V občini Velenje so se vodstva samoupravnih interesnih skupnosti zavzela za tesnejše sodelovanje skupnosti in za sodelovanje z izvršnim svetom skupščine občine Velenje zlasti zato, da bi lahko v prihodnje hitreje uresničevali naloge pri oblikovanju samoupravnih interesnih skupnosti na osnovi delegatskih razmerij ter da bi čimprej zagotovili enakopravnejše vrednotenje vseh družbenih dejavnosti v Šaleški dolini.

Priprave na oblikovanje samoupravnih interesnih skupnosti na delegatski osnovi so že stekle. Predlagajo ustanovitev posebne koordinacijske kadrovske komisije, v kateri bi bili mimo predstavnikov samoupravnih interesnih skupnosti še delegati družbenopolitičnih organizacij. V mesecu avgustu pa bodo prav vse interesne skupnosti pregledale polletno uveljavljanje samoupravnih sporazumov in družbenega dogovora ter predlagale morebitne potrebne spremembe.

Sicer pa bodo že v mesecu avgustu zbrani vsi kazalci za oblikovanje predlogov delovnih programov in finančnih načrtov samoupravnih interesnih skupnosti za leto 1975, pri čemer bi morali dosledno upoštevati tudi naloge, zapisane v srednjeročnem programu razvoja občine Velenje do leta 1980. Izvršne-

mu svetu občinske skupščine so samoupravne interesne skupnosti predlagale, naj najpozneje do oktobra letos pripravi predlog načrta za financiranje splošne in skupne porabe v letu

1975, o čemer bi nato stekla javna razprava v temeljnih organizacijah združenega dela v Šaleški dolini hkrati z javno razpravo o oblikovanju samoupravnih interesnih skupnosti na delegatskih osnovah.

V Velenju se zavzemajo tudi za večjo povezanost in sodelovanje ne samo na področju izobraževanja, o čemer prav zdaj teče javna razprava, pač pa tudi na drugih področjih družbenih

dejavnosti, denimo v otroškem varstvu, kulturi in telesni kulturi, pri čemer naj bi bilo delo ter še racionalnejša sredstva. Do konca avgusta pa bo pripravljen predlog za ustanovitev skupne strokovne službe samoupravnih interesnih skupnosti iz Šaleške doline. Ustanovili naj bi sprejemom samoupravnega razuma.

FINANCIRANJE DOMOV ZA UPOKOJENCE

PO STAREM NE BO ŠLO?

Zadnjič smo obširneje pisali o izgradnji domov za upokojence v Ljubljani do leta 1980, tokrat pa želimo spregovoriti o njihovem financiranju. Ti domovi so pri nas zavodi s samostojnim financiranjem in poslujejo po načelu dohodka, torej morajo tako ali drugače shajati brez dotacij. Torej je jasno, da mora biti cena oskrbnega dne ekonomska. Zavedati pa se je treba, da je življenje v njih veliko dražje kot v gospodinjstvih. V domove prihajajo starejši ljudje, ki ne morejo več skrbeti sami zase, zato sta jim potrebna popolna oskrba in varstvo.

Vendar zaradi cene oskrbnega dne vsaj v ljubljanskih domovih še nikomur niso ostala vrata zaprta. Razumljivo, če je le bil starostnik dejansko potreben domske nege in oskrbe in če je le bil na voljo prostor.

Ljubljanske občine so že pred leti uveljavile načelo, po katerem za svoje ostarele občane, potrebne domske oskrbe, doplačujejo razliko v ceni, toda le v primerih, da le-ti zavoljo premajhne pokojnine ne morejo

plačati vseh stroškov oskrbe. Ob tem velja omeniti, da vse do nedavna ljubljanske občine niso enotno urejale participacij pri oskrbninah starostnikov. To se je posebej pokazalo pri višinah tako imenovane žepnine, ki ostane upokojencem za kritje lastnih potreb. Nastajale so precejšnje razlike, saj so na primer v eni izmed občin dali upokojencem za žepnino skoraj 20% od njihove mesečne pokojnine, v drugih pa so dobili največ 50 dinarjev.

Zato bodo morali v Ljubljani tudi za urejanje teh, prav tako pomembnih vprašanj, kot je načrtovana izgradnja novih domov, skleniti poseben družbeni dogovor, na kar prizadeti upokojenci že dolgo opozarjajo.

ŠE VEDNO STARE CENE

Kljub zadnjim podražitvam za zdaj v ljubljanskih domovih upokojencev še niso povečali cen za oskrbnino. Zadnje povečanje je bilo ob začetku letošnjega leta. Razumljivo pa je, da v vseh domovih niso cene enake, saj so odvisne predvsem od

tega, kaj v domu nudijo stanovalcem. Tako je treba enodnevno oskrbo na Boko kjer je nekoliko slabši stanje v primerjavi z novozgrajenimi domovi upokojencev, od 41 dinarjev, v domu na Tabor pa nekaj več kot 66 dinarjev. Posebno oskrbo, ki jo plačujejo mnogi varovanci, je treba plačati posebej.

Ko smo že pri cenah, ne prezeri dejstva, da so bili raj vsi domovi upokojencev v Ljubljani zadnja leta v izredno težkem finančnem položaju. Ker med letom kljub pomembnim vprašanjem, kot je načrtovana izgradnja novih domov, skleniti poseben družbeni dogovor, na kar prizadeti upokojenci že dolgo opozarjajo.

ne le ostanek dohodka, ali drugače rečeno, samo podjetniški dohodek. S tem v zvezi naj bi bila osnovna kazalca za razporeditev dohodka celotna akumulacija, ki jo ustvari temeljna organizacija združenega dela, torej tista, ki ostane njej, in tista, ki se v raznih oblikah in ravneh združuje in uporablja izven nje, zato tudi njeno sporazumevanje po dejavnostih in po območjih.

Drugi kazalec pa je dosežena raven osebnih dohodkov in gojno nekvalificiranega delavca. Pravila razporeditve dohodka na celotno akumulacijo in na osebne dohodke za posamezno temeljno organizacijo združenega dela se razlikujejo po tem, ali je temeljna organizacija združenega dela s kazalcem, denimo celotne akumulacije, nad ali pod ravni tiste, ki se pojmuje za normalno v tej dejavnosti. Prav tako je razporeditev dohodka odvisna od tega, kako visoke osebne dohodke je temeljna organizacija združenega dela že dosegla, in sicer glede na tisto raven, ki jo udeleženci določeni stopnji celotne akumulacije smatrajo za normalno. V sistem je vključeno tudi nagrajevanje po minulem delu, in to tako, da je delež osebnih dohodkov iz naslova minulega dela sredno odvisen od višje ali nižje stopnje rentabilnosti temeljne organizacije združenega dela. Osebnih dohodki se sicer v vsakem primeru prilagajajo dinamiki celotne rentabilnosti, toda delitev sredstev med delavce poteka po drugih kriterijih, lahko tudi po nekoliko zamegljenih, medtem ko je v tem primeru tisti del, ki je namenjen nagrajevanju minulega dela, jasno določen.

Opisani sistem je na videz zapleten, toda zavedati se moramo, da temeljne organizacije združenega dela poslujejo v zelo različnih razmerah in temu ustrezno mora biti dinamičen tudi sistem razporeditve dohodka. Če hočemo biti objektivni, potem si niti na ravni republike niti na ravni dejavnosti ni mogoče zamisliti neke enotne formule razporeditve dohodka, in to še zlasti ne tam, kjer je veliko število udeležencev istega sporazuma.

Dograjevanje samoupravnih sporazumov terja, če naj bo ustrezno vito in skladno z ustavo, polno angažiranost vseh delavcev in odgovornih delavcev v delovnih kolektivih, nič namreč ne pomeni odgovornih delavcev v delovnih kolektivih, če pri delu ne bodo videli družbo neposredni odgovorni nosilci akcije pa seveda ne morejo biti vsi, ampak so — če izhajamo iz temeljnih organizacij združenega dela — zlasti organi samoupravljanja in vodilni delavci.

MAJDA KOGOL

TRI SMERI DOGRAJEVANJA SAMOUPRAVNIH SPORAZUMOV O DELITVI DOHODKA IN OSEBNIH DOHODKOV

Najtrši oreh — sporazum graditi od spodaj

Preden na kratko opišem osnove letošnjega dograjevanja samoupravnih sporazumov o razporeditvi dohodka in osebnih dohodkov v SR Sloveniji, naj najprej povem cilje tega dograjevanja.

Analize delovanja samoupravnih sporazumov v Sloveniji za zadnja tri leta kažejo, da smo uspeli izravnati najbolj grobe in neupravičene razlike v višini osebnih dohodkov. Prav tako je bila tudi delitev dohodka na osebne dohodke in na akumulacijo racionalna, in to še zlasti, če upoštevamo, v kako nestabilnih gospodarskih razmerah smo začeli uveljavljati družbeno dogovarjanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Nikakor pa še ne moremo biti zadovoljni z razvojem stimulativnega nagrajevanja znotraj delovnih kolektivov. Po domače rečeno: uspeli smo urediti odnose v delitvi dohodka glede na splošne družbene norme vedenja, čaka nas pa precej neustrezna in premalo razvita notranja delitev sredstev za osebne dohodke. Tudi ankete našega raziskovalnega centra za samoupravljanje kažejo, da delavci pričakujejo od samoupravnih sporazumov izboljšanje notranje delitve sredstev za osebne dohodke, ki naj bo rezultat dela, in sicer naj bi bil po mnenju anketirancev osebni dohodek delavca predvsem odvisen od ožje delovne enote, kjer delavec dela.

Če iz tega povzamem, so osnovni cilji sporazumevanja pravzaprav trije. Najprej: racionalna stimulativna delitev dohodka na del za osebne dohodke in na del celotne akumulacije; potem: pospešen razvoj nagrajevanja po delu, kar pomeni analizirati ali zasnovati nove interne akte o delitvi sredstev za osebne dohodke; in slednjič, na osnovi teh dveh ciljev zagotoviti ne glede na to, v katerem podjetju delavec dela, za približno enako delo približno enak osebni dohodek.

Da bi s samoupravnimi sporazumi še bolj kot doslej vplivali na ureditve teh namenov, si prav v letošnjem letu udeleženci samoupravnih sporazumov prizadevajo izpopolniti obstoječe samoupravne sporazume. Po vsebini poteka dograjevanje samoupravnih spo-

razumov v dveh smereh: v opredelitvi normalnega poslovnega uspeha in s tem povezano delitvijo dohodka na celotno akumulacijo in na osebne dohodke; ter v opredelitvi in ovrednotenju tipičnih poklicev ali delovnih mest za dejavnost posameznega samoupravnega sporazuma, ki naj služi usklajevanju osebnih dohodkov v dejavnosti in med dejavnostmi ter je hkrati delovnemu kolektivu kazalec za analitično vrednotenje njegovih sistemiziranih delovnih mest.

Ugotavljamo, da je najtrši oreh opredeljevanje normalnega poslovnega uspeha in s tem povezano razporeditve dohodka na vse oblike porabe. Doseči hočemo, da je samoupravni sporazum grajen od spodaj navzgor in ne obratno, zato ni nekega uniformiranega republiškega modela za razporeditve dohodka. Udeleženci samoupravnih sporazumov si morajo sami postaviti konkretna kvalificirana merila, ki morajo upoštevati in zagotoviti racionalno vedenje pri razporeditvi dohodka tako v tisti temeljni organizaciji združenega dela, za katero je značilen težak finančno-ekonomski položaj, kot v tisti, ki poslujejo pod najugodnejšimi pogoji. Toda intenziteta meril oziroma strogost meril mora biti prilagojena prav tem različnim razmeram posameznih udeležencev istega samoupravnega sporazuma.

Center za samoupravno sporazumevanje pri republiškem svetu je udeležencem samoupravnih sporazumov ponudil pot in osnovna načela razporeditve dohodka, na podlagi katerih naj bi se lotili dograjevanja samoupravnih sporazumov. Pri tem izhaja center iz opredelitve normalnega poslovnega uspeha, njegova kvantifikacija za merjenje normalnega poslovnega uspeha pa mora izhajati iz že doseženih rezultatov udeležencev samoupravnega sporazuma ter planskih predvidevanj razvoja določenih dejavnosti. Težimo za tem, da razporedimo dohodek, to je novo ustvarjeno vrednost, ki je namenjena družbeni akumulaciji, akumulaciji, ki ostane na ravni temeljne organizacije združenega dela, in osebnim dohodkom, in

Določila ustave spodbujajo razvoj raziskovalnega dela

Po vloženih sredstvih v raziskovalno dejavnost Jugoslavija pomembno mesto v družbi razvitejših držav. Napredek v tej temeljni dejavnosti, od katere je v veliki meri odvisno obnavljanje proizvodnih programov in tehnološke reforme, uveljavljena leta 1965. Tedaj so začele se hitreje razvijati in se razvijati razvojne enote v industriji, je spodbudila v zadnjih desetih letih izloča delo več kot 1 % narodnega dohodka, kar pa je še vedno malo, če upoštevamo, da za namene vlagajo v ZDA 3 %, v Britaniji in ZR Nemčiji ter v Franciji in Švedski

1,5 % narodnega dohodka. Seveda pa ne smemo zamolčati tudi dodatka, da nekatere industrijsko bolj razvite države, kot denimo Italija, Belgija in Norveška, namenljajo za razvoj in raziskave manj sredstev kot Jugoslavija, to je manj kot 1 % narodnega dohodka. Čeprav Jugoslavija razpolaga s precejšnjim številom strokovno usposobljenih raziskovalcev različnih profilov in izobrazbenih stopenj, pa se po drugi strani ne more pohvaliti z rezultati, ki bi učinkoviteje pripomogli k naraščanju števila patentiranih izumov in drugih inovacij, ki so osnovni pogoj za tehnični in tehnološki napredek v industriji in gospodarstvu sploh. Med vzroki za premajhno

učinkovitost razvojno-raziskovalne dejavnosti pri nas je predvsem veliko število majhnih oziroma razdrobljenost raziskovalnih institucij, katerih programi niso usklajeni med seboj. Znani so primeri, da več razvojno-raziskovalnih institutov in enot opravlja iste ali podobne razvojne naloge, neredko pa se tudi dogaja, da ti inštituti in enote nekritično presojujejo rezultate svojega dela, ki večkrat niso takšni, da bi lahko bistveno koristili neposredni proizvodnji. Tako kot lahko industriji očitamo, da po liniji najmanjšega odpora najema drage tuje licence, ki so vrh vsega neredko tudi zastarele, je po drugi strani upravičena kritika razvojno-raziskovalnih institucij, ki le-tem

oponaša, da se vse preveč ukvarjajo s temeljnimi, akademskimi in premalo s praktičnimi, aplikativnimi raziskavami. Objektivnosti na ljubo je treba ugotoviti, da so različni skladi, kot denimo sklad Borisa Kidriča v Sloveniji, v tesnem sodelovanju z zborničnimi strokovnimi sveti in neposredno z industrijo, precej pripomogli k povezovanju samostojnih razvojno-raziskovalnih institutov z neposredno proizvodnjo in njenimi razvojnimi potrebami. Ti skladi sofinancirajo izvajanje različnih pomembnih razvojnih projektov za konkretne in aktualne potrebe industrijskih podjetij, zlasti tistih, ki nimajo lastnih razvojno-raziskovalnih enot, ter ob lastni finančni udeležbi teh podjetij ali tudi panog kot naročnikov prispevajo, da se naša razvojno-raziskovalna dejavnost vse bolj angažira v modernizacijskih in rekonstrukcijskih programih v industriji, kmetijstvu, prometu in drugih gospodarskih dejavnostih.

Zelo uspešno so se v tem smislu uveljavili zlasti lastni inštituti podjetij elektro in elektronske industrije, tekstilne in živilske, kemične industrije ter drugih dejavnosti, predvsem tistih, ki jih čedalje širše vključevanje v mednarodno delitev dela sili k izmenjavi inovacij s tujimi poslovnimi partnerji.

Uveljavitev ustavnih dopolnil in nove ustave je nedvomno ustvarila ustrežnejše pogoje za nadaljnje uveljavljanje razvojno-raziskovalnih institutov in enot, z različnimi oblikami financiranja njihovih dela (z dogovarjanjem, prispevki, ustanavljanjem skladov za kreditiranje razvoja in raziskav ter tudi s kombiniranjem teh oblik) pa je bila dosežena tesnejša povezanost razvojno-raziskovalne dejavnosti z neposredno proizvodnjo ter hkrati zaostrena odgovornost financierjev in izvajalcev razvojnih nalog v združenem delu.

Tako se bolj prodira spoznanje, da so inovacije sestavni del proizvodnega procesa ter da je treba raziskovalno delo vrednotiti izključno z dosežki v neposredni proizvodnji, v tehnološkem procesu in njegovi proizvodni ter komercialni učinkovitosti.

NANDE ŽUŽEK

Uveljavljanje ustavnih dopolnil o TOZD v družbenih dejavnostih

K pisanju me je spodbudila odločitev Ustavnega sodišča Slovenije o tem, da so v zavodu Pionirski dom v Ljubljani podani pogoji za konstituiranje TOZD, s čimer je kolektivno naložena dolžnost, da se ustrezno organizira. Več mesecev trajajoči spor v Pionirskem domu in precej težav, ki jih je opaziti pri uveljavljanju ustavnih določil o TOZD na področju družbenih dejavnosti, silijo k razmišljanju o vzrokih. Še zlasti zato, ker se ob spremljanju uresničevanja ustavnih dopolnil in ustave dokaj pogosto srečujemo z ugotovitvami in ocenami, da so se na področju družbenih dejavnosti prepočasno – veliko bolj počasi kot v gospodarstvu – uveljavljala ustavna določila o temeljnih organizacijah združenega dela.

Da bi ugotovili vse vzroke, ki so po posameznih vrstah družbenih dejavnosti lahko tudi različni, bi bila potrebna temeljitejša analiza. Vendar pa je zelo očitno, da družbeno-ekonomske razmere, v katerih te dejavnosti poslujejo, in odnos financierjev in ustanoviteljev do njih v precejšnji meri pogojuje organiziranje na novih, ustavnih načelih. Zavodi, ki delajo na področju družbenih dejavnosti, še zlasti velja to za kulturne zavode, niso dobivali dohodka kot povpračila za opravljeno delo (sprejeti program dela), ampak po proračunskem načelu na podlagi porabe v preteklem obdobju. Ob tem smo neredko ta sredstva poimenovali kar subvencija (denarna pomoč) ali celo dotacija (podpora). S takim načinom financiranja in takim odnosom smo povzročali in ohranjali razmere, v katerih so bili kolektivni zavodov postavljeni v položaj potrošnikov odobrenih sredstev, namesto smotnih gospodarstev doseženega dohodka. In tukaj mislim, da je eden pomembnih vzrokov, da kolektivni kulturnih zavodov stežka in počasi osvajajo in uresničujejo ustavno pravico in dolžnost organiziranja v temeljnih organizacijah združenega dela. V financiranju zavodov kot celote, še manj pa v njihovih delih, v katerih se sicer odvija zaokrožen delovni proces, še ni prevladal odnos, v katerem bi bili rezultati dela izraženi kot vrednost, kot dohodek, ki so ga tudi delavci v družbenih dejavnostih dolžni družbeno in ekonomsko smotno uporabljati enako kot delavci v gospodarstvu. Od tod tudi mnenja, ki so jih v primeru Pionirskega doma nekateri skušali uporabiti celo kot argument, da v zavodih s področja družbenih dejavnosti ni zagotovljen osnovni pogoj za organiziranje TOZD, ker v teh zavodih in njihovih delih rezultatov skupnega dela ni mogoče izraziti kot vrednost, kot dohodek, ker pač prejemajo dotacijo. Temu pa sledi tudi zmoten zaključek, pri prizadetih delovnih kolektivih pa občutek, da se samostojno ne morejo opredeljevati, v kakšnih organizacijskih oblikah bodo uresničevali svoje družbenoekonomske in samoupravne pravice.

Taka mišljenja in taki družbenoekonomski odnosi na področju družbenih dejavnosti bodo morali biti čimprej preseženi ne le zato, ker nas obvezuje ustava, ampak zato, ker to vse bolj postaja ekonomska in družbena nuja. Če naj bi delavci v združenem delu prevzeli skrb in odgovornost za uresničevanje dogovorjenih programov in za racionalno porabo doseženega dohodka, morajo imeti možnost, da tudi razpravljajo, odločajo in uresničujejo druge samoupravne pravice neposredno tam, kjer delajo, kjer nastajajo in se uresničujejo programi dela, torej v TOZD. Seveda pa bo v organih upravljanja posameznih TOZD, ki opravljajo dejavnost posebnega družbenega pomena, morala enakopravno sodelovati tudi delegacija širše družbene skupnosti. To pa pomeni, da bi mogli širše interese družbe uveljavljati delegati zainteresiranih organov in organizacij neposredno ob sprejemanju in izvajanju konkretnih programov dela posameznih TOZD in ne le pri sprejemanju splošnih programskih smernic zavodov kot celote. Če v zavodih, kjer opravljajo različne vrste dejavnosti, ki ob skupnih in enotnih ciljih vsaka zase pomenijo delovno celoto, ne bodo organizirane TOZD, bo v praksi težko uresničeno načelo svobodne menjave dela. S tem pa bomo ostali neučinkoviti tudi pri uresničevanju širših družbenih interesov.

SILVA BAUMAN – ČENČIČ

Dogovor že prinaša sadove

družbenim dogovorom o kadrovske politiki v Tolminu med drugim do tedaj odpravljajo prakso favoriziranja strokovno sposobnih ljudi za vodilna mesta, ki pa za to nimajo primernih družbenopolitičnih in moralnih kva-

litet

Tolminska občina je bila prvi v Sloveniji, ki je sklenila družbeni dogovor o temeljnih načelih in merilih kadrovske politike. Z dogovorom, katerem je bilo slišati, da je eden najboljših v republiki, je večina delovnih organizacij odločila, da bo na osnovi analize sedanje kadrovske sestave in lastnih razvojnih načrtov sprejela čimprej sprejeti srednjeposredne programe kadrovske politike. Ti programi naj bi bili skladni s srednjeročnimi nameni družbenoekonomskega plana občine in republike. V skladu z družbenim dogovorom mora biti, čeprav so to že marsikdo storili, dopolniti in pripraviti akte o sistematizaciji delovnih mest na osnovi dejanskih potreb, ki jih bodo v organizacijah združenega dela ugotovili na podlagi opisa delovnih mest ter analize potreb po strokovnosti, izobrazbi in sposobnosti, značilni za posamezno delo.

PODRUŽBLJANJE KADROVSKE POLITIKE

V družbenem dogovoru, ki po prepričanju mnogih Tolmincev revolucionarno posega na kadrovske področje v njihovem gospodarstvu, velja posebna pozornost izobraževanju delavcev. Zavoljo zmanjševanja in postopne odprave razlik med zahtevano in dejansko izobrazbo zaposlenih se podpisniki zavzemajo, da na nova in prosta delovna mesta sprejemajo le delavce z zahtevano izobrazbo, tiste, ki pa je nimajo, sprejemajo na delo le za določen čas ali pa jim skušajo zagotoviti pridobitev potrebne izobrazbe.

Zato tudi morajo organizacije združenega dela poskrbeti za to, da bo izobraževanje in strokovno usposabljanje dostopno vsem delavcem ter da bo družbeno izobraževanje sestavni del slehernega usposabljanja za delo in uvajanja zaposlenih v delo na posameznih delovnih mestih.

Ni dvoma, da pomeni tolminski dogovor resnično podružabljenje kadrovske politike v občini. Ob mnogih dejstvih, ki že doslej v praksi potrjujejo to ugotovitev, dogovor zagotavlja stalno in sistematično vodenje kadrovske politike, z njo pa tudi enake pravice in dolžnosti do usposabljanja delavcev ne glede na njihovo osnovno izobrazbo. Prav tako pa družbeni dogovor o kadrovske politiki vsebuje več elementov, ki v dobri meri zmanjšujejo socialne razlike na tem področju.

Kar zadeva splošno izobraževanje pa si v Tolminu prizadevajo, da bi naposled le ustanovili posebno institucijo tudi za to obliko izobraževanja, najprej pri delavski univerzi, pozneje pa pod okriljem novega šolskega centra.

„Veseli nas, da smo prišli danes v občini že tako daleč, da lahko domala vsem nadarjenim

otrokom, ki končajo osnovno šolo, omogočimo nadaljevanje študija, če pa se želijo zaposliti, jih skušamo čimprej usposobiti za delo,“ ugotavljajo v občinskem sindikalnem svetu.

Če pogledamo samo število slušateljev na visokih šolah iz tolminske občine v zadnjih letih, se lahko prepričamo, da ta trditve ni brez osnove. Medtem ko je bilo še pred štirimi leti vpisanih na visoke šole 130 Tolmincev, jih je lani redno študiralo že skoraj 200, izredno pa 150. K temu pa je treba dodati, da organizacije združenega dela štipendirajo zdaj že 240 študentov, leta 1970 pa je bilo komaj 110 štipendistov.

Vse to je seveda bistveno izboljšalo kadrovske zasedbe v tolminskih podjetjih, ki imajo danes več kot 700 delavcev s srednjo, višjo in visoko izobrazbo, pred dobrimi petimi leti pa so jih imeli komaj 550.

-iv

PROGRAM

TIGRI MALEZIJE
PO NALOGU PODZEMLJA
KRALJ MITRALJEZ
SLEPI REVOLVERAŠ
VARUJ SE, KO TE SREČAM
MALLORY KOT SMRT
HOMO EROTICUS
KRI IZ SARKOFAGA
ZLATO IN MRHOVINARJI
TUJEC, IMENOVAN POKOPALIŠČE
TIGER DIŠI PO DINAMITU
ŽENA BANDIT



KINO

I. ANTIČ

— Pa se res vidi, da je kultura na dopustu ...!

STATENBERG

Pred srečanjem književnikov

Za letošnje srečanje pisateljev iz vse Slovenije, na gradu Statenberg pri Makolah, ki je postalo že tradicionalno, so se odločili udeleženci že ob zaključku lanskoletnega simpozija. Tedaj so sklenili, da bo letošnji simpozij v dneh od 5. do 8. septembra 1974. leta. Za osnovno tematiko pa so izbrali področje humorja in satire v slovenski književnosti.

Vsakoletni organizator srečanja slovenskih pisateljev – komisija pri pododboru društva slovenskih pisateljev v Mariboru – lahko sedaj z zadovoljstvom ugotavlja, da z udeležbo tudi letos ne bo imel težav, saj se je že doslej prijavilo blizu 20 slovenskih pisateljev, ki so izrazili pripravljenost sodelovati kot referenti.

V. H.

KOMENTATORJEV STOLPEC

Kako se ubraniti uvoza tuje inflacije?

Če rezultate jugoslovanske zunanje trgovine v letošnjih prvih petih mesecih pretresamo po doseženem fizičnem obsegu, jih lahko ocenimo kot zadovoljive. V tem letošnjem obdobju je namreč izvoz narasel za 15,5 %, uvoz pa za 13 %. Vendar pa primerjava med cenami blaga, ki ga uvažamo, in blaga, ki ga izvažamo, kaže, da uvozne cene naraščajo veliko hitreje kot izvozne cene.

To nesorazmerje je po besedah podpredsednika ZIS dr. Berislava Šeferja eden osnovnih problemov, s katerimi se bo jugoslovansko gospodarstvo ubadalo tudi v prihodnjih letošnjih mesecih.

Gre za to, da se naše gospodarstvo čimprej in čimbolj prilagodi tem spremembam ter jih obenem upošteva kot dolgoročni element v svojih kalkulacijah.

Ko ugotovljamo, da je treba iskati izhod iz teh težav v racionalizaciji uvoza ter v nadaljnjem spodbujanju izvoza, bi to priporočilo zvenelo bolj ali manj demagoško, če ga hkrati ne bi utemeljili s stvarnimi možnostmi preusmerjanja naše zunanje trgovine v skladu s svetovnimi političnimi in gospodarskimi spremembami.

Prvič, prodrlo je spoznanje, da zavoljo razpadanja svetovnega trga surovin in čedalje razsežnejših špekulacij na svetovnem monetarnem trgu — ena najhujših so tako imenovani drseči tečajji evrovalut — izgublja tisti, ki se še ravna po klasičnih načelih multilateralnega trgovanja. Polom grozi tistim državam, ki se v svoji zunanji trgovini zanašajo zgolj na nakupe na borznih trgih ter na „samodejno“ delovanje svetovnega denarnega sistema. Zaupanje vanj so izgubili celo tisti, ki se zavzemajo za njegovo obnovo.

Drugič, tudi pri nas začinjamo spoznavati, da se daljnovidna politika nevrščnosti mora okreniti od političnih deklaracij k vzpostavljanju in utrjevanju ekonomskih odnosov predvsem med nevrščnimi oziroma razvijajočimi se državami. Na tej osnovi pridobljeni politični kapital je treba s pridom izkoristiti za vzpostavljanje in krepitev razširjenih bilateralnih odnosov, katerih osnova v prvi fazi naj bi bila predvsem zamenjava surovin za tehnologijo, v drugi fazi pa medsebojna industrijska kooperacija z dolgoročnim ciljem skupnega nastopanja na tretjih trgih.

Gospodarsko sodelovanje, zasnovano na takšnih razvojnih ciljih in konceptih, je v dobi do kraja omajana kapitalnega trga najučinkovitejše orožje nevrščnosti v njihovih prizadevanjih, da se zavarujejo pred borznimi špekulacijami, se pravi pred nevarnostjo, da bi razvite države s posledicami lastne inflacije obremenile nerazviti tretji svet.

Preusmerjanje tudi naše zunanje trgovine v tem smislu — naj se kratkoročno zdi še tako tvegano in težavno — je nujno in tudi možno. Nujno zato, da se čimprej in čimbolj zavarujemo pred prekomernim naraščanjem uvoza, s katerim uvažamo tujo, večidel zahodno inflacijo, a možno zato, ker ima Jugoslavija kot utemeljiteljica in pobudnica gibanja nevrščnosti s svojimi razmeroma razvitimi proizvodnimi potenciali ugodne možnosti za intenzivno gospodarsko sodelovanje z državami tretjega sveta na spremenjenih osnovah.

Prednost Jugoslavije je tudi, da glede na svoj geografski in politični položaj lahko vstopi v tako spremenjeno svetovno gospodarsko arenno kot sistem, ki je dovteten za najširši transfer zahodne in lastne tehnologije, neobremenjen s tradicionalnimi apetiti neokolonialne ali vsakršne druge ekspanzionistične vrste. Naša pomanjkljivost pa je pomanjkanje izkušenj v trgovanju in gospodarskem sodelovanju z državami nerazvitega sveta, pomanjkljivo poznavanje potreb in možnosti njihovih trgov ter njihovih posebnosti.

Roko na srce, pogosto smo nezaupljivi in dostikrat tudi lahkoverni, ker idejo nevrščnosti istovetimo s predstavami o tretjem svetu, kakršen lahko obstaja le v nestvarni domišljiji. Te predstave bodo rešene iluzij in tudi črnogledosti, ko bomo od posploševanja prešli na obdelavo trgov posameznih držav, upoštevaje pri tem njihove posebnosti. To pa seveda zahteva podrobnejšo seznanjenost s političnimi in gospodarskimi razmerami posameznih držav v razvoju.

Jugoslovani znamo, žal pogosto, trgovati le klasično, sedanje razmere pa nas silijo, da se čimprej spoznamo tudi z značilnostmi trgovanja, kakršno je v navadi v deželah, ki premorejo danes tako iskane vire osnovnih surovin.

NANDE ŽUŽEK

Ob usklajeni akciji bo tudi uspeh!

Vse več je delovnih skupnosti oziroma temeljnih organizacij združenega dela tudi v občinah Velenje, Slovenj Gradec, Dravograd in Ravne na Koroškem, ki namenjajo posebno pozornost stabilizaciji in protiinflacijskim prizadevanjem. Vse bolj se tudi krepi spoznanje, da se morajo v stabilizacijska in protiinflacijska prizadevanja vključiti prav vse temeljne organizacije združenega dela, da mora biti akcija kar najbolj usklajena in da morajo stabilizacijske in protiinflacijske programe izdelati in sprejeti prav vsi delovni kolektivi.

V temeljnih organizacijah združenega dela, kjer doslej še niso izoblikovali razvojnih načrtov, jih morajo nemudoma zasnovati, sprejeti pa še druge potrebne ukrepe, da bi zagotovili socialno varnost zaposlenih za daljše razdobje.

Ko so v občini Velenje pregledovali gospodarska gibanja v letošnjem letu, so ugotovili tudi nekatere slabosti. Zato so se odločili, da bodo pripravili podrobno analizo gospodarskih gibanj, da bi lahko sprejeli programe stabilizacije in resničnega iskanja notranjih rezerv na vseh področjih. Že zdaj pa je jasno, da bo treba še posebej okrepiti

prizadevanja za zmanjšanje stroškov. Razmišljajo tudi o posebni akciji v vseh temeljnih organizacijah združenega dela za varčevanje in boljše gospodarjenje.

Zaradi nenehnega zviševanja proizvodnih stroškov in težav pri oskrbi z reprodukcijskimi materiali namenja delovna skupnost Tovarne gospodinske opreme Gorenje v Velenju posebno pozornost interni stabilizaciji. Izdelali so protiinflacijski program, v katerem so se zavzeli za nadaljnje zvišanje proizvodnje ob zmanjšanju vseh stroškov, posebej še režijskih. Ob tem podpirajo modernizacijo tehnoloških procesov v obstoječih tovarnah in gradnjo nekaterih novih tovarn, izboljšanje kvalitete izdelkov.

V občini Slovenj Gradec je tamkajšnji občinski sindikalni svet pozval vse temeljne organizacije združenega dela, da nemudoma izoblikujejo protiinflacijske programe, sprejeti pa jih morajo zbori delavcev, saj je

mogoče le tako pričakovati, da bodo kar najbolj uresničene sprejete naloge. Izvršni svet skupščine občine Slovenj Gradec pa je te dni opozoril vse temeljne organizacije združenega dela v Mislinjski dolini na naloge, s katerimi se bodo morali spoprijeti posamezni delovni kolektivi v tej koroški občini, če želijo zagotoviti tudi v prihodnje nemoteno poslovanje in še hitrejši prihodnji razvoj.

Med delovne skupnosti, ki se aktivno vključujejo v stabilizacijska prizadevanja in ki dosegaajo v teh hotenjih precejšen uspeh, sodi tudi Železarna Ravne na Koroškem. Letos so že tretje leto zapored pripravili podroben program interne stabilizacije. Osnovni cilj programa je, da kljub podražitvam surovin, energije in drugih materialov zagotovijo načrtovani družbeni proizvod. Poseben akcijski program so izdelali za vse temeljne organizacije združenega dela, za organizacijo skupnih služb ter za vse obrate in enote znotraj temeljnih organizacij združenega dela. V Železarni Ravne na Koroškem redno vsak mesec ugotavljajo rezultate poslovanja; če ugotovijo, da enota, obrat oziroma temeljna organizacija združenega dela ne dosega predvidenih poslovnih rezultatov, zlasti še planiranega ostanka dohodka, mora takoj zasnovati potrebne ukrepe za zagotovitev rentabilnega poslovanja.

MI

V prihodnje bolj načrtno

Kot je znano je v naši republiki pred dnevi 26 OZD podpisalo pomemben samoupravni sporazum o združevanju sredstev za pospešitev sodelovanja z državami v razvoju. Pobuda za ta sporazum je prišla iz gospodarskih vrst; porodila se je zaradi tega, ker so gospodarske organizacije v Sloveniji sicer zasnovale številne odnose z deželami v razvoju, niso pa v celoti opravičile interesa, ki nas veže z njimi. Izvoz v države v razvoju nekaj let zapored upa-

da, medtem ko uvoz nekoliko narašča. Zaradi lanskih ukrepov smo se sicer tako v Sloveniji kot v Jugoslaviji povrnili na raven iz leta 1971; toda gospodarstvo želi enotno in skupno nastopati, ker bo tako preobrazilo sedanja razmerja v sodelovanju z deželami v razvoju na boljše, hkrati pa si zagotovilo večjo varnost in zanesljivost gospodarskih stikov. Povezovanje sredstev in programov, ki ga prinaša podpisani samoupravni sporazum, pomeni še eno prednost. Slovensko gospodarstvo se bo lahko širše opredeljevalo za skupne naloge; pridobilo si bo tako materialno kot moralno podporo za skupna prizadevanja in organizirano dejavnost. Tako bo sposobno odpraviti nekatere pomanjkljivosti v dosežanem sistemu ekonomskega sodelovanja s tujino. Kljub temu, da sam sporazum podpisnicam prinaša nekatere prednosti v primerjavi z drugimi delovnimi organizacijami, so na široko odprta vrata organizacijam združenega dela v Sloveniji. V kratkem se bo tako sporazumu priključilo še 16 delovnih organizacij, slišati pa je tudi o možnosti, da se mu priključijo tudi organizacije združenega dela iz drugih republik.

vk

IZ ROK V USTA

Mariborsko gospodarstvo naj bi letos namenilo za investicije kakih 877 milijonov dinarjev. To je premalo, kajti zastarelost opreme je že v mnogih velikih podjetjih več let odprta rana mariborskega gospodarstva. Letos naj bi se povečale investicije v gospodarstvu le za sedem odstotkov, v negospodarstvu pa načrtujejo indeks 330. Realne naložbe v mariborskem gospodarstvu pa so ob 20 in večodstotnem zvišanju cen nižje kot lani. Ni sicer mogoče reči, da poslovne banke, zlasti kreditna banka Maribor, ne odobravajo delovnim organizacijam zajetnih investicijskih „paketov“, nihče tudi ne more zanikati, da delovne organizacije nimajo dovolj lastnih sredstev (nekateri jih resnično nimajo), toda investicijskega denarja je navzlic vsemu premalo, čeprav imajo posamezne delovne skupnosti v svojih trezorjih dobre načrte za nove proizvodne obrate in sodobnejšo tehnologijo. Po ocenah mariborskih gospodarstvenikov je namreč značilno za mariborsko gospodarstvo, da preusmerja glavnino svojih lastnih sredstev v obratna sredstva, manj v osnovna.

vk

MONTAŽERJI SKUPAJ?!

Nekateri pomembni slovenski, hrvaški in bosanski montažerji strojne in elektro opreme se dogovarjajo o ustanovitvi sestavljene organizacije združenega dela, ki bi prinesla doslej razdrobljeni tovrstni industriji velike koristi. Nosilca te nedvomno zanimive in ekonomsko povsem upravičene integracije sta IMP (industrijsko montažno podjetje iz Ljubljane) in mariborska Hidromontaža. Obe delovni organizaciji sta že specializirani, prva za lahko, druga za težko montažo, oba nosilca pa sta tudi ob svoji dejavnosti že navezala stike s sorodnimi delovnimi organizacijami, da bi v končni fazi sklenili krog: od montaže do instalacij, antikorozijske zaščite in transporta. Drugi člani te bodoče grupacije naj bi bili še Termika — Ljubljana, Monter — Zagreb, Bosna montaža in verjetno še kdo. Blizu 11 tisoč zaposlenih bi v združenem delu ustvarilo milijardo 800 milijonov prometa in 180 milijonov čistega dohodka. Toda ne gre samo za številke o uspeš-

nosti. Povedati je treba, da mora biti montažna veja bolje povezana s proizvodnjo in da investitorji zahtevajo prevzem celotnega posla. Doslej smo se namreč vse preveč posluževali parcialnih rešitev, ki niso dobre, poleg tega pa so tudi drage. Zato je spodbuda o kompletiranju montaže naletela na plodna tla, dosedanja razgovori med posameznimi delovnimi organizacijami pa so pokazali, da lahko že letos pričakujemo novo integracijo. Na ta način se bo ta dejavnost tudi laže povezala s proizvajalci opreme doma, predvsem s slovensko strojogradnjo. Največja prednost združevanja moči in znanja pa je v nastopanju v tujini, kjer bi se lahko nova skupnost enakovredno postavila ob bok najuglednejšim svetovnim tvrdkam. Sloves in dobre ime jugoslovanski montažerji že imajo, predvsem v državah v razvoju, kjer bi bilo tudi v prihodnje največ dela.

J. U.

Na tiskovni konferenci, bila prejšnji petek v Koper, predstavniki ECM-Instituta regionalno ekonomiko in cialni razvoj iz Ljubljane s predstavniki Obalne skupščine Koper seznanili novinarje s skega tiska in RTV s osnovnih izhodišči dolgoročnega razvoja obalne regije v obdobju do 1985.

Če bi hoteli najbolj na kratko strniti zamisli o tem, kakšno bi bilo „slovensko okno v svet“ čez desetletje, je treba poudariti, da na obalnem območju, ki zdaj sodi med najbolj razvijajoče v Sloveniji in Jugoslaviji, računajo z razvojem, ki bi bil nekaj počasnejši od doseženega, vendar še vedno hitrejši kot bo poprečno v Sloveniji. Tem nameravajo, tako so poudarili, doseči predvsem dva cilja:

Za skladek razvoj slovenske obale

Z ene strani gre za to, da obala razvili že obstoječe in stajajoče potencialne in na drugi strani pa se morajo prizadevati, da se čim bolj izkoristijo vse možnosti in druge prednosti obalnega območja. Drugi bistveni cilj je popraviljanje napak iz preteklosti, ki je na račun razvoja materialne proizvodnje močno ostajal razvoj na socialnem področju, in v ustvarjanju ugodnih pogojev, da prebivalstvo obale vsaj v bodoče gledajočih letih ljenskih razmer in možnosti razvoja ter izobraževanja ne ostajajo za poprečnimi dosežki republik. Temeljna naloga dolgoročnega razvoja obalnega območja torej je, da bi obstoječe neskladje med socialno razvito in ekonomsko razvito na ekonomsko-socialnem področju; neskladje, ki predstavlja osrednji problem razvoja obale in hkrati temeljno značilnost.

Kako to storiti, je seveda vprašanje zase, tembolj pa tega, ker je za skladek razvoja obalnega območja zainteresirano celotna Slovenija, saj gre za „okno v svet“. Krivica, da bi trdili, da sestavlja celotna Slovenija, niso nazivali nobenih (uporabnih) odgovorov, prav jih za zdaj držijo bolj manj zase. Poudarjajo namreč, da je izdelava študije o dolgoročnem razvoju obale napredna do tiste stopnje, ko bi bilo dobrodošle nekatere informacije o razvojnih možnostih in možnih rešitvah, kor jih vidijo in občutijo tudi mezni občani. Zato so pripravili 300 posameznikom poslanih vprašalnikov, ki vsebujejo tudi ali manj provokativno zastavljena vprašanja o problemih, ki je treba rešiti, mnenja o možnih rešitvah pa se močno razlikujejo. Šele potem, ko bodo prejeli odgovore, jih analizirali ter se pripravili gradivo za javno pravico, ki naj bi zajela vse vidike gospodarskega in socialnega razvoja obalnega območja v naslednjem desetletju.

„Predvidevali smo sicer, da program dolgoročnega razvoja obalne regije sprejet do leta 1985, je na tiskovni konferenci poudarila TATJANA VEL, predsednica izvršnega odbora obalne skupščine. „Vendar ta obalne skupščine, če bi bilo nič narobe, če bi se zgodilo nekaj kasneje, sam bi bilo gradivo res temeljito pripravljeno in da bi njegovo izvajanje iz množice predlaganih rešitev lahko izbrali tiste, ki bi argumentirane in ki bi zagotovile skladek razvoj našega obalnega območja v naslednjem desetletju.“

ZDAJ SLABO IZKORIŠČENE MOŽNOSTI

kovskem Tomosu pro- jejo možnosti tesnejše po- ave z drugimi organizacijami izenega dela, s katerimi bi to Tomos navezal ne le po- no-tehnično sodelovanje, pa nemara kdaj v pri- nosti tudi višje oblike sode- nja. V koprski tovarni ima- e osnovni proizvodnji: iz- jejo mopede in lahka mo- a kolesa, poleg tega pa še ane motorje, krmne mo- e, črpalke, agregate. V bo- e namerava kolektiv raz- ti proizvodnjo obeh skupin orjev, jo povečati ne le po ičinah proizvedenih iz- kov, pač pa tudi obogatiti ro.

v proizvodnji mopedov je osovos cilj uvrstiti se med evice tovrstne evropske pro- pale. Danes je tovarna po- eže proizvodnje in ponudbi e v sredini „evropske lest- vovrstne proizvodnje, zato or v vrh ne bo niti lahak kratkotrajen. Vendar v pod- u vedo, da brez uresniče-

vanja tega cilja ne bo šlo, kajti le tako bodo njihovi mopedi lahko konkurenčni na tujem trgu, ne le po cenah, pač pa tudi zaradi dovolj široke izbire različnih tipov.

Proizvodnja mopedov in malih motorjev je v Tomosu kar široka glede tipov. Široka je tudi kooperantska mreža, ven- dar je, kot pravijo v Tomosu, premalo specializirana, da bi nudila finalistu tisto, kar mora „dati od sebe“: dovolj velike količine polizdelkov po pri- mernih cenah in v primerni ka- kovosti ter ob pravem času.

Prav tu, pri sodelovanju s ko- operanti, vidijo v Tomosu mož- nosti za tesnejše sodelovanje, nemara povezavo v interesno skupnost.

Prav tako lahko v prihod- nosti računamo na dogovor med Tomosom in Rogom: oba namreč izdelujeta kolesa s po- možnim motorjem, le da To- mos izdeluje oboje, kolo in mo- tor sam, medtem ko so se pri Rogu v zadnjih letih odločili za

sodelovanje s Puchom. Vse- kakor bi lahko kolesa obojih poganjal Tomosov motorček, vsaj kdaj kasneje, ker zdaj Tomos izdelava komajda dovolj motorjev za lastno proizvodnjo koles s pomožnim motorjem. Ne nazadnje pa velja omeniti tudi ponudbe, ki jih ima Tomos za sodelovanje v proizvodnji tež- jih motornih koles: za zdaj se kolektiv še ni odločil, katero bo sprejel, vsekakor pa bo tudi v tej dejavnosti kmalu posegel v mednarodno delitev dela.

Pomembnejša kot pro- izvodnja mopedov pa je tako po količinah kot po vrednosti pro- izvodnja tako imenovanih stal- bilnih motorjev: krmnih mo- torjev, črpalke, agregatov. V tej dejavnosti načrtujejo v Tomosu tudi največji razvoj: povpra- ševanje narašča v takem tempu, da povsem opravičuje smelo načrtovanje povečanja pro- izvodnje in tudi izbire izdelkov.

V tej dejavnosti so možnosti za povezovanje Tomosa z dru- gimimi organizacijami združenega dela zelo velike. Številne de-

lovne organizacije uporabljajo prav Tomosove izdelke kot po- gonske agregate za svoje stroje. Ena od možnosti, ki se koprski tovarni ponuja v bližnji prihod- nosti, ko bo Tomos osvojil pro- izvodnjo močnejših motorjev, je sodelovanje, oziroma pove- zava s proizvajalci kmetijske mehanizacije. Ta je toliko bolj realna, ker so se ti proizvajalci med seboj povezali in se dogo- varjajo o delitvi dela in poeno- tenju proizvodnih programov, da bi začeli izdelovati stroje v velikih serijah, torej ceneje, ter da bi lahko zagotovili tudi do- volj dobro in razvejano servisno mrežo. Tu se Tomosu ali kate- remu drugemu proizvajalcu motorjev ponuja proizvodnja pogonskih agregatov za kosil- nice in druge kmetijske stroje v res velikih serijah.

Vseh teh možnosti pa kopr- ski kolektiv še ne izkorišča tako, kot bi jih morda lahko. Eden od vzrokov so prav go- tovo dosedanja prizadevanja za notranjo stabilizacijo podjetja — tako gospodarsko kot samo- upravno! Tomos se je znašel, kot je znano, lani in predlani na robu rentabilnosti poslovanja in da ni zdrknil kam globlje, gre hvala gospodarski pomoči širše družbene skupnosti pa tudi iz- jemnim naporom kolektiva. Kljub temu pa vsi problemi še niso rešeni: gospodarski položaj je, kot pravijo v tovarni, „ne- odločen“. Odvisen je od ukre- panja zveznega zavoda za cene, ki ima že nekaj časa njihovo prouško za dvig cen izdelkom. Cene reprodukcijskega ma- teriala so se od konca minulega leta dvignile med 25 do 35 od- stotki; takega povečanja pa se- danje prodajne cene Tomosovih izdelkov v večini primerov ne prenesejo.

Vsekakor pa je, dolgoročno gledano, v veliko korist To- mosu, da čimprej prouči mož- nosti za povezovanje, ki se po- nujajo, saj si bo le v trdni na- vezanosti na kooperante in le- teh nanj bodisi v interesni skupnosti ali pa v sestavljeni organizaciji združenega dela s sorodnimi podjetji lahko zago- tovil uspešno gospodarjenje, delavcem pa večjo socialno var- nost.

● PRED USTANOVITVIJO INTERESNIH SKUPNOSTI ZA INTEGRALNI PROMET

Polžji koraki integralnega transporta

Znano je, da se pri nas vsaka, še tako koristna novotarija, uveljavi z zakasnitvijo več let, kar nas spravlja v podrejen položaj tako tehnološko kot tudi komercialno v primerjavi s tujimi konkurenti, ki se kapitalno resda močnejši — opri- mejo vsake koristne novosti, jo razvijajo in spopolnjujejo ter zato tudi „posnamejo smetano“ v konkurenčni tekmi na svetovnem trgu.

Spomnimo se samo, kako počasi so se v naši industriji in pro- metnih dejavnostih uveljavljale palete, brez katerih si danes že ne moremo več zamišljati smotrnega internega transporta in tudi ne sodobnih prevozov blaga, ki ob široki uporabi paletizacije tovorov prinašajo ogromne prihranke.

Za dosledno uvedbo paletizacije v industriji, skladišni službi in transportu smo potrebovali najmanj dvajset let, medtem pa so se po svetu že zdavnaj uveljavile druge, še naprednejše specifične oblike tako imenovanega integralnega transporta, prevozov „od vrat do vrat“, ki omogoča prevoze blaga po kopnem, morju in zraku s kon- tejnjerji, ne da bi bilo treba tovore ob raztovarjanju z železniških voz ali pri vtovarjanju na ladje in letala razkladati ali nakladati. Blago v kontejnerjih potuje tisoče kilometrov daleč od proizvajalca do kupca primerno zavarovano in ker je nevarnost poškodb kontejneriziranih tovorov minimalna, kupci zlasti iz čezmorskih dežel v pogodbah z dobavitelji izrecno zahtevajo, da jim mora biti blago dobavljeno v kontejnerjih. Tako vtovorjeno in zavarovano potuje čez morje jugo- slovansko pohoštvo, v kontejnerjih izvažamo steklo in steklarske izdelke, uvažamo pa vrsto blaga, v številni žužno sadje in drugo hitro pokvarljivo blago, ki nam ga dobavitelji pošiljajo v kontejnerjih-hla- dilnikih.

Seveda zahteva integralni, kontejnerski transport poleg graditve kopenskih in obmorskih terminalov, katerih postavitve in obstoj sta možna le, če je zadostna koncentracija kontejnerskih tovorov, tudi drage naložbe v dvigala, talno mehanizacijo in druga sredstva. Kon- tejnjerji transport mora vrh vsega potekati „v sklenjeni verigi“, kar pomeni, da morajo biti kontejnerski terminali na kopnem in v po- morskih pristaniščih medsebojno povezani ter da mora biti v ta namen zagotovljena tolikšna količina kontejnerskih tovorov, da kon- tejnjerji v tej „verigi“ krožijo stoodstotno izkoriščeni.

Praksa je pokazala, da mora biti industrijska proizvodnja dovolj raznovrstna in struktura blaga takšna, da upravičuje množične pre- voze tovorov s kontejnerji. Če primerne koncentracije kontej- neriziranih tovorov ni, ostajajo neizkoriščeni dragi kontejnerski ter- minali z vso mehanizacijo, kot se je to nekaj časa dogajalo (in se deloma dogaja še danes) s tovrstnim terminalom v Kopru in na Reki. Tudi v tujini izposojena kontejnerska ladja je iz reške luke kajkrat odplula čez morje polprazna, danes pa je kontejnerski promet in- teres zanj že tako narastel, da je reška luka nabavila že drugo ladjo za prevoz kontejnerjev pa tudi v Kopru se kontejnerski tovari v tam- kajšnjem terminalu zadovoljivo množijo.

Spoznanju, da kljub ugodni geopolitični legi Jugoslavija izgublja svojo vlogo v tranzitnem kontejnerskem prometu ter da tudi domača podjetja zaradi nepovezanosti prevoznikov in premajhne kon- centracije tovorov usmerjajo svoje blago v kontejnerjih namesto v jadransko za ustvaritev enotnega nacionalnega sistema integralnega transporta. Šele zdaj, spodbujene z načeli nove ustavne ureditve, na- stajajo v državi interesne skupnosti, ki naj bi tudi na področju inte- gralnega transporta povezale prevoznike in uporabnike, uskladile njihove naložbe in začrtale bodoče smeri razvoja integralnega trans- porta. Tako je tik pred ustanovitvijo „Jugokontejner“ v Beogradu, v pripravi je tudi ustanovitev interesnih skupnosti za integralni transport v Sloveniji, na Hrvaškem in v BiH.

Te in podobne pobude so vsekakor zaželeno in koristne, bojazen je le, da bodo te interesne skupnosti ostale med seboj nepovezane ter da se bo s tem oddaljil cilj, da bi v državi sploh kdaj lahko dosegli in ustvarili enoten sistem integralnega transporta, kar je pogoj za hitrejši napredek interne kontejnerizacije ter za njeno učinkovitejšo vklju- čevanje v evropski in mednarodni sistem integralnih prevozov blaga.

NANDE ŽUŽEK

GOSPODARSKI NAPREDEK MISLINJSKE DOLINE

Živahna investicijska dejavnost

Mislinski dolini, to je območju občine Slovenj Gradec, se obeta v kratkem več novih gospodarskih pridobitev. V začetku meseca junija so že predali svojemu namenu del novih prostorov temeljne organizacije združenega dela UTEKS — Tovarne usnja Slovenj Gra- dec in preurejene prostore obrata Mislinja Industrije delovnih za- sredstev TOPER — PREVENT Slovenj Gradec. VIATOR — Tovarniški servis Slovenj Gradec pa je zgradil nove prostore za popravilo avtobusov ter za tehnične preglede motornih vozil.

V gradnji je še več drugih ob- jektov, ki obetajo hitrejši razvoj gospodarstva v tej koroški občini, posebej še tistih te- hničnih organizacij združenega dela, ki doslej niso v večji meri uveljavljale v gospodarska doga- njala v občini.

Do konca avgusta bo zgra- dila v Slovenjem Gradcu prva avtobusovnica, ki jo gradi ljub-

ljanska NAMA in ki bo po- membno vplivala na nadaljnji razvoj blagovnega prometa tako v Mislinjski dolini kot na širšem področju.

V coni lahke industrije v Slo- venj Gradcu gradijo nove pro- izvodne in skladiščne prostore za slovenjgraški obrat Industrije delovnih zaščitnih sredstev TOPER — PREVENT. Nov pro-

izvodno-skladiščni objekt gradi tudi Tovarna oblazinjenega po- hištva „Nova oprema“ Slovenj Gradec; ta investicija bo omo- gočila kar 4-kratno povečanje proizvodnje posteljnih vložkov. Nove proizvodne prostore gra- dijo tudi za temeljno orga- nizacijo združenega dela UTEKS slovenjgraške Tovarne usnja, ki morajo biti dograjeni do konca leta. V Pamečah pri Slovenj Gradcu pa so začeli gra- diti nove proizvodne prostore tudi za Tovarno meril Slovenj Gradec, kamor bodo preselili proizvodnjo izdelkov iz pla- stike, kovinski obrat ter orod- jarno.

(An)

rb

V OBJEKTIVU

Odslej po vsej državi

Minuli vroči poletni dnevi so po- cali porabo osvežilnih pijač, zato predelovalnice sadja in polnil- nice umetnih pijač delajo s polno močjo. Prav tako tudi predelovalnica v Mestinjah in polnilnica v Zalcu ZVD Vital delata z vsemi zmogljivi-

Prav zaradi tega smo obiskali podjetje Vital, da bi zvedeli kaj več o njihovi dejavnosti in o načrtih, še posebej, ker so se s 1. julijem od-

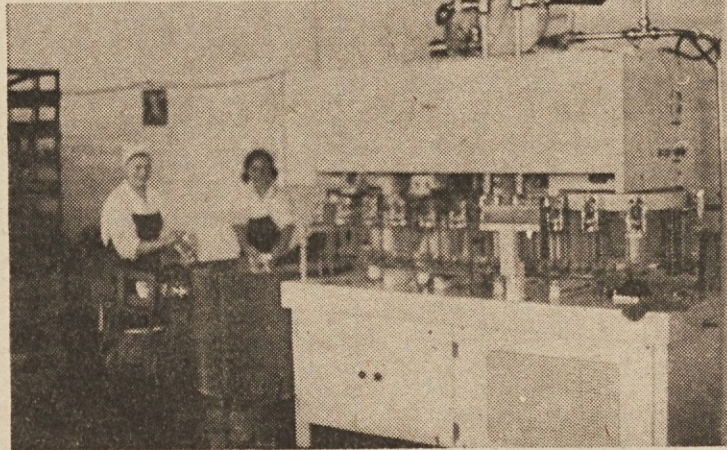
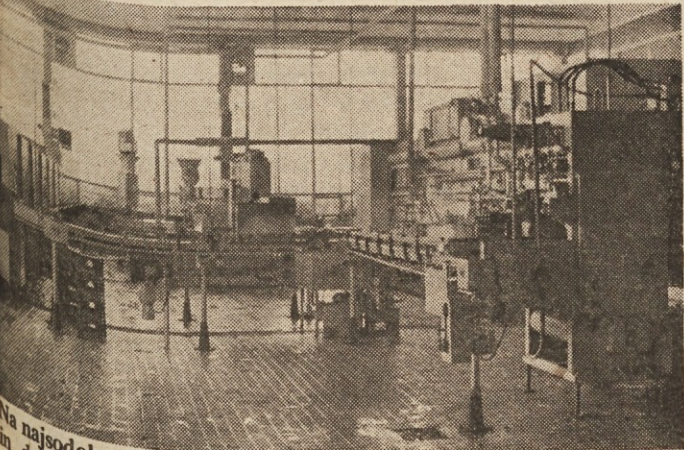
cepili od kombinata Hmezad Zalec in se priključili kot temeljna orga- nizacija k ljubljanskemu Slovinu.

Vital so ustanovili kot podjetje Sad-sok pred dvanajstimi leti s sede- žem v Mestinjah. Odkupovali naj bi predvsem sadje na Kozjanskem in izdelovali žgane pijače, sadne so- kove in marmelado. Tisti čas so na Kozjanskem tudi začeli gojiti ribez za potrebe tega obrata. Po nekaj letih so se priključili kombinatu Šmarje in pred štirim leti se je Vital

združil s polnilnico Sinalco v Zalcu in s tem s kombinatom Hmezad. Najmoderneje polnilne naprave v Zalcu so ugodno vplivale na razvoj obrata v Mestinjah. Pred leti so šli v Mestinjah v novo investicijo, ki jo pravkar zaključujejo: s 25 milijoni dinarjev bodo povečali proizvodnjo od tri do štirikrat, tako da bodo v enem letu predelali in napolnili 35 milijonov stekleničk sadnih sokov tako jabolčnega, ribezovega, višnje- vega, grozdnega in borovničevega.

Še posebno velika pridobitev bodo zanje velike cisterne po 20 ton, s skupno zmogljivostjo milijon litrov sadnih sokov. Do sedaj so skladiščili sadne sokove oziroma koncentrate v 25-litrskih steklenicah, kar je seveda predstavljalo veliko dela pri trans- portu in velik lom.

Vital si od nove združitve obeta veliko, saj bo v sklopu Slovin raz- širil svoje tržišče na celotno Jugosla- vijo in kasneje tudi na izvoz.



V Mestinjah so pred nedavnim začeli polniti sadne sokove tudi v sodobno kovinsko embalažo



Morda bodo le še nekaj mesecev v Mestinjah na tak način skladiščili koncentrate sadnih sokov in jih povezovali z žico, ker se pač tla na Kozjanskem še vedno majoje. Do konca leta bodo namreč usposobili cisterne in na ta način tudi problem skladiščenja



Dvajseto obletnico obstoja Ljubljanskih mlekarj je podjetje svečano proslavilo 3. avgusta z novo delovno zmago. Skupaj z ZKGP Kočevje so v Kočevju zgradili največjo sirarno v državi. Nova sirarna je veljala 250 milijonov dinarjev. Opremo za novi obrat so uvozili iz Finske. Na fotografiji: Tekoči trak v novi sirarni v Kočevju, po katerem steče dnevno do 7 ton sira gauda. — Tekst in foto: FRANCE BRUS

V SREDIŠČU POZORNOSTI ZAPOSLENIH V TOVARNI GOSPODINJSKE OPREME GORENJE V VELENJU:

V ospredju interna stabilizacija

V središču pozornosti 6.000-članske delovne skupnosti Tovarne gospodinjske opreme Gorenje Velenje je že nekaj časa poglobljanje samoupravnih odnosov. Tako je čutili dokajšnje dejavnost delavskih svetov vseh temeljnih organizacij združenega dela, ki se vse bolj odločno in odgovorno soočajo z nalogami in problemi, ki se porajajo v tovarni oziroma v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela.

Zaposleni se zavzemajo tudi za pospešen razvoj Tovarne gospodinjske opreme Gorenje Velenje. Podpirajo prizadevanja za gradnjo nekaterih novih tovarn, ob tem pa tudi za modernizacijo in povečanje proiz-

vodnje v že obstoječih tovarnah, saj ugotavljajo, da imajo gospodinjski aparati še zmeraj perspektivo, zaradi česar je povsem upravičeno nadaljnje povečanje tovrstne proizvodnje. Seveda pa bodo težili tudi za

tem, da izboljšajo kvaliteto izdelkov in s tem dosežejo njihovo večjo trajnost.

Zaradi nenehnega zviševanja proizvodnih stroškov in težav pri oskrbi z reprodukcijskim materialom posvečajo zaposleni v Tovarni gospodinjske opreme Gorenje v Velenju vso pozornost tudi interni stabilizaciji. Izoblikovali so protiinflacijski program, v katerem so se zavzeli za nadaljnje zvišanje proizvodnje ob zmanjšanju vseh

stroškov, posebej še režijskih. Želijo ustvariti torej kar največ denarja za nadaljnji razvoj organizacije združenega dela pa tudi za reševanje problemov družbenega standarda. Ob vsem tem želijo poslovati kar najbolj ekonomično. Med drugim so se tudi odločili, da v Gorenju ne bo nobenih sestankov med delovnim časom.

Zaposleni v Tovarni gospodinjske opreme Gorenje v Velenju pa se tudi zavzemajo da bi pri snovanju nadaljnega razvoja kar najbolj odločno zastavili akcijo za spreminjanje kvalifikacijskega sestava zaposlenih. Zdaj zaposlujejo v glavnem priučene delavce, v prihodnje pa naj bi hkrati z uvajanjem novih, zahtevnejših proizvodnih programov zaposlovali precej več strokovno usposobljenih delavcev.

(vš)

GOSPODARJENJE V TOVARNI POLJEDELSKEGA ORODJA IN LIVARNI GORENJE-MUTA

Več novih izdelkov

Delovna skupnost Tovarne poljedelskega orodja in livarne Gorenje — Muta dobro gospodari. V primerjavi z lanskim letom povečuje proizvodnjo za tretjino. Obseg gospodarjenja so povečali v vseh obratih, največji napredek pa dosegajo pri proizvodnji male kmetijske mehanizacije. Uspehi, ki so jih dosegli doslej, zagotavljajo, da bo tovarna dosegla za letos predvideno proizvodnjo v vrednosti 191 milijonov dinarjev. Na tuje nameravajo izvoziti za 25 milijonov dinarjev izdelkov, in to

sivo litino, kovinska čistilna sredstva in poljedelsko orodje. Pomembno pri tem pa je tudi sodelovanje s švicarsko tvrdko RAPID pri proizvodnji male kmetijske mehanizacije.

Maja letos je poskusno stekla proizvodnja v novi tovarni jeklenega granulata na Muški Dobravi, redna proizvodnja pa bo stekla te dni. Del te nove proizvodnje bodo prodali na tuje, največ jeklenih granulatov pa bo na voljo domačim kupcem, zlasti ladjedelnici, ki so morale granulate doslej uvažati. V

livarni v Vuzenici pa je začela obratovati nova elektro peč, ki bo pomembno vplivala na povečanje proizvodnje in na izboljšanje kvalitete izdelkov.

Značilnost prizadevanj delovne skupnosti Tovarne poljedelskega orodja in livarne Gorenje — Muta je nenehno širjenje proizvodnje in uvajanje novih izdelkov. Letos so poslali z Mute prvič na trg orodje za vrtičkarje in obetajo še več novih priključkov iz programa male kmetijske mehanizacije, za prihodnje leto pa napovedujejo tudi proizvodnjo dvoosnih traktorjev.

Tovarna poljedelskega orodja in livarna Gorenje — Muta je eden od prvih delovnih kolektivov na Koroškem, ki že ima izoblikovan načrt za gospodarjenje v letu 1975. Računajo, da bodo dosegli najmanj 300 milijonov dinarjev celotnega dohodka, in to predvsem z nadaljnjim širjenjem proizvodnje male kmetijske mehanizacije, nasploh pa bodo povečali proizvodnjo prav v vseh obratih.

V zadnjem razdobju posvečata delovna skupnost posebno pozornost zmanjšanju proizvodnih stroškov, varčevanju z materiali in takšnemu gospodarjenju, ki naj zagotovi v prihodnje tako razvoj delovne organizacije kot pospešeno reševanje problemov družbenega standarda zaposlenih.

(p)

Gradnja HE na Idriji?!

Projekt graditve hidroelektrarne Dolenja Trebuša in Dobar II postaja v sedanji energetski krizi ponovno aktualen. Po petnajstih letih so projekt ponovno vzeli iz predalov. Zaradi energetske krize pri nas in v svetu namerava slovensko elektrogospodarstvo zgraditi elektrarne Dolenja Trebuša in Dobar II. Idrijo naj bi zajezili pri Trebuši s 118 m visoko pregrado. Akumulacijsko jezero bi se raztezalo v dolžini 26 km, voda bi poplavila 1314 ha zemljišč, potopila bi 9000 sadnih dreves, veliko stavb, cestnih in drugih objektov. Kar 760 ljudi, ki prebivajo na relaciji Trebuša—Želina, bi morali preseliti na dru-

ga območja. Poplavljena bi bila tudi cesta Idrija—Tolmin v dolžini 30 km, cesta iz Želina proti Cerknemu v dolžini 1,7 km in del cest Reka-Bukovo, Pirhova Luknja—Otalež, Stopnik—Šebrelje.

Soške elektrarne naj bi za prihodnje razprave pripravile kompleksno gradivo, da se bo lahko občinska skupnost izrekla o predvidenem projektu. Kakršnekoli rešitve projektantov pa ne bi smele škodovati občanom na tem območju. O graditvi energetskih objektov na Idriji bodo jeseni razpravljali delegati idrijske in tolminske skupščine ter o njem zavzeli dokončno stališče.

● SLOVENSKA BISTRICA

Hitrejši razvoj z novo valjarno

Prizadevanja slovenskobistriškega Impola so že nekaj let usmerjena v posodobitev proizvodnje oziroma v prilagajanje tržnim zahtevam. Tako lahko sklepamo, da bo postala proizvodnja tankih aluminijevskih trakov in folij ena izmed osrednjih Impolovih ponudb. Krepek korak so pri tem že storili, saj so pri beograjskem zavodu za izdelovanje kovancev odklopili novo mehanizacijo za valjarno, na osnovi česar računajo, da so premostili zahtevno oviro pri graditvi hladnih valjarn. Še več: na ta način bodo v TOZD Valjarna že letos povečali proizvodnjo za 25 odstotkov. Prihodnje leto naj bi obseg proizvodnje povečali kar za polovico. Ko bo nova proizvodnja izvodnja povsem stekla bodo lahko v Impolu valjali aluminijevske trakove od 3 pa do 0,15 milimetra debeline. Obenem tudi pripravili osnovni material za proizvodnjo folij.

Po grobih izračunih so v Impolu že doslej predelali in izvozili približno 10 odstotkov aluminija več kot so predvideli in 20 odstotkov več kot lani v tem času. K temu so pripomogle zadostne količine surovin, kot tudi veliko povpraševanje po valjanih aluminijevskih proizvodih.

● MARIBOR

Telefoni bodo brneli

S posodobitvijo in širjenjem proizvodnje in dela na vseh področjih rasejo seveda tudi zahteve po čim boljšem, hitrejšem in sodobnejšem komuniciranju; ureditev radiorelejnih telekomunikacijskih sistemov pa je stopnica, ki to v pravi pomenu beseda omogoča. V severovzhodni Sloveniji so imeli vsaj do nedavnega precejšnje težave s komuniciranjem, kar pa, da se stvari obračajo na bolje.

Podjetje za PTT promet Maribor je sklenilo pogodbo s sorodnim podjetjem Telettra iz Milana, ki naj bi do pomladi leta 1976 namestito komplet radiorelejni telekomunikacijski sistem v vrednosti 276.461.000 lir.

Gre za ureditev sodobnega radiorelejnega omrežja, ki bo pokrivalo območje avtomatske telefonske skupine Maribor obenem pa zajema oprema tudi radiorelejne postaje v vseh liščih telefonskih central Ptuj, Ormož, Slovenska Bistrica, Lenart, Dravograd, Prevalje in Slovenj Gradec. Te naj bi bile povezane z glavno telefonsko centralo v Mariboru s pomočjo telefonskih kanalov.

Seveda bo ob tem nujno zgraditi tudi nekaj dodatnih objektov, predvsem na Boču in Plešivcu, kjer predvidevajo gradnjo antenskih stolpov, medtem ko bodo v vozliščnih centralah namestili antenske naprave. Ker gre za zahtevnejša dela, bodo z njimi začeli že letos, v juniju 1976 pa naj bi celoten sistem začel tudi delovati. Skupna vrednost naložbe po sedanjih cenah ocenjena na 20 milijonov dinarjev.

J. U.

POLLETNI REZULTATI GOSPODARJENJA V ŽELEZARNI JESENICE

Varčni železarji

Vodstvo železarne in strokovne službe so že pripravile predlog spremembe letošnjega poslovnega načrta ● V TOZD, obratih in sektorjih sprejeli inflacijske programe

V letošnjem prvem polletju so jeseniški železarji sicer dosegli zadovoljive poslovne rezultate, vendar pa je celoten obseg proizvodnje precej zaostal za pričakovanji. Zavoljo številnih težav pri oskrbi s surovinami, zlasti z električno energijo, v železarni niso izpolnili predvidene količinske proizvodnje, saj so samo v blagovni proizvodnji izdelali 6000 ton manj proizvodov, kot so jih načrtovali. Zato so tudi dali na tržišče „komaj“ 180.000 ton izdelkov ali 5000 ton manj in ustvarili nekaj več kot 1.253.000 dinarjev celotnega dohodka.

Doseženi ostanek dohodka je v primerjavi s istim obdobjem lani sicer nekaj večji, toda z njim bodo prisiljeni skrbno gospodariti, če bodo želeli v prihodnjih šestih mesecih izboljšati svoj materialni položaj. Odločili so se že, da bodo ostanek dohodka porabili za kritje nekaterih obveznosti, ki iz-

hajajo iz tistega dela amortizacije, ki je namenjena za razširjeno reprodukcijo, za del investicijskega vzdrževanja, predvsem pa za nujno potrebno povečanje notranjih rezerv.

V železarni Jesenice se zavedajo, da naraščajoča inflacija vse hujše pritiska tudi na njihovo delovno organizacijo in da je že v prvih šestih mesecih letošnjega leta povzročila občutno povečanje materialnih stroškov. Za surovine in goriva so namreč porabili 106 milijonov dinarjev, kar je veliko več, kot so predvideli z letošnjim poslovnim načrtom.

Da bi kar se da ublažili posledice inflacije, je vodstvo železarne skupaj s strokovnimi službami pred dnevi pripravilo nekatere spremembe poslovnega načrta za letošnje drugo polletje, na pobudo samoupravnih organov pa so TOZD, obrati in sektorji že sprejeli ustrezne protiinflacijske pro-

grame. V njih so predvideli, morajo v prihodnjih mesecih delati najmanj pol milijona jekla. Tej nalogi bodo zadalj tovo kos, ker nameravajo koristiti vse razpoložljive proizvodne zmogljivosti, v materialni pa dodatno usposobiti peto peč. Prav tako bodo v železarni debele pločevine ob stih sobotah dodatno delo. nizarali enoizmensko delo. povečanje proizvodnje računajo tudi v obratu hladne predelave. Jeseniški železarji si ne bodo prizadevali samo povečati proizvodnje, temveč bodo skrbeli in energije, manj časa naj bi porabili za remontna dela. važnejše pa je, da bodo skrbeli za redno oskrbo s surovinami. Vsi ti in drugi ukrepi pa naj bi pripomogli k temu, bi do konca leta obvladali inflacijska gibanja in si zagotovili rentabilno proizvodnjo.

J. U.

Jesenice

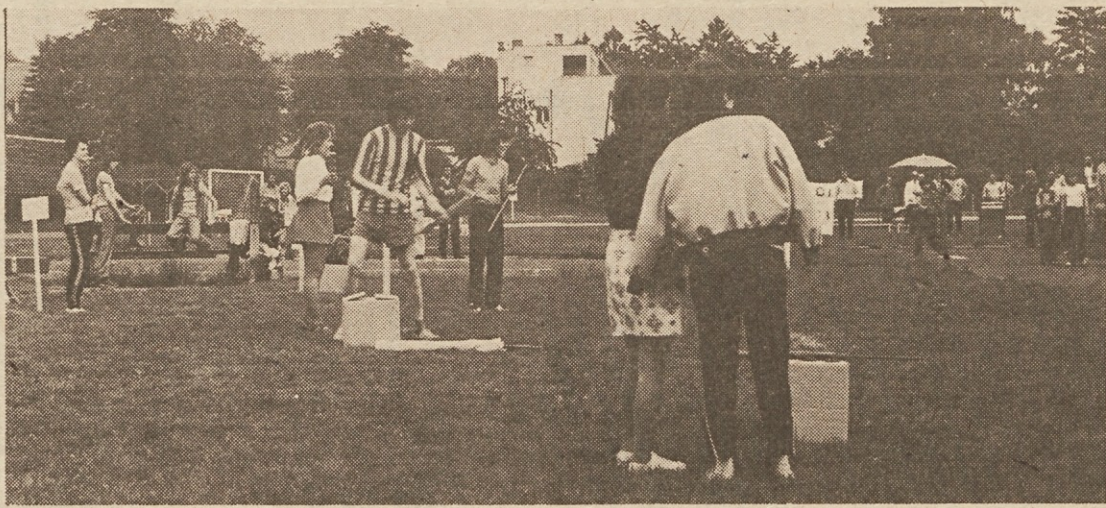
Minulo nedeljo so v okviru občinskega praznika in jubileja smučarskega društva Jesenice izročili namenu smučarsko zavetišče pod Prisojnikom. Izvršni odbor smučarskega društva Jesenice je že leta 1972 imenoval poseben iniciativni odbor in ga zadolžil za izgradnjo omenjenega zavetišča v bližini plazu pod Prisojnikom.

Smučišče na plazu pod Prisojnikom je primerno tako za začetnikov kot tudi tekmovalcev. Tu je mogoče smučati vseh dvanajst mesecev na leto, saj so snežni pogoji ugodni tudi poleti.

Člani smučarskega društva Jesenice, pa tudi drugi, so opravičili pri gradnji zavetišča veliko prostovoljnega dela, pri ureditvi načrtov pa so pomagale tudi nekatere delovne organizacije. Zavetišče ima dvajset kabin, petnajst skupnih ležalnic, potrebne sanitarije in sedem prostora za smučarsko opremo.

Mojstrana

Tudi letošnje leto so se šolali v dolini Vrat pod severno steno Triglava mladi plezalci in alpinisti. Za tečaje je poskrbela komisija za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije. Enotedenskega alpinističnega tečaja se je udeležilo 35 mladih ljubiteljev gora iz 15 planinskih društev iz Ljubljane, Radovljice, Vipave, Trzinca, Bovca, Tolmina, Kamnika, Celja, Jesenic, Logatca, Slovenske in Ilirske Bistrice, Medvoda in tudi drugih krajev Slovenije, kjer imajo močna planinska društva. Vodstvo tečaja so prevzeli izkušeno gorniki, kot so Stane Kofler, Tone Sazonov, Uroš Župančič in drugi.



Stafeta TRIM na II. metalurških igrah Slovenije v Mariboru . . .

TEDESKA VSTOPNICA ZA KOPANJE KOMAJ 30 DINARJEV!

Kopališče TAM postaja že pretesno

Letno kopališče Tovarne avtomobilov Maribor, ki ga je kolektiv lani dogradil in predal svojemu namenu, postaja za vse ljubitelje kopanja že pretesno. To so pokazali letošnji prvi vroči julijski dnevi, ko se je v mariborskih kopališčih hladilo blizu 15 tisoč ljudi, od tega kar 8300 v letnem kopališču TAM.

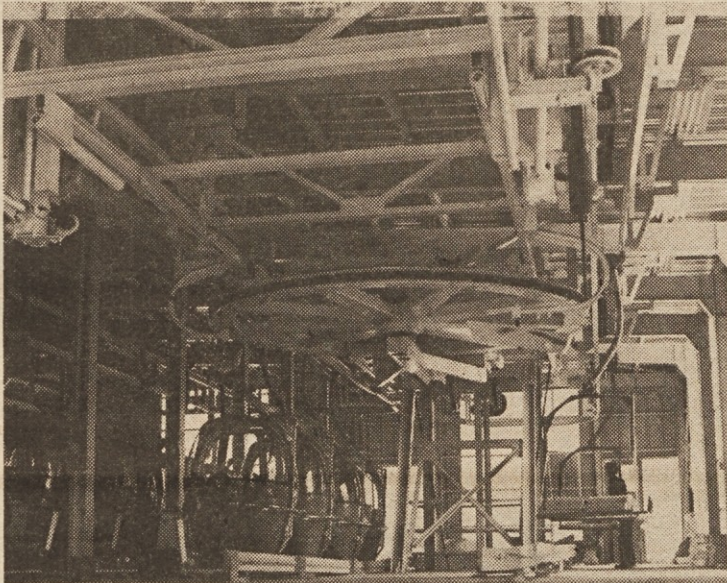
Upravnik kopališča Andrej Lešnik pravi, da take gneče, kot je bila nekateri dnevi v minulem mesecu, še ni bilo. Razprodane so bile vse kabine in vse omarice. V prvih dveh tednih v mesecu juliju so zabeležili na kopališču kar 19 tisoč kopalcev. To je toliko, kot jih je bilo lani vsega skupaj. K temu moramo vse-

kakor dodati, da je obisk letnega kopališča Tovarne avtomobilov Maribor tako velik tudi zaradi tega, ker znaša vstopnina z uporabo garderobe le bore tri dinarje!

Kopališče je novo, zato ne gre brez težav. Najhuje je to, da so gostinske zmogljivosti premajhne. Restavracija TAM, ki opravlja tovrstne usluge na kopališču, ob velikem obisku ne more zadovoljiti vseh gostov. Zato se vodstvo kopališča dogovarja z nekaterimi gostinskimi podjetji v Mariboru za rešitev omenjenega problema. Dalje so v teku tudi pogovori o asfaltiranju ceste, ki povezuje Ptujsko cesto, učne delavnice in kopališče. Poleg tega bo morala urediti uprava kopališča še kolesarnico in pričetki z deli za napeljavo tople vode. Baje so bila za to že zagotovljena potrebna finančna sredstva, to pa je obenem tudi vse.

Sicer pa je kopališče lepo urejeno, kar velja zlasti za zelenice in cvetlične nasade. Dovolj je tudi posod za odpadke, manjkajo le še pepelniki. Obiskovalci menijo, da si uprava kopališča uspešno prizadeva za red in čistočo. Seveda je poleg tega poskrbela tudi za prvo pomoč . . .

Kopališče je odprto vsak dan vse od osme ure zjutraj do sedmih zvečer. Tedenska vstopnica velja trideset dinarjev, vsi neplavalci pa se lahko vpišejo v plavalno šolo. Torej v letnem kopališču TAM niso pozabili tudi na letošnjo sila popularno akcijo „naučimo se plavati“!



Kljub vročemu poletju obratujejo kaninske žičnice s polno paro. V dolini je vroče, na visokih pobočjih Kanina pa precej manj. Prave smuke sicer ni več, bila pa je vse do meseca julija, možnosti za izlete pa so neomejene. Žičnica redno obratuje in prepelje ob sobotah in nedeljah tudi po več kot 500 turistov, ob delavnikih pa nekoliko manj. Vse kaže, da velika investicija ni bila zaman . . .

MED ŠPORTNIKI V TABORU VŠTK IZ LJUBLJANE

Rekordna udeležba

Tudi letošnje leto sta Zavod za šolstvo SR Slovenije in VŠTK organizirala dva seminarja za diplomante

Visoka šola za telesno kulturo iz Ljubljane je tako kot že vrsto let doslej tudi letošnje leto postavila svoje šotore v bujnem gozdu poleg mesta Rovinja že zadnje dni junija. V taboru se vrste številni seminarji in tečaji, tu se zbirajo športniki iz vse Slovenije in tudi iz zamejstva. Prvi gostje tabora so bili diplomanti VŠTK iz Ljubljane.

„PONEKOD SKRIVAJO RAZPISE!“

„Zaradi velikega števila prijav smo letos organizirali kar dva seminarja za diplomante oziroma ljudi, ki delajo na šolah . . .“, nam je pripovedoval prof. Ivan Križnar, predstavnik Zavoda za šolstvo in vodja seminarjev. „Obeh seminarjev se je udeležilo blizu 150 ljudi, kar predstavlja doslej rekordno število. Podatek je sicer zelo razveseljiv, lahko bi pa bil še bolj, če bi lahko organizirali še več seminarjev oziroma, če bi lahko upoštevali vse prijave. Zaradi prevelikega števila prijav smo morali letos interesente žal odklanjati. Skratka, kljub temu, da imajo posamezne šole še vedno zelo slab odnos do svojih učiteljev, da ne skrbijo za njihovo izobraževanje in v neka-

terih primerih celo skrivajo razpise za seminarje, smo z letošnjo udeležbo zadovoljni. Ljudje, ki delajo na šolah, spoznavajo, da se je potrebno za uspešno delo nenehno izobraževati in da je potrebno slediti tako svojemu področju kot tudi vsem ostalim, ki so najtesneje povezana s telesnokulturnim delom na naših šolah . . .“

VEČ NEPOSREDNE RAZPRAVE

Za omenjena seminarja sta poskrbela Zavod za šolstvo SR Slovenije in Visoka šola za telesno kulturo iz Ljubljane. Program predavanj oziroma tem za debato so prilagodili organizatorji izkušnjam na tem področju in aktualnim vprašanjem v šolski telesni vzgoji in v našem

„NAUČIMO SE PLAVATI“

PRVI TEČAJ USPEŠEN

Komisija za šport in rekreacijo pri MSZS in MZTK že tretje leto organizira večerno šolo plavanja za odrasle neplavalce, ki so člani ljubljanskih sindikalnih organizacij.

Prvega takega tečaja na Kodeljevem, ki je trajal deset dni, od 15. do 28. VII. 1974, se je udeležilo kar 64 tečajnikov. Pod strokovnim vodstvom osmih plavalnih učiteljev so tečajniki vadili 10 dni po dve uri. Ena skupina je eksperimentalno vadila po novi Halbing metodi učenja plavanja (z nalogo ugotoviti ali je ta, pri nas še neznan metoda, primerna za učenje odraslih neplavalcev ter kakšne so njene prednosti, odnosno pomanjkljivosti).

Prvi rezultati so zelo spodbudni. Eksperiment bo ponov-

ljen tudi v drugem tečaju, ki se bo pričel 19. avgusta prav tako na kopališču Kodeljevo. V kolikor bodo tudi takrat rezultati zadovoljivi, bo komisija za šport in rekreacijo v prihodnje redno organizirala šolo plavanja za odrasle po Halbing metodi, ki jo bo potrebno nekoliko prilagoditi našim potrebam.

Nekaj podatkov o tečaju: Od 64 tečajnikov je bilo 52% žensk in 48% moških. Povprečna starost 28,8 leta, najstarejši 67 let, najmlajši 17 let. Preizkus znanja je pokazal, da 65% tečajnikov preplava 20 metrov (širina bazena). Uspeh bi lahko bil še večji, če bi bilo vreme bolj ugodno. Nizke temperature zraka in vode so namreč močno ovirale delo.

J. ŠMON

POČITNICE V SEČI

V Seči pri Portorožu že tretje leto letujejo v domu OS ZS Maribor delavci z najnižjimi osebnimi dohodki. Skrb, da bi tudi tisti zaposleni, ki imajo izredno nizke osebne dohodke na družinskega člana, imeli možnost letovanja na morju, je narokovala obnovo sindikalnega počitniškega doma v Seči.

Dom razpolaga danes s 47 posteljami, ki so v času od sredine junija do začetka septembra v celoti zasedene. Po sklepu predsedstva OS ZS Maribor imajo prednost letovanja v Seči delavci, ki imajo osebni dohodek na družinskega člana manj kot 600 din na mesec. Desetdnevno letovanje velja za odraslega 300 din ter 150 din za otroke (polovični penzion). Za tiste delavce, ki imajo 900 din

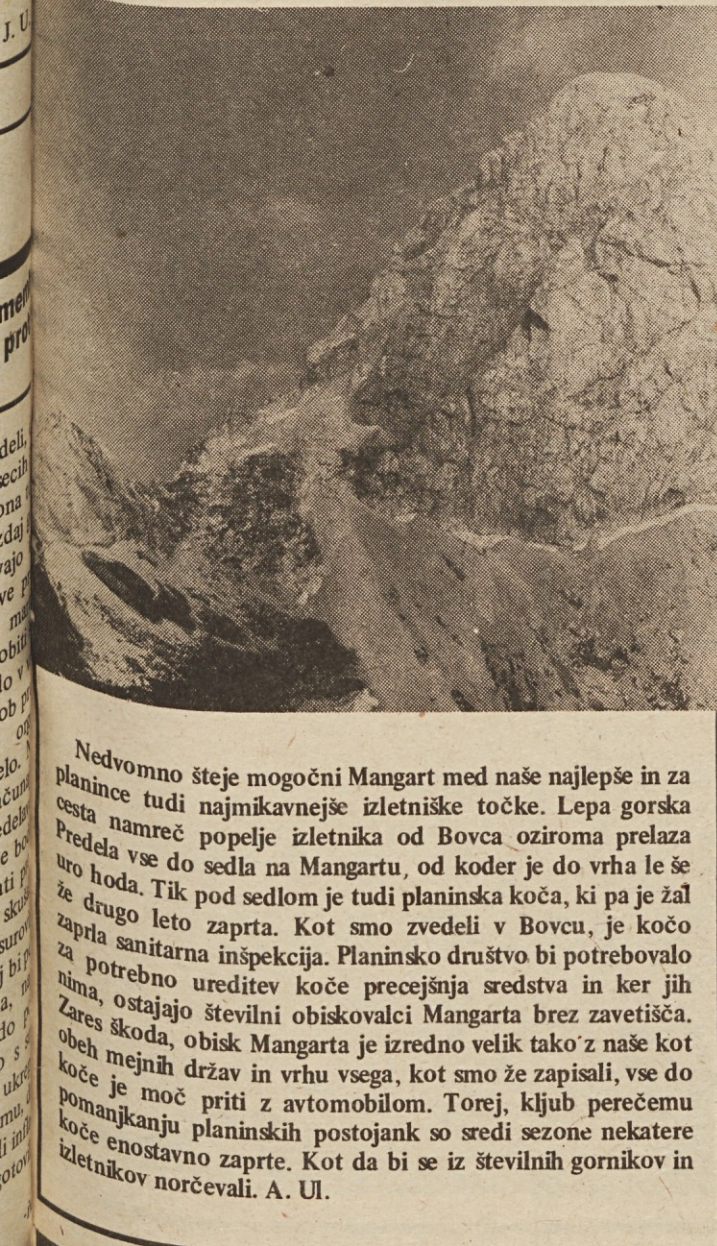
na družinskega člana, stane 10-dnevno letovanje 400 din, za ostale pa 500 din za 10 dni.

Štiričlansko družino, ki ima do 600 din dohodka na člana družine, velja torej letovanje za 10 dni 1.200 din. V ceno je všteti tudi avtobusni prevoz. Razumljivo je, da mora razliko oziroma izgubo pokriti OS ZS Maribor.

Letos bo v devetih izmenah letovalo v Seči blizu 450 delavcev in njihovih svojcev. Zanimanje za letovanje v Seči je iz leta v leto večje, zato razmišljajo na sindikatih o možnosti povečanja kapacitet na 200 ležišč.

Odločitev o tem bo v veliki meri odvisna od urbanistov obalnega področja.

J. R.



Nedvomno šteje mogočni Mangart med naše najlepše in za planince tudi najmikavnejše izletniške točke. Lepa gorska cesta namreč popelje izletnika od Bovca oziroma prelaza Predela vse do sedla na Mangartu, od koder je do vrha le še uro hoda. Tik pod sedlom je tudi planinska kočica, ki pa je žal že drugo leto zaprta. Kot smo zvedeli v Bovcu, je kočica zaprta sanitarna inšpekcija. Planinsko društvo bi potrebovalo za potrebno ureditev kočice precejšnja sredstva in ker jih nima, ostajajo številni obiskovalci Mangarta brez zavetišča. Zares škoda, obisk Mangarta je izredno velik tako z naše kot obih mejnih držav in vrhu vsega, kot smo že zapisali, vse do kočice je moč priti z avtomobilom. Torej, kljub perečemu pomanjkanju planinskih postojank so sredi sezone nekatere kočice enostavno zaprte. Kot da bi se iz številnih gornikov in izletnikov norčevali. A. Ul.



V soboto, 3. avgusta so Velenjčani začeli z udarniškim delom pri gradnji osnovne šole pri Zibiki na Kozjanskem. V hudi vročini in potokih znoja jim je pri delu pomagala rudarska godba iz Velenja — Foto: A.

KDOR HITRO DA...

Občani krajevnih skupnosti občine Velenje z udarniškim delom gradijo šolo na Kozjanskem

Solidarnostna akcija za zbiranje sredstev za pomoč prizadetemu Kozjanskemu teče v vsej Sloveniji. Enodnevni zaslužek smo namenili za pomoč prizadetim...

...toda to gre prepočasi, so dejali Velenjčani. „Kozjansko potrebuje pomoč takoj, še posebej potrebujejo v Zibiki novo šolo. Ze veliko smo doma doslej naredili z udarniškim delom, zakaj ne bi na ta način zgradili tudi šole v Zibiki.“

Na sestanku 25 krajevnih skupnosti občine Velenje, 18. julija, so se odločili za akcijo. Občani in še posebej delovni ljudje so jo takoj podprli. Vse delovne organizacije bodo delale še eno prsto soboto in zaslužek tega dne namenile za novo šolo. To pa predvsem za gradbeni material, kajti šolo bodo zgradili v glavnem z udarniškim delom. Krajevne skupnosti zunaj Velenja so se odločile, da bodo zbrale les, ga prodale in denar dale za šolo. Samo krajevna skupnost Cerkovce se je obvezala za 15 kubičnih metrov lesa. Krajevna skupnost Velenje-center, levi breg, je takoj namenila iz svoje blagajne 2 stara milijona za



Poslopje stare šole na zunaj niti ne daje vtisa, da bi bilo močno poškodovano, je pa notranjost zelo težko prizadeta. Šola je popolnoma neuporabna.

novi šoli. Podobno so se odločili tudi v drugih krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah. Vsi pa bodo tudi udarniško gradili šolo.

Minulo soboto jih je prišlo kakih 200. Pozdravil jih je napis: „Pozdravljeni Velenjčani! Zemljišče, kjer bo stala nova šola, je bilo že pripravljeno. Delavci gradbenega

podjetja Vegrad iz Velenja, ki bodo šolo gradili, so že prej splanirali in označili izkope za temelje.

Malo po osmi zjutraj se je delo začelo.

Velenjčani so poprijeli za krampe, lopate in samokolnice. Kljub neznojni vročini, ki je kaj kmalu dosegla 30 stopinj v senci, so jarki za temelje postajali z vsako uro globlji. Težka ilovica kozjanske zemlje se je hitro selila iz začrtanih delov v nasip bodoče šole. Zejo Velenjčanov so gasili domačini z radenko, pivom in domačo kapljico, za spodbudo pa je igrala godba velenjskega rudnika, ki je izmenoma držala v rokah instrumente pa krampe in lopate.

„Temelje bomo danes skopali, pa čeprav bomo delali ob reflektorjih!“ so dejali Velenjčani, ko so se sprijeli z več kot 150 kubiki težke ilovnate zemlje.

Kmalu po začetku delovne akcije so, ker je bilo navzočih precej novinarjev, sklicali pod kozolec bližnje domačije tiskovno konferenco.

Najvidnejši predstavniki družbenopolitičnega življenja v Velenju so razložili nagibe in potek ter načrte akcije za gradnjo nove šole. „Vajeni smo delati udarniško, zato ni bilo težko pridobiti občane za delo na

šoli. Občani sami so želeli konkretno akcijo. Volja je in šola mora biti zgrajena do 29. novembra, storili pa bomo vse, da bo gotova vsaj mesec dni prej. Upamo, da bodo tudi drugi industrijski centri Slovenije posnemali naš zgled. Nad Kozjanskim bi morali ustvariti nekakšno mrežo, ki bi jo pokrili najmočnejši industrijski centri.“

Medtem ko so Velenjčani s krampi in lopatami zarili v temelje nove šole, so se v gasilskem domu sestali



Na tiskovni konferenci, ki je bila pod bližnjim kozolecem, so predstavniki SZDL, krajevnih skupnosti in občine Velenje spregovorili z novinarjem, da bo šola dograjena najkasneje do 29. novembra.



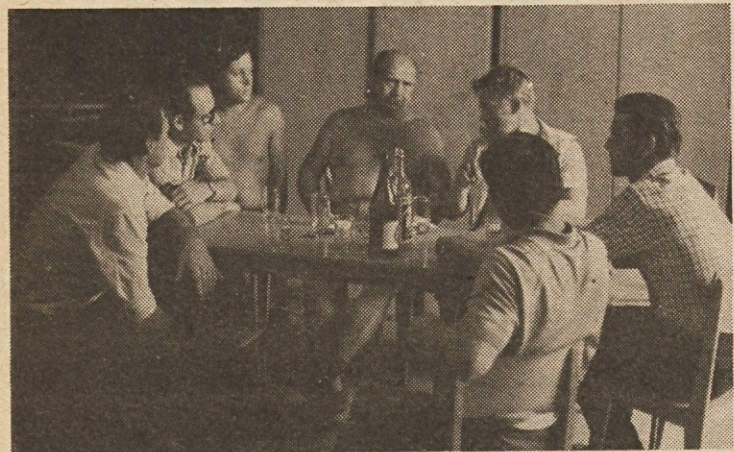
„Skoraj tretjina delavcev našega podjetja je danes tukaj,“ so zagotovili delavci Toplovoda iz Velenja. „Na zboru delovne skupnosti smo tudi sklenili, da bomo centralno kurjavo v šoli naredili udarniško.“

predstavniki SZDL in krajevnih skupnosti Zibike in Velenja levi breg. Sklenili so, da bodo krajevni skupnosti ob odprtju šole slovesno podpisali listino o sodelovanju. Ze takoj pa bosta tesnejše stike in sodelovanje predvsem v pomoč Zibiki.

„Nismo sami krivi, da se ne razviti,“ so izjavili predstavniki krajevnih skupnosti. „Zadnja leta smo začeli hitreje napredovati, potres pa sedaj zavrl za najmanj deset let. Najhušji problem je za nas, da pridelkov ne moremo prodati.“

„Naši gostinci bi lahko dali prednost pri nakupu lignita, predlagali Velenjčani. „Rudarske kmetijske mehanizacije bi lahko Velenja lahko priredila pri tudi vaši otroci bi lahko poletovali v počitniških domovih REK. Večina vaših otrok je gotovo še ni videla morja in naše neprostovoljne počitnice tako koristno in prijetno priložnost.“

Tako nekako je tekkel pogovor pri prvem sestanku pred uradnim bratenjem. Medtem ko so se bišču že v zgodnjih popoldnevih zaključevali z delom, znoja je steklo, toda reflektorji niso potrebovali. In če bo v bodoča tako delavna, bo nova šola s štirimi učilnicami, s štirimi kabinetmi, katere bo po predračunu tri nove in eno po predstavljenim rokom.



Prvi sestanek predstavnikov bodočih pobratenih krajevnih skupnosti Zibika in Velenje-center, levi breg je potekal v prijateljskem vzdušju, kljub temu pa resno in zavzeto. Dogovorili so se za sodelovanje že pred podpisom slovesne listine, kar bodo storili na dan republike.

